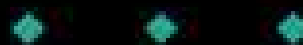

serie
~ **W e g w i j s** ~
kerken en groeperingen

Evangelische leefgemeenschapen

Wim Dorsman

Evangelische leefgemeenschappen

Gijs van den Brink
Wim Dorsman
Henk Minnema

EVANGELISCHE LEEFGEMEENSCHAPPEN

Serie Wegwijs, kerken en groeperingen

Drs. Gijs van den Brink, Drs Wim Dorsman, Drs. Henk Minnema

2003 Uitgeverij Kok- Kampen
2008 Update

INHOUD

I	INLEIDING	5
II	ONTSTAAN	
	Wat is een leefgemeenschap?	6
	Ontstaansredenen	6
	Accent op de kleine kring	7
	Geestelijk klimaat	7
	Het 19de eeuws zendingsgenootschap	8
III	GESCHIEDENIS	
	De eerste gemeente in Jeruzalem	10
	Betekenis van het woord 'kerk' in het Nieuwe Testament	11
	Huisgemeente-praktijk	11
	Huisgemeente-visie	11
	Joodse gemeenschappen	12
	Kloosters	12
	Groepen buiten de kloosters	13
	Buiten de katholieke kerk	13
	Reformatie	13
	17de en 18de eeuw: Labadisten en Hernhutters	14
	Ontwikkeling sinds 1800	14
IV	OPVATTINGEN	
	Mythen over leefgemeenschappen	16
	Geestelijke stappen naar gemeenschap	16
	Praktische uitwerking	18
	Enkele voorbeelden	19
	Fasen in gemeenschapsleven	20
	Basisprincipes van een woongroep	22
	Grenzen in de woongroep	23
	Leefgemeenschap en hulpverlening	24
	Gemeenschap van goederen	27
	Maatschappijvisie	29
	Gastvrijheid	30
V	GEESTELIJK LEVEN	
	Huisgemeente-praktijk	33
	Geen eigen kerk	34
	Bidstonden	35
	Geestelijke strijd	35
	Intellectuele doordenking van het geloof	36
	Relatie kerk-leefgemeenschap	37
	Timon en kerk-zijn	38
VI	SITUATIE ANNO 2008	
	Grootte en bewonerssamenstelling	39
	Inspiratiebronnen	39
	Doelstellingen	39
	Huisvesting	40
	Stabiliteit	40
	Voorbeelden uit het dagelijks leven	41
	Profielschetsen van evangelische leefgemeenschappen	43
	Literatuur	49
	Over de auteurs	52

I INLEIDING

Het Westen bevindt zich in een enorme overgangperiode. De ontwikkelingen op politiek en technisch gebied gaan razend snel. Het instituut kerk verkeert in een identiteitscrisis waardoor de christelijke gemeente een randverschijnsel aan het worden is in onze samenleving.. Terwijl het instituut worstelt met deze kwestie ontstaan aan de basis spontaan nieuwe bewegingen die ook onder evangelische christenen sterk groeien.

Op tal van plaatsen zijn kleine gemeenschappen ontstaan die samen willen leven als Gods gezin. Het zijn christelijke gemeenschappen waar plaats is voor een ieder die het in onze steeds afstandelijker wordende samenleving niet meer redt. Huizen waar men begrepen heeft dat `kerk zijn' niet betekent het organiseren van activiteiten maar een manier van *zijn*, een levensstijl die aanstekelijk is voor anderen.

II ONTSTAAN

Wat is een leefgemeenschap?

Dit boekje gaat over 'evangelische leefgemeenschappen'. De toevoeging 'evangelische' wil zeggen dat het gemeenschappen uit een bepaald segment van het kerkelijk erf betreft, namelijk die gemeenschappen die zich kunnen vinden in de beginselverklaring van de Evangelische Alliantie. Dit betekent echter niet een vereenzelviging met een bepaalde denominatie. Er zijn 'gereformeerde', 'hervormde', 'katholieke' en 'charismatische' gemeenschappen onder.

Het begrip 'leefgemeenschap' verdient ook enige uitleg. Het meest kenmerkende van een leefgemeenschap is dat een aantal mensen samen in één huis wonen. Hiervoor zijn verschillende termen in omloop. In de jaren '60 was het woord 'commune' populair maar dat is nu vrijwel uitgestorven, omdat het vooral naar de hippie-communes van toen verwijst. Tegenwoordig kom je de termen als woongroep, groepswonen of leefgemeenschap tegen. In de katholieke traditie wordt vaak gesproken over een communiteit en de kloosters zijn natuurlijk ook vormen van groepswonen. Naast de evangelische groepen zijn er talloze andere gemeenschappen, van seculier of algemeen christelijk tot antroposofisch of new-age. Alleen al in het telefoonboek kun je bij de vermelding 'woongroep' zo'n 260 adressen vinden. Bij Vereniging Groepswonen voor Ouderen zijn meer dan 100 groepen aangesloten en bij de Vereniging Centraal Wonen waar mensen wel een zelfstandige wooneenheid bewonen maar een aantal gemeenschappelijke voorzieningen hebben, zijn 58 projecten aangesloten waarvan er negen in voorbereiding zijn. Er is nog nooit een uitputtend onderzoek gedaan naar het aantal gemeenschappen dat in Nederland voorkomt. Een onderzoek uit 1982 kon 3.600 woongroepen achterhalen en schatte het totale aantal op 6.600. In 2001 wordt het totaal aantal groepen door Jansen geschat op 3.000. Dit lijkt ons nog een hoge schatting maar zo'n 2.000 zullen er zeker wel zijn.

Wereldwijd is het nog moeilijker om een uitspraak te doen over het aantal gemeenschappen. De 2007 editie van de Communities Directory van de Fellowship for Intentional Communities vermeldt 1.250 Noord-Amerikaanse groepen. The International Communes Desk komt tot de voorzichtige schatting van 3.300 gemeenschappen wereldwijd. Dit lage getal verschilt enorm van sommige schattingen voor Nederland alleen. Dit komt omdat internationaal geen rekening gehouden wordt met de vele kleine Nederlandse woongroepen van vier tot tien mensen. Buitenlandse onderzoekers beginnen doorgaans pas te tellen bij groepen met meer dan 50 leden. Ook nemen ze alleen groepen op met een sociale doelstelling, terwijl de meeste seculiere Nederlandse woongroepen alleen als doelstelling hebben om samen woongroep te zijn.

Omdat er zoveel manieren zijn waarop mensen samen een gemeenschap kunnen vormen is het haast niet mogelijk om een sluitende definitie te geven van het begrip leefgemeenschap. In de literatuur zijn vele definities te vinden die allemaal enkele aspecten van het verschijnsel gemeenschap onder woorden brengen. Een gemeenschap is ook een dynamisch gegeven en voortdurend aan verandering onderhevig.

Wanneer we toch een algemene omschrijving geven, zou het als volgt kunnen: Een leefgemeenschap is een verband van drie of meer volwassenen die geen familie van elkaar zijn, die vrijwillig bij elkaar wonen en een gezamenlijke huishouding voeren. Evangelische gemeenschappen hebben altijd een doel dat het samenwonen met elkaar overstijgt. Zij zoeken bepaalde sociale problemen op te lossen en willen een sociaal alternatief zijn. De basis hiervoor is hun geloof in Jezus Christus. Kenmerkend voor evangelische gemeenschappen is dat geloven en handelen onlosmakelijke met elkaar verbonden zijn. Wat gelooft wordt moet ook blijken uit de manier waarop iemand leeft anders is het een dood geloof. Zij willen als motivatie hiervoor nogal eens uit de Bijbel de brief van Jakobus aanhalen, bijvoorbeeld Jakobus 2:26: "Want gelijk het lichaam zonder geest dood is, zo is ook het geloof zonder werken dood."

In een woongroep is de onderlinge band vaak wat losser dan in een leefgemeenschap. Als de band nog losser is, spreekt men wel van groepswonen zoals bij de vereniging 'Groepswonen voor Ouderen'.

Onstaansredenen

Wat betreft de ontstaansredenen kunnen er drie genoemd worden, een geestelijke, een communicatieve en een historische. De eerste is de bijzondere werking van de Heilige Geest, de tweede uit het benadrukken van de kleine kring. De derde ontstaansreden betreft het geestelijk klimaat van de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw en heeft een dieperliggende achtergrond in het interkerkelijk zendingsgenootschap. Deze drie motieven bepalen tevens het karakter van de huidige evangelische leefgemeenschappen.

De Heilige Geest

De geestelijke reden is de bijzondere werking van de Heilige Geest in de christelijke gemeente, die leidt tot geloofsvernieuwing. We noemen dit verschijnsel 'opwekking'. Dit is begonnen met de uitstorting van de Geest op het Pinksterfeest in Jeruzalem, 53 dagen na de kruisiging van Christus. Hiermee werd de eerste vernieuwingsbeweging in de kerk een feit. Lucas meldt hierover in het boek Handelingen:

En allen, die tot het geloof gekomen en bijeenvergaderd waren, hadden alles gemeenschappelijk; en telkens waren er, die hun bezittingen en have verkochten en ze uitdeelden aan allen, die er behoefte aan hadden; (Handelingen 2:44-45)

Deze vernieuwing die voor het eerst plaatsvond op het Pinksterfeest heeft zich in de 20 eeuwen daarna vele keren in allerlei vormen herhaald in diverse klooster- en hervormingsbewegingen. Nog steeds wekt de Heilige Geest mensen op om samen te komen rondom een bepaalde roeping of visie en dan worden er weer nieuwe gemeenschappen gesticht.

Vervolgens zijn er twee meer maatschappelijke ontstaansredenen:

Accent op de kleine kring

De communicatieve reden bestaat uit het benadrukken van de kleine kring, dit als antwoord op de enorme ontkerkelijking, die sinds de jaren 60 onze landen overspoelt. Laten we dit illustreren aan de hand van een paar uitspraken van vooraanstaande kerkleiders.

De gereformeerde hoogleraar K.A. Schippers op een jaarvergadering van het landelijk verband van commissies van beheer:

"Een nieuwe opzet van de kerkstructuur is niet alleen noodzakelijk om het proces van ontkerkelijking te stoppen, maar ook opdat de plaatselijke kerk in de toekomst financieel de eindjes aan elkaar kan blijven knopen. Ook het huidige formaat kerkgebouwen, symbool van de oude structuur, heeft zijn tijd gehad. Het is niet zo dat ik zeg: gaat heen en verkoopt al uw kerkgebouwen. Maar het kan ook in de huiskamer.

De hervormde hoogleraar G.D.J. Dingemans op een vergadering van de classis Amsterdam:

"In de volgende eeuw wordt de kerk van onderop georganiseerd. De gemeente geeft heel dicht bij de mensen gestalte aan het Evangelie. Ik denk dat we heel dicht bij de eerste christenen moeten gaan zitten. De kerk zal processen van schaalverkleining in gang moeten zetten".

Een wereldwijd bekende Engelse missioloog is wijlen wereldraad veteraan Leslie Newbigin. Zijn invalshoek is de Westerse cultuur. Schrijvend over het jaar 2000 zegt hij:

"Ik hoop dat het komende decennium zal voorzien in een serieuze en krachtige poging om de nu wereldwijd dominerende Westerse cultuur te confronteren met het Evangelie. De meeste groei zal daar zijn, waar gewone gemeenten contact hebben met hun burens. Onze tijd wordt gekenmerkt door sceptis m.b.t. grote organisaties, hoewel of misschien zelfs omdat de omvang van deze organisaties nog steeds toeneemt. De meest levendige christelijke toewijding vindt men steeds meer in kleine groepen, basissamenkomsten en huiskringen. Dit zal zich voortzetten".

We denken dat de Europese kerk van de toekomst zal bestaan uit kleine groepen, die maatschappelijk gezien een randverschijnsel vormen. Dit betekent voor de kerk in Europa terug naar het begin, naar de tijd van de apostel Paulus, toen de christenen nog in privé huizen samen kwamen. De evangelische leefgemeenschappen en cel-groepen kunnen gezien worden als de eerste producten van dit proces.

Geestelijk klimaat

De derde ontstaansreden is te zoeken in het geestelijk klimaat, even na het midden van de vorige eeuw. De christelijke gemeenschappenbeweging floreerde in de jaren '60 en '70 samen met soortgelijke bewegingen als de vredesbeweging, de milieu-activisten en de charismatische beweging binnen de kerken. Individualisme was 'uit', liefde was 'in'. De gemeenschappen surften mee op de golven van een veel bredere culturele stroom die ook het ontstaan van veel seculiere gemeenschappen tot gevolg had. De duidelijk aanwijsbare tekortkomingen van de maatschappij en de geestelijke leegte in veel kerken riepen om een radicaal antwoord. De Sojourner gemeenschap van Jim Wallis in Amerika, met een radicale discipelschap-theologie, een gemeenschappelijk leven en profetische kritiek op de nationale politiek, was het vaandel waar veel christelijke gemeenschappen, ook in Nederland, zich op richtten.

De 'Jezusbeweging' waaide over naar Nederland en er ontstonden verschillende bewegingen met vaak meerdere gemeenschappen. In het Noorden van het land waren de Jezuskinderen actief met gemeenschappen in Kloosterburen en in Petten. In Amsterdam kon je de Children of God vinden. In

Den Haag en Rotterdam waren de vestigingen van de Jesus People en in Rockanje bevond zich de groep rond Nico van Biljouw.

Deze periode van intens gemeenschapsleven en geestelijke vernieuwing maakte diepe indruk op de duizenden die hieraan deel namen. Velen zullen je vertellen: "Ik heb nooit meer zo dicht bij de Here Jezus en zo intens geleefd. Ik heb nooit meer zo zinvol in de dienst van de Heer gestaan als toen".

Toch zijn de meeste gemeenschappen uit die tijd verdwenen. Wat was er gebeurd?

Gemeenschappen struikelden om verschillende redenen. In een poging om een heroïsche visie gestalte te geven, namen zij meer hulpbehoevende mensen op, hielden zij meer evangelisatieacties en trachtten zij meer te doen dan waar zij energie voor hadden. In sommige groepen hielden de stichters angstvallig de touwtjes in eigen handen waardoor zij niet in staat waren een team van leiders te trainen om de groei van de gemeenschap te begeleiden. Velen vonden genezing voor hun gebroken leven in de gezinsatmosfeer van deze gemeenschappen. De relationele processen die hieruit voortvloeiden, werden soms te complex voor de onervaren leiders om goed te begrijpen en te sturen. De eigenheid van het individu werd soms geweld aangedaan door verkeerde leerstellingen over autoriteit en onderwerping, door vergaande pastorale adviezen en soms ook door seksuele intimidatie.

De vroege kerk was 'een van hart en ziel' (Hand.4:32). Deze ervaring van eenheid in Christus kan een prachtige bron van genezing zijn waardoor mensen breken met verslavingen, diepe emotionele genezing vinden en ondersteuning ervaren voor een geheel nieuwe manier van leven. Tegelijkertijd beleefden veel gemeenschappen de donkere kant van deze schitterende visie. Alleen oprecht geloven dat zij Gods wil doet, beschermt een gemeenschap niet tegen vergissingen en misstanden. De gemeenschap kan een afgod worden als, door intimidatie of enthousiasme, zij tussen de leden en hun eigen geweten in komt te staan. De gezonde gemeenschappen ontwikkelden wegen voor toezicht van buiten af om te waken tegen de geest van goed bedoelde sociale druk en vernauwing van het denken. In Nederland waren seksuele misstanden de belangrijkste oorzaken van het uit elkaar vallen van de gemeenschappen van de Jezuskinderen en de Jesus People. De Children of God ontwikkelden steeds meer sektarische trekken en werden van lieverlee niet meer erkend als een christelijke gemeenschap. Ze bestaan onder andere nog in België en Amerika onder de naam 'The Family'. In de jaren '80 hadden gemeenschappen ogenschijnlijk het tij niet mee. De maatschappij werd steeds individualistischer, de romantiek was verdwenen, de carrière kwam voorop te staan. Toch zijn met weinig ophef in de anti-gemeenschappen stemming van de jaren '80 veel nieuwe gemeenschappen ontstaan. De christelijke gemeenschappenbeweging groeide weer met een verbazingwekkende verscheidenheid aan bedieningen en kerkelijke verbindingen. Uit onderzoek blijkt dat er toen wereldwijd zelfs meer christelijke gemeenschappen ontstonden dan 20 jaar geleden, hoewel waarschijnlijk het totaal aantal leden geringer is. Hoe is dit te verklaren? Vele elementen van vernieuwing werden door de mensen die de gemeenschappen verlieten, meegenomen naar de gemeenten waar zij lid van werden. Kleine groepen, buurtverbanden, charismatische diensten en vernieuwde liturgieën weerspiegelden het dagelijks leven van de vroegere gemeenschappen, maar nu toegepast in een gevestigde kerk. Vele vroegere gemeenschapsleden gebruikten hun ervaringen en werden nu elders voorgangers, leraars, kunstenaars en toegewijde helpers

Het 19e eeuws zendingsgenootschap

De dieperliggende achtergrond van de gemeenschappen die vanaf het midden van de vorige eeuw ontstonden, verklaart waarom de evangelische gemeenschappen intentionele gemeenschappen zijn, waarbij het samenwonen niet alleen doel is, maar ook middel, m.a.w. woongemeenschappen met een doel dat uitgaat boven het samenwonen zelf.

De evangelische wereld kent vele parakerkelijke organisaties. Dit behoeft enige uitleg, want de parakerkelijke organisatie is geen synoniem van de christelijke organisatie in het algemeen. Het is een specifiek type christelijk instituut, dat is ontstaan uit het 19e eeuwse interkerkelijk zendingsgenootschap, dat onafhankelijk was van enige denominatie. De periode van het 'zendingsgenootschap' wordt ingeluid door de Engelse schoenmaker en baptistenpredikant William Carey. Hij is de pionier van de nieuwe zendingsbeweging. Deze opleving valt samen met opwekkingen en oplevingen buiten de gevestigde kerken, die het begin van de 19e eeuw kenmerken. De kerkhistoricus Bakhuizen van den Brink concludeert dan ook dat 'de zending in de 19e eeuw een overwegend genootschappelijk karakter heeft' en dat het 'kenmerkend is voor de Europese organisaties gedurende de gehele 19e eeuw en tot diep in de 20e eeuw, dat zij van particuliere en niet van formeel kerkelijke oorsprong zijn'.

Met name na de tweede wereldoorlog gingen deze genootschappen zich meer en meer ook op andere gebieden in eigen land toeleggen, zoals vorming, hulpverlening, vernieuwing en diaconaat. Nu gaf het zendingsgenootschap vanaf het begin veel aandacht aan het gemeenschapsleven. Zendingen woonden en werkten samen vanuit de zendingspost. Zo'n zendingspost was niet alleen een woon-werk-gemeenschap, maar een levensgemeenschap.

Dit idee nu leeft nog steeds sterk bij de huidige evangelische organisaties: niet alleen een werkgemeenschap zijn, maar samen staan voor één zaak. De meeste evangelische leefgemeenschappen zijn ontstaan rondom een bepaald werkproject. Het zijn dan ook intentionele leefgemeenschappen, die bovendien bijna uitsluitend een doelstelling huldigen, die het samen wonen zelf overstijgt. En het doel is altijd het dienen van Jezus Christus en de naaste, maar wel op het specifieke terrein, waarop men zich geroepen weet.

III GESCHIEDENIS

De plaats en rol van de evangelische leefgroepen in de Nederlandse samenleving is sterk verweven met die van de kerk. Maar tegelijk is de relatie voor een buitenstaander en zelfs voor een insider niet altijd duidelijk.

De relatie tussen de huidige evangelische leefgemeenschappen en de kerken is voor het grootste deel historisch bepaald. Zoals we al zagen, liggen de wortels van de huidige protestants-evangelische leefgemeenschappen rond het jaar 1800. Maar van de implicaties hiervan is men zich doorgaans niet bewust. Daarentegen is de relatie met het Nieuwe Testament, dat als inspiratiebron en zelfs als norm gehanteerd wordt, zeer levendig aanwezig. Als wij iets willen begrijpen van de verhouding tussen de doorgaans (protestants-) evangelische leefgroepen en de kerken in Nederland en het Westen in het algemeen, moeten we niet alleen de historische ontwikkeling sinds 1800 erbij betrekken, maar de hele geschiedenis van christelijk gemeenschapsleven van de eerste gemeente in Jeruzalem tot aan vandaag onder de loep nemen. Evangelische christenen herkennen zich vooral in de vele tegenbewegingen die steeds naast de officiële kerk ontstonden veelal vanuit onvrede met de koers die de kerk ging die zij als verwereldlijkt of als lauw ervarden. Zo zijn onder andere de kloosters ontstaan. De abt van een klooster is geen verantwoording schuldig aan een bisschop waardoor kloosters vaak vrijplaatsen werden binnen de katholieke kerk. Steeds waren het bewegingen van onderop. Ze kwamen uit het volk zelf voort. In deze spontane en op de persoonlijke geloofsbeleving gerichte groepen herkennen evangelische christenen zich.

Voor sommige lezers zullen bepaalde passages van deze geschiedenis wellicht verrassend overkomen. Dit komt omdat we gewoonlijk alleen weten wat er in de officiële geschiedenisboekjes van school staat. Hierin komen alleen de hoofdlijnen van de kerkgeschiedenis aan bod zoals die door de gevestigde orde geleerd wordt. Omdat de vernieuwende groepen die hieronder beschreven worden vaak als afvallig of ketters gezien werden door de gevestigde kerk werd hun bestaan zoveel mogelijk uitgewist. Leaders werden gedood en boeken werden verbrand. Het gevolg is dat je goed moet zoeken in archieven om hun geschiedenis weer boven water te krijgen.

De eerste gemeente in Jeruzalem

Over de eerste christelijke gemeenten in Jeruzalem en omstreken, waarover wij redelijk goed geïnformeerd zijn, lezen we o.a. in Hand.2:41-46:

"41 Zij dan, die zijn woord aanvaardden, lieten zich dopen en op die dag werden ongeveer drieduizend zielen toegevoegd. 42 En zij bleven volharden bij het onderwijs der apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden. ... 44 En allen, die tot het geloof gekomen en bijeenvergaderd waren, hadden alles gemeenschappelijk; 45 en telkens waren er, die hun bezittingen en have verkochten en ze uitdeelden aan allen, die er behoefte aan hadden; 46 en voortdurend waren zij elke dag eendrachtig in de tempel, braken het brood aan huis en gebruikten hun maaltijden met blijdschap en eenvoud des harten" (zie ook Hand. 1:13; 4:32-35; 5:42; 12:12)

Een gemeente met leden die elkaar dagelijks aan huis ontmoetten en die bleven bij het onderwijs der apostelen en de gemeenschap, het breken van het brood en de gebeden. We citeren dit gedeelte bewust enigszins uitvoerig, omdat het aangeeft dat het samenkomen aan huis niet een onbelangrijke toevalligheid is, maar ingebed is in een bepaalde sociale context. We kunnen dit gemeentelieven het beste verduidelijken als we even stilstaan bij de gezamenlijke maaltijden, die Lukas met name noemt (vs 46). Dagelijks waren er gemeenschappelijke maaltijden aan huis. En dan gaat het om minstens 5000 gelovigen in Jeruzalem en omstreken (Hand. 4:4). Als we op grond van archeologisch onderzoek aannemen dat er gemiddeld 30 mensen per huis kwamen eten, dan betreft het minstens 165 huizen in en om Jeruzalem, waar dagelijks de tafels bediend werden! Voor een ieder, arm of rijk was er te eten. Het veronderstelt een enorme organisatie om dit alles te regelen. Als we dit tot ons laten doordringen, begrijpen we ook beter waarom de apostelen even later, als de gemeente nog meer groeit, zeggen: 'Het bevredigt niet dat wij met veronachtzaming van het woord Gods de tafels bedienen' (Hand. 6:2). Ook blijkt hier overduidelijk hoe grote waarde de apostelen aan het sociale aspect van het gemeentelieven toekenden. Ze beschouwden het organiseren van de gezamenlijke maaltijden even belangrijk als de prediking! Het zal duidelijk zijn dat deze gemeentevisie samenhangt met de keuze om in huizen samen te komen.

Dit samenkomen in particuliere huizen had een voorbeeldfunctie die wijd verbreid navolging vond en een fundamenteel gegeven was voor de toenmalige christelijke kerk.. Het hoeft ons dus niet te verbazen dat we huiselijke samenkomsten regelmatig elders in het Nieuwe Testament tegenkomen.

Betekenis van het woord 'kerk' in het Nieuwe Testament

In het Grieks buiten de sfeer van het NT is *ekklesia* 'vergadering' het gewone woord voor de bijeengeroepen vergadering van alle burgers in een stad, voor politieke doeleinden. In deze zin komen we het tegen in Handelingen 19, waar Lucas spreekt over de 'volksvergadering' van Efeze (vs. 32,39,40). Als dit woord in het NT ook gebruikt wordt voor de 'vergadering' van gelovigen, de kerk, moeten we dus bedenken dat dit woordgebruik geen religieuze, maar een politieke klank had en primair de feitelijke vergadering, het concrete samenkomen aangeeft.

We zagen al dat de gelovigen in Jeruzalem in huizen samenkwamen, maar het NT meldt ook samenkomsten in huizen in bijvoorbeeld Troas en Efeze in Klein Azië (Hand. 20:8,20), in Korinthe in Griekenland (Hand.18:7) en in Rome in Italië (Rom.16:5). Verspreid over de hele toenmalige wereld vinden we een gemeente die in huizen samenkomt en de 'gemeente aan huis' is voor Paulus zelfs een vaste uitdrukking (Rom.16:5; 1Kor.16:19; Kol.4:15).

Huisgemeente-praktijk

Als we de gegevens overzien, kunnen we zonder enige twijfel stellen dat het huis in de vroege kerk de plaats was waar de gemeente samenkwam. Tot deze 'huisgemeente' behoorde niet alleen de grootfamilie die het huis bewoonde, maar ook de gelovigen die elders woonden, maar in dat huis samenkwamen.

Zo neemt men meestal aan in Fil.1:1-2 dat Apfia de vrouw van Filemon is; Onesimus (vs.10), de weggelopen slaaf, behoorde tot de grootfamilie, maar Archippus, de medestrijder, woonde mogelijk elders.

In de huizen van de rijkere christenen kwamen gelovigen uit alle sociale lagen samen. Het is vanaf het begin kenmerkend dat men in deze huisgemeenten zowel rijken als armen aantreft. Er is sprake van een sociaal engagement, dat blijkt uit het vrijwillig openstellen van het huis, de gezamenlijke maaltijden en de wederzijdse zorg voor elkaar (ze 'hadden alles gemeenschappelijk').

De ruimtelijke keuze voor het huis had automatisch bepaalde consequenties. Zo heeft bijvoorbeeld de omvang van een doorsnee nieuwtestamentische gemeente tussen de 10 en 40 personen gelegen. Wat betreft de invulling van de samenkomsten blijven de in Hand. 2:42 genoemde elementen ook in later tijd essentieel: onderwijs, avondmaal, gebed en gemeenschap. Vanaf het begin vinden we in deze huisgemeenten alle kenmerken van een kerk.

Ook voor de snelle verbreiding van het Evangelie zijn de huisgemeenten in de vroege kerk belangrijk geweest. We lezen in het evangelie dat Jezus zegt tegen de zeventig die Hij uitzendt in Israël: 'Welk huis gij ook binnentreedt, zegt eerst: Vrede zij dezen huize Blijft in dat huis, eet en drinkt wat men u geeft, want de arbeider is zijn loon waard. Gaat niet van het ene huis naar het andere' (Luc.10:5-7)(10). Zo zijn nadien voortdurend nieuwe rondreizende evangelisten en profeten uitgegaan (vgl. 3Joh.5-8). De huizen en families die de boodschap aanvaardden werden de thuiscentra en uitvalsbases voor deze evangelisten, die voor onderdak, kleding en verzorging op hen waren aangewezen. Uit het apostolisch geschrift de 'Didachè' (hfst. XI-XIII) blijkt dat deze situatie rond 100 na Chr. nog springlevend is(11).

Huisgemeente-visie

Het fenomeen huisgemeente is ook herkenbaar in de ecclesiologie, de leer over de kerk, die we in het NT aantreffen. We willen een paar voorbeelden geven.

In Marcus 3:31-35 lezen we dat Jezus' familie Hem zoekt. Als de mensen Hem dit vertellen zegt Hij: 'wie zijn mijn moeder en broeders?' Hij kijkt naar degenen die om Hem heen zitten en zegt: 'zie, mijn moeder en mijn broeders. Al wie de wil Gods doet, die is mijn broeder en zuster en moeder'. De geloofsband is hechter dan de bloedband. De discipelen staan dicht bij Jezus dan zijn naaste familie. De gemeenschap van gelovigen is het meest fundamentele gezin. Een gezin met broers, zussen en moeders.

En in Marcus 10:29-30 zegt de Here Jezus: 'Voorwaar Ik zeg u, er is niemand, die huis of broeders of zusters of moeder of vader of kinderen of akkers heeft prijsgegeven om Mij en om het Evangelie, of hij ontvangt honderdvoudig terug: nu, in deze tijd, huizen en broeders en zusters en moeders en kinderen en akkers, met vervolgingen, en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven'. Naast 'moeder of vader' noemt Jezus hier ook de 'kinderen'. Met andere woorden Hij spreekt niet alleen over het gezin, waarin je geboren bent, maar ook over het gezin dat iemand gesticht heeft. Ook in dat gezin veranderen relaties, als men gaat behoren tot het huisgezin van God. Het meest fundamentele gezin is het gemeentegezin met geestelijke broers, zussen, moeders en kinderen; een gezin waarvan God zelf de Vader is en de Here Jezus de oudste broer (Hebreeën 2:11-18).

Niet alleen Jezus heeft op deze wijze gesproken over het huisgezin van God. Ook Paulus beschrijft de gemeente als een gezin met vaders, moeders, broers en zussen. We lezen bijvoorbeeld in 1 Timoteüs

5:1-2 : `word niet heftig tegen een oude man, maar vermaan hem als een vader; doe het jonge mannen als broeders, oude vrouwen als moeders, jonge vrouwen als zusters ...' Verder spreekt hij over 'het huis Gods, dat is de gemeente van de levende God' (1 Tim.3:15), waarvan Jezus Christus het fundament (1Kor.3:11) of de hoeksteen is (Efeze.2:20).

Ook de apostel Johannes gebruikt het beeld van het 'huis(gezin)': Hij spreekt over vaders, kinderen en jongemannen (1 Johannes 2:12-14).

Joodse gemeenschappen

Naast Jezus en zijn discipelen en daarna de eerste christelijke gemeenten, waren er in Israël in de eerste eeuw van onze jaartelling nog minstens twee Joodse groeperingen die een grote nadruk legden op gemeenschappelijk leven

In de eerste plaats noemen we de beweging van de Farizeeën die – in elk geval voor een deel – georganiseerd was in gemeenschappen waar men tezamen leefde in gemeenschap van goederen. Over het algemeen hielden zij er een sobere levensstijl op na. In de gemeenschappen gebruikten de Farizeeën gezamenlijk de maaltijd, in overeenstemming met hun strikte reinigingsvoorschriften in (dus i.t.t. Jezus geen maaltijden met 'tollenaars en zondaren'). Om te voorzien in hun levensonderhoud en dat van hun gezin (dat vaak vele kinderen telde) combineerden de Farizeeën de studie van de Thora met de uitoefening van een beroep, zoals timmerman, zadelmaker of – zoals de ex-Farizeeër Paulus – tentenmaker.

Een tweede Joodse groep, die gemeenschapsleven kende, waren de Essenen (waarop de in de woestijn teruggetrokken Qumran gemeenschap een extreme variant vormde). Aan het begin van onze jaartelling waren er zo'n vierduizend Essenen. Dit is op zich niet zo'n hoog aantal, maar door hun levenswijze vielen ze ongetwijfeld op. Ze leefden in streng georganiseerde gemeenschappen, die op min of meer democratische wijze geleid werden, in volstrekte gemeenschap van goederen. Hun levensstijl was uiterst sober.

Anders dan de gemeenschappen van de Farizeeën, waren die van de Essenen sterk gesloten. Wie tot de gemeenschap toegelaten wilde worden, moest eerst een jaar op proef meedraaien. Daarna duurde het nog eens twee jaar voordat men als volwaardig lid werd beschouwd.

Evenals de Farizeeën waren de Essenen erop gericht zo heilig mogelijk te leven volgens de Joodse wet. Als teken daarvan droegen zij witte klederen, evenals de priesters. Zij namen geen voedsel aan van mensen buiten de beweging. Het mocht eens niet geheel aan de reinheidsvoorschriften voldoen. Oorlog en strijd vermeden zij en wapens droegen zij niet.

De meeste Essenen wezen het huwelijk af. De Esseense gemeenschappen kenden een strakke dagindeling. Veel van de Esseense leefregels getuigen van een sterke nadruk op ethiek. Ze hadden oog voor armen en hulpbehoevenden. De Essenen pasten binnen de gemeenschap een eigen rechtspraak toe, die door de Joodse geschiedschrijver Josephus wordt beoordeeld als 'zeer rechtvaardig en uiterst nauwgezet'. Met name gehoorzaamheid aan ouderen en respect voor elkaar stonden daarbij hoog in het vaandel.

Als we tenslotte zien dat de Essenen ook een gemeenschap in Egypte bij het Mareotismeer hebben gesticht (de zgn. Therapeutae), is het niet moeilijk in te zien waar de eerste kloosters in Egypte naast het Evangelie hun inspiratie om kloosters te stichten vandaan hebben.

Kloosters

Het nieuw testamentische voorbeeld om elkaars leven te delen, met het oog op een nadrukkelijker beleven van het Evangelie, werd op verschillende manieren in de praktijk gebracht in de eeuwen die zouden volgen. Bij de meerderheid van de gelovigen kwam de nadruk meer te liggen op vrijmoedig geven dan op een totale gemeenschap van goederen. Toch bleven er gelovigen gemeenschappen vormen. Zoals Justinus de Martelaar die rond 150 na Chr. schrijft: "Wij die vroeger bezittingen en geld boven alles stelden, geven nu alles aan de gemeenschappelijke kas en delen het met een ieder die er behoefte aan heeft." en in de Didache, waarschijnlijk vroeg derde eeuw, staat geschreven: "Je zal je niet afkeren van degene die in nood is maar je zal alles gemeenschappelijk hebben met je broeder, je zal niet zeggen: dit is van mij. Want als jullie deelgenoten zijn van het eeuwige, hoeveel te meer zijn jullie deelgenoten van hetgeen vergaat?"

Begin vierde eeuw verklaarde keizer Constantijn de christelijke godsdienst tot een erkende godsdienst. Hierdoor veranderde de kerk volledig. Constantijn trok de banden van de kerk en de staat steeds nauwer aan zodat de grens tussen het koninkrijk van God en het koninkrijk van deze wereld steeds vager werd. Onder Theodosius I werd het christendom zelfs de enige toegestane religie in het Romeinse Rijk. Velen kozen toen zonder overtuiging voor het geloof, met alle lautheid van dien. Als reactie hierop zonderden velen zich af van de wereld en trokken zich terug in de woestijn van Egypte. Eerst waren dit vooral kluizenaars maar als vrij snel vormden zich kleine gemeenschappen waarvan de leden elkaar in het rechte spoor hielden. (Kluizenaars alleen vielen nog wel eens ten prooi aan

zelfoverschatting, extreme ascese, etc). Een van de eerste gemeenschappen was die van Anthonius, rond 330 na Chr., van wie de volgende uitspraak is: "Er zal een tijd komen waarin de mensen gek zullen worden en wanneer ze iemand zien die niet gek is, zullen ze hem aanvallen, zeggende: Jij bent gek, je bent niet zoals wij!"

Dit gemeenschapsleven vond in de kerk van het begin van de vierde eeuw een goed onthaal. De destijds al vermaarde bisschop Athanasius van Alexandrië (Egypte) onderhield vriendschapsbanden met Pakhôm (Pachomius), zijn opvolgers en hun kloostergemeenschappen. De monniken kerkten aanvankelijk in de dorpskerk, die zij trouwens zelf hadden helpen bouwen. Voor een goed begrip: het ging heel de traditie door praktisch alleen om gemeenschappen van niet-gehuwden, monniken en monialen, want vanaf het begin vormden zich ook vrouwengemeenschappen. De kerk keek met bewondering naar hun leefwijze. Hulp bij stichting en onderhoud van de kloosters was geen uitzondering.

Vanuit Egypte heeft het kloosterleven zich over geheel Europa verspreid. De regel van Benedictus schreef een uitgebalanceerd dieet van bidden, werken en lezen voor. Dit georganiseerde kloosterleven speelde een belangrijke rol in de vroege Middeleeuwen van Europa. De kloosters waren oasen van rust in een onstuimige wereld. Ze boden de gelegenheid God te dienen en de christelijke cultuur te bewaren.

De verhouding tussen kerk en leefgemeenschap is niet altijd rimpelloos geweest. Integendeel. Al op het eind van de 4^e eeuw woedde er een hevige strijd rond de legitimatie van het kloosterleven. In die tijd ontstond de eerste kerkelijke wetgeving dienaangaande (concilie van Chalcedon, 451). En nadat in de 10^e eeuw een broodnodige hervorming vanuit de kloosters was gestart, stieten in de 13^e eeuw de armoede-bewegingen met hun nieuwe type gemeenschapsvorming op flinke weerstand van de officiële kerk. Zij pleitten tegen rijkdom, macht en verstarring en vóór eenvoud, simpele evangelieverkondiging en een radicale vorm van christen-zijn (o.a. Franciscus van Assisi). Het duurde heel wat generaties voordat dit conflict was uitgekristalliseerd.

Groepen buiten de kloosters

Niet alleen in de kloosters werd het gemeenschapsleven beoefend. Ook onder gewone burgers ontstond regelmatig het verlangen om in gemeenschapsverband te leven. Een voorbeeld zijn de begijnen waaraan nog de vele begijnhofje in de oude binnensteden herinneren.

In Nederland stelde in 1374 Geert Grote zijn huis open voor arme gelovigen. Van hieruit ontstonden de gemeenschappen van de "Broeders des Gemenen Levens". Alhoewel zij wel in de gemeenschappen leefden legden zij geen kloostergeloften af. De beweging, "De Moderne Devotie" genoemd, is het beste te typeren als een geestelijke herleving waarbij sterk de nadruk werd gelegd op persoonlijk geloofsleven en sociale bewogenheid. Zodoende verkleinden zij de rol van de priester en van de sacramenten. Hierdoor hielpen zij mee een geestelijk klimaat te scheppen dat gunstig was voor de komende Reformatie in de zestiende eeuw.

De groepen zorgden voor hun eigen levensonderhoud door het kopiëren en schrijven van boeken. Later gingen zij zich toeleggen op onderwijs. Erasmus en Maarten Luther behoorden tot degenen die hun scholen bezocht hebben. Vestigingen ontstonden in Holland, België en Noord-Duitsland. Het bekendste boek voortgekomen uit de beweging van de Moderne Devotie is: "De navolging van Christus" van Thomas à Kempis.

Buiten de katholieke kerk

Ook buiten de katholieke kerk ontstonden regelmatig gemeenschappen. In Italië kreeg de beweging van de Waldenzen grote aanhang. Zij legden de nadruk op de navolging van Christus. Ze leefden in armoede, in gemeenschap van goederen en evangeliseerden veel. Een belangrijke predikers in de beweging was Waldo (circa 1140-1218). Hij liet het Nieuwe Testament en delen van het Oude Testament in de volkstaal vertalen en stond toe dat leden elkaar hun zonden beleden, en vergaven, avondmaal vierden en kerkleiders aanstelden.

Reformatie

Nadat in de 15de eeuw velen kritiek hadden geuit op de kerk van Rome, waarbij vooral John Wycliffe in Engeland en Johannes Hus in Bohemen een voorname rol speelden, gaf de 16e eeuw de echte doorbraak te zien. Met de komst van de Reformatie was het voorgoed gedaan met het idee van eenheid van kerk en staat dat, sinds keizer Constantijn deze visie ontwikkeld had, niet meer verdwenen was. Luther is van enorm belang geweest met zijn pleidooi voor een kerkdienst in de volkstaal en met zijn bijbelvertaling, waardoor het evangelie voor iedereen toegankelijk werd. Voor Luther hing het heil niet langer af van de (Katholieke) Kerk met zijn sacramenten en hiërarchie, maar van ieders persoonlijke verhouding tot God. Hij organiseerde de protestantse kerken van onderop, niet

vanuit een paus als plaatsvervanger van Christus en een kerkelijke hiërarchie, maar vanuit de kerkenraad als vertegenwoordiging van de plaatselijke gemeente. Toch stond hij erg tweeslachtig tegenover een spontane beweging vanuit het volk en tegenover een kerk die alleen uit ware gelovigen bestond.

Luther koos uiteindelijk toch voor de territoriale kerk om met behulp van vorsten de reformatie verder uit te bouwen. Hoewel hij dus in principe wel zag dat het om het geloof alleen ging hield hij toch ook rekening met strategische belangen zoals de samenwerking met wereldse vorsten. Het tragische is dat wanneer er groepen van overtuigde gelovigen ontstonden die geen rekening wensten te houden met politieke motieven, Luther en de zijnen er alleen maar "fanatiekelingen, enthousiasten en rebellen" in zagen. De geschiedenis van de wederdopers is een aaneenschakeling van vervolgingen door zowel protestanten en katholieken als wereldse overheden. Zo kondigde hertog Johan van Kleef tezamen met de Aartsbisschop van Keulen een verordening af waarin onder andere stond: "Van nu af aan zal iedereen, die opnieuw doopt of opnieuw zich laat dopen, alsook iedereen die vindt of leert dat de kinderdoop van generlei waarde is, gedood worden." Zo werd in 1556 Thomas Drucker van Imbroek gevangen genomen en verschillende malen gemarteld in een poging hem van zijn ideeën af te brengen maar tevergeefs. Hierna werd hij onthoofd. Ontstaan in dezelfde tijd als Luther actief was, kozen de wederdopers er voor om kleine groepen ware gelovigen te vormen die elkaar steunden en geregeld in hun huizen samenkwamen. De leden van de Hutterse broederschap gingen nog verder en leefden in gemeenschappen waar al het bezit gedeeld werd.

17de en 18de eeuw: Labadisten en Hernhutters

De 17e eeuw was voor de gevestigde kerken een eeuw van consolidatie en conservatisme. Na de heftige tijden van de Reformatie hernam het leven weer zijn gewone gang. Sommige misstanden waren rechtgezet en dwaalleren afgezworen, waarna de doctrines zich verhardden en weinig ruimte voor nieuwe initiatieven meer lieten. In initiatieven zoals de conventikels of huis-samenkomsten van de Nadere Reformatie was men wel op zoek naar een waarachtiger geloofsleven maar men kwam niet tot gemeenschapsvorming. Een voorbeeld van iemand die daar wel toe kwam was Jean de Labadie, een Fransman. Heel zijn leven zocht hij naar de juiste wijze om God te dienen. Begonnen als Jezuïet ging hij in 1650 tot het Calvinisme over. In 1669, 59 jaar oud, brak hij, op zoek naar radikaal discipelschap, met alle denominaties en vormde een gemeenschap in Amsterdam.

Na een jaar werden hij en de zijnen gedwongen naar Herford in Duitsland te verhuizen. Zijn volgelingen vestigden zich uiteindelijk in Walta State, in Wieuwerd, Friesland. Anna Maria van Schuurman "De Ster van Utrecht", intellectueel en kunstzinnig genie die correspondeerde met Voetius en de eerste vrouw was die colleges mocht bijwonen, gaf op 62 jarige leeftijd alles op en sloot zich aan bij de Labadisten.

Eén van de beste voorbeelden van de kracht van een biddende gemeenschap zijn de Moravische broeders oftewel Hernhutters. Meer dan 100 jaar baden zij voortdurend voor een opwekking. God zegende deze voorbededienst door hun de oorsprong van de moderne zendingsbeweging te laten worden. Verschillende groepen vervolgde gelovigen vonden in het eerste kwart van de 18e eeuw een toevlucht op het landgoed van graaf von Zinzendorf in Saksen. Deze nederzetting kreeg de naam Hern Hut (De Wachter van de Heer). Deze `Hernhutters' waren een hechte gemeenschap door hun volhardend gezamenlijk gebed, bijbelstudie en broederliefde.

In 1746 werd in Zeist `een republiek van God' gevestigd, vele anderen in alle delen van de wereld volgden.

Ontwikkeling sinds 1800

Voor de recente historische achtergrond van de evangelische leefgemeenschappen, moeten we terug gaan naar het jaar 1800. Wat gebeurde er toen? Het is de tijd van de expansiedrift van keizer Napoleon. Maar er is in deze tijd nog een andere expansiedrift gaande. In de 18e eeuw is er in verband met de toenemende sfeer van rationalisme in de kerk sprake van een verlamming in de zendingsmotivatie. Deze terugval wordt rond 1800 gevolgd door een nieuwe opleving.

Het begin van deze periode wordt ingeluid door de Engelse schoenmaker en baptistenpredikant William Carey. Hij is de pionier van de nieuwe zendingsbeweging.

Deze opleving valt samen met opwekkingen buiten de gevestigde kerken, die het begin van de 19e eeuw kenmerken. In 1792 laat Carey voor het eerst met een boek ('Enquiry') van zich horen en in 1795 wordt het eerste interkerkelijke genootschap opgericht ('London Missionary Society' - LMS), dat een voorbeeld zal worden voor de zendingsbeweging in de 19e eeuw. Carey's Indiase zendingspost was een gemeenschap waar alles samen gedeeld werd. Kerkhistorici concluderen dan ook dan 'de zending in de 19e eeuw een overwegend genootschappelijk karakter heeft'. Het is kenmerkend voor de Europese zendingsorganisaties tot diep in de 20e eeuw, dat zij particuliere en geen kerkelijke initiatieven zijn'.

Wat houdt dit nu in? Ten eerste is de zendende instantie sindsdien niet langer de kerk, maar het genootschap of de vereniging. Ten tweede worden deze zendelingen niet gelegitimeerd door een kerkelijk ambt, maar doorslaggevend zijn persoonlijke roeping en een goed verstand: een gedegen kennis van de Bijbel en vol van geloof en de Heilige Geest.

Maar ook een kritische opmerking is op zijn plaats. Hoe goed dit alles ook in de geschiedenis verklaarbaar is als reactie op een dorre rationalistische kerk, het is ook het begin van het 'individualisme' en het 'subjectivisme' ('ik luister niet naar mensen, alleen naar God') en soms ook 'separatisme', dat de evangelische genootschappen kenmerkt tot in onze tijd toe.

In de loop van de 20e eeuw groeit vervolgens het bewustzijn dat er inmiddels in alle werelddelen kerken zijn. Verder wordt het ook steeds duidelijker dat ook Europa een zendingsveld is. Zending is nodig in zes continenten. Zo ontstaan er sinds het midden van de 20ste eeuw in snel tempo vele evangelische genootschappen met een nationale bediening. Maar de structuur en de relatie met de kerk blijft gelijk aan die van het zendingsgenootschap.

Ook de evangelische leefgemeenschappen behoren tot deze groep genootschappen. Zij hebben doorgaans de vorm van het onafhankelijke, interkerkelijke genootschap (meestal een evangelische stichting).

In Nederland zijn er momenteel zo'n 40 evangelische gemeenschappen. In het hoofdstuk: Situatie anno 2008 worden deze groepen nader beschreven.

IV OPVATTINGEN

Mythen over leefgemeenschappen

Een goede introductie op de verschillende thema's waar leefgemeenschappen zich mee bezighouden is een opsomming van enkele gangbare mythen over gemeenschapsleven. Onderstaande voorbeelden zijn afkomstig uit een Amerikaans onderzoek maar zijn eveneens typerend voor de Nederlandse situatie.

Mythe 1. Er zijn geen gemeenschappen meer, ze stierven uit in de jaren '80.

Feit: Er zijn nog vele gemeenschappen uit de jaren '60 en '70 over en vele zijn er sindsdien gevormd. De laatste jaren is er een opmerkelijke toename van interesse in gemeenschapsleven te constateren.

Mythe 2. De meeste gemeenschappen hebben een autoritaire gezagsstructuur, zij volgen een charismatisch leider.

Feit: Het omgekeerde is waar; de gebruikelijkste vorm is de democratie waarbij besluiten genomen worden door eenstemmigheid (de zgn. consensus) of door te stemmen. Van de honderden gemeenschappen (in Amerika) waar wij informatie over hebben zijn er: 64% democratisch, 9% heeft een hiërarchische of autoritaire structuur, 11% heeft een combinatie van democratie en hiërarchie"en 16% geeft geen antwoord. Veel gemeenschappen die vroeger één leider of een kleine groep van leiders volgden, zijn recentelijk overgegaan op een meer democratische vorm van bestuur.

Mythe 3. Alle gemeenschapsleden denken hetzelfde.

Feit: Omdat gemeenschappen per definitie georganiseerd zijn rond een gezamenlijk ideaal of doel, zullen de leden veel waarden en normen delen, veel meer dan het geval is bij bijvoorbeeld een groep van burens. Toch komen meningsverschillen regelmatig voor in gemeenschappen, net zoals overal waar mensen samen zijn. Het doel van gemeenschapsleven is niet het uitbannen van conflicten, maar het leren er op een constructieve manier mee om te gaan.

Mythe 4. Gemeenschapsleden hebben weinig privacy

Feit: Zoveel soorten gemeenschappen als er zijn, zo sterk varieert de mate van privacy en zelfstandigheid. Soms hebben de afzonderlijke huishoudens hun eigen huis en inkomsten met enkele gemeenschappelijke ruimten. In religieuze gemeenschappen zoals kloosters zijn de privacy en zelfstandigheid vaak beperkter in overeenstemming met het doel waarvoor men leeft. De meeste groepen zitten tussen deze twee uitersten in. Er is een trend naar steeds meer privacy en zelfstandigheid. De Groepswonen voor Ouderen projecten zijn één van de snelst groeiende groepen gemeenschappen. Het vinden van een gezonde balans tussen de individuele behoeften en die van de gemeenschap zal een hoofdthema zijn voor de komende tijd.

Mythe 5. Mensen in gemeenschappen vluchten voor hun verantwoordelijkheden.

Feit: Een keuze voor een leven in gemeenschap wordt meestal gemaakt omdat het een manier van leven biedt die anders is dan in de bredere samenleving mogelijk is. Vaak wordt deze juist als bevredigender en zorgzamer ervaren dan een doorsnee-leven in de maatschappij. Vanwege het gezamenlijke leven, het delen van inkomsten en van taken zoals koken, wassen en dergelijke, komt er tijd vrij om zich meer en effectiever engageren dan mogelijk was geweest met een volledige baan of als huisvrouw in een gezin. Het is niet te ontkennen dat veel groepen sterk betrokken zijn bij verschillende lokale sociale verbanden en daar vaak zelfs de leiding hebben.

Geestelijke stappen naar gemeenschap

Zoals de mythen veelal negatief verwoordt waren, zo zijn de onderstaande stappen naar gemeenschap positief verwoord. Ze geven het ideaal, de visie weer waarnaar een gezonde gemeenschap streeft. Deze tien stappen worden in veel groepen besproken als een leidraad bij bezinningsmomenten. Zij zijn geschreven door Jean Vanier, de stichter van de L'Arche gemeenschappen. Hij heeft niet alleen de gave om daadwerkelijk gemeenschappen in het leven te roepen, maar kan tevens uitstekend onder woorden brengen wat hem bezielt.

1 Groeien naar het doel

Wanneer een groep mensen besluit samen gemeenschap te zijn zonder duidelijk omschreven doel zullen de conflicten heel snel opdagen. Spanningen komen voort uit het feit dat mensen zeer verschillende verwachtingen koesteren maar ze nooit uitspreken. Een gemeenschap wordt werkelijk één en straalt dit ook uit als alle leden een gevoel hebben van 'zo moet het'.

2 Van de gemeenschap voor mezelf naar mezelf voor de gemeenschap

Gemeenschap is niet identiek aan samen-wonen. Het is de plaats waar iedereen bezig is vanuit de duisternis van het egocentrisme over te gaan naar het licht van de echte liefde. Liefhebben is eenvoudig gelukkig zijn omdat de ander er is. Het is bij elkaar geborgen zijn en tevens de vaste wil hebben dat de ander trouw is aan zijn roeping. Gemeenschap heeft twee polen, een gevoel van elkaar wederzijds toebehoren en een verlangen dat de ander verder gaat in zijn gave aan God en de mensen. Om lief te hebben moet je voortdurend je eigen meningen, je prikkelbaarheid en je comfort prijsgeven. Het vraagt offers en een wilsdaad om je gevoeligheden te overstijgen en een gezuiverd hart van God te ontvangen dat spontaan naar de ander uit gaat.

3 Leren omgaan met sympathie en antipathie

Vriendschap en vijandschap zijn twee grote gevaren van gemeenschap. We gaan graag om met iemand die ons bevalt, die ons voedt en vleit. "Jij bent hartelijk! Jij ook! - Wij zijn goed, intelligent, knap, etc. Menselijke vriendschap verwordt heel snel tot een zich afsluiten voor de buitenwereld en een in elkaar opgaan. Er is dan geen prikkel meer om verder te gaan. Mensen die ons niet liggen, ons blokkeren, jaloers maken of overvragen gaan we het liefst uit de weg. Zij zijn onze vijanden. Eigenlijk maken zij ons bewust dat we maar onvolwassen en arm zijn. Dit willen we niet zien en we verbergen het achter kritiek op anderen.

Jezus' boodschap is zeer duidelijk 'heb uw vijanden lief en doe wel degenen die u haten. Indien gij liefhebt die u liefhebben, wat hebt gij voor?' (Lucas 6:27,32).

4 Vergeving

Liefhebben is mogelijk. De relatie tussen mensen is alleen dan waarachtig en duurzaam, als zij steunt op de aanvaarding van de zwakheden van de ander, op de vergeving en de hoop dat groei mogelijk is. Zelfs wanneer wij veel vertrouwen in elkaar stellen, vallen er toch nog altijd woorden die kwetsen, houdingen die trots verraden, situaties waarin de gevoeligheden botsen.

Daarom zal een leven als gemeenschapslid ook altijd een 'kruis' inhouden, een voortdurende aanvaarding van elkaar, en een wederzijdse vergeving.

5 Geduld

Onze gevoeligheden, onze sympathie en weerzin worden niet in één dag rechtgetrokken. Dit vraagt duizend maal loutering en vergeving. Inspanning elke dag opnieuw en vooral de gaven van de Heilige Geest om ons van binnenuit te vernieuwen. Er is veel geduld en gebed nodig om eerst onze eigen remmingen en vooroordelen te aanvaarden en daarna het goede in onze 'vijand' te zien.

Hiervoor kan een vrede stichter die we beide vertrouwen en die onze houding begrijpt heel behulpzaam zijn.

6 Wederzijds vertrouwen

Het wederzijds vertrouwen binnen de gemeenschap vloeit voort uit de dagelijkse vergeving en uit de aanvaarding van onze zwakheden en onze armoede. Dat vertrouwen ontstaat niet ineens. Het is vaak na veel lijden, grote beproeving en pijnlijke spanningen dat vertrouwen groeit. Een gemeenschap waar echt wederzijds vertrouwen heerst zal niet wankelen. Het wordt een levensstroom, één van hart, één van ziel, één van geest, met één en dezelfde visie. Dit geeft de typische sfeer van vreugde en gastvrijheid die een echte gemeenschap kenmerkt. Dan proberen we ook geen rol meer te spelen maar kunnen we toegroeien naar wie we zijn. We leven dan niet meer volgens de verwachtingen van anderen maar volgens onze eigen roeping.

7 Zijn zoals je bent

Een ideale gemeenschap met volmaakte leden bestaat niet. Het is moeilijk in te zien dat het geen zin heeft hier naar te zoeken. Droom niet steeds van idealen maar geef jezelf daar waar je bent. Zoek hoe je degenen die God naast je geplaatst heeft vandaag meer liefde kunt betonen.

Wie te veel zoekt naar eigen evenwicht, naar eigen vrede, zal het nooit vinden. Want beide zijn een vrucht van de liefde en dus van de dienstbaarheid aan anderen.

8 Deel je zwakheid mee

Aanvaarden wil niet zeggen fatalistisch berusten zonder hoop. We moeten in de waarheid staan en vermijden dat we in een illusie verder leven. Het onder ogen durven zien van je zwakheden en anderen hierin toelaten verdiept het leven van de gemeenschap. Tegelijk worden de leden kwetsbaarder en gevoeliger. Het wederzijds vertrouwen wordt versterkt, maar dit maakt ons ook afhankelijker van elkaar. Het betekent alle muren afbreken. Deze wederzijdse afhankelijkheid is het

cement van de eenheid. Ze staat in sterke tegenstelling tot het leven in de maatschappij waar we verplicht zijn een harnas te dragen om onze kwetsbaarheid te beschermen.

9 Eigen gaven gebruiken

De gemeenschap opbouwen betekent dat men de eigen mogelijkheden gebruikt. Doet men dat niet dan is men ontrouw aan zichzelf én aan de gemeenschap. Elk lid moet derhalve de eigen gave kennen, deze beoefenen en ontwikkelen. Ieder lid moet ook de eigen gave van de ander ontdekken, erkennen en helpen ontwikkelen. Wie voldoende overtuigd is van zijn eigen gave benijdt die van de ander niet die toch altijd mooier lijkt. Jaloersheid vernietigt de gemeenschap. Ze komt voort uit het feit dat men zijn eigen talent niet kent of er niet genoeg in gelooft. Alles hangt er vanaf dat elk lid zijn plaats heeft en een onmisbare schakel in het geheel is. Zo niet dan gaat de groep in tijden van crisis en twijfel ten onder. Wanneer wij gevoed wordt vanuit onze persoonlijke relatie met God en ons door elkaar laten aanvullen, zal de groep staande kunnen blijven, wat er ook gebeurt.

10 Het geheim van ieder mens

De gemeenschap moet de plaats zijn waar iedereen kan groeien naar innerlijke bevrijding, naar de eenheid met God en naar de liefde om zich vrijwillig te geven en verbonden te weten aan de anderen. Heel gemakkelijk kan het een plaats worden van dwang en manipulatie waar mensen een soort hersenspoeling ondergaan om allemaal hetzelfde te denken. Als men het persoonlijke en intieme aan iedereen bloot moet geven gaat de vrees regeren. In een echte gemeenschap moet het mogelijk zijn dat elk lid het diepste geheim van zijn wezen bewaart. Hierin ligt de zwakheid én de sterkte van de gemeenschap. Zwakheid omdat er een onbekende in het spel is die zich vrij kan ontwikkelen. Deze waardering van de persoon is tevens enorm krachtig. Niets is immers zo sterk als een hart dat liefheeft en zich zomaar geeft aan God en aan anderen.

De gemeenschap als plaats van vergeving en feest, groei en bevrijding. Zeer zeker, maar toch blijft er nog een diepste eenzaamheid, een verlangen, naar oneindigheid, naar onbegrensd geluk, naar vereniging met de Eeuwige. De overgang door de dood heen moeten we alleen maken.

Daarin schuilt onze voortdurende eenzaamheid. Elk lijden, elke neerslachtigheid is een voorsmaak van de dood. Als je dat ontdekt en aanvaardt, ontdek je dat je daar doorheen Jezus Christus ontmoet. Hij, het hoofd van de gemeente, was geheel verlaten aan het kruis.

In de gemeenschap met zijn lijden ontspringt in ons een bron van levend water die stroomt naar de armen en dorstigen. De vreugde en het avondmaal, het gedenken van Jezus' kruisdood, en de gemeenschap met elkaar zijn tekenen dat door alle lijden, loutering en dood heen, ons een ontmoeting wacht die ons geheel zal vervullen. Jezus bidt hiervoor: `Opdat zij allen één mogen zijn zoals Gij, Vader, in Mij en Ik in U...opdat zij volmaakt zijn tot één'. (Joh.17:21-23) Deze eenheid reikt veel verder dan wat wij hier ooit voor mogelijk kunnen houden. Het is een vooruitzicht op de Bruiloft van het Lam, op de grote viering van het leven waaraan wij deel zullen hebben als we geheel met Hem verenigd zullen zijn.

Praktische uitwerking

Hoe werken deze stappen nu uit in de praktijk? Onderstaande vier punten geven in het kort aan waar voor veel gemeenschappen de nadruk op ligt.

Een gezamenlijke identiteit

Een gezamenlijke identiteit i.p.v. een individuele. Binnen de gemeente bestaat er een verbondsband die de gelovigen als broeders en zusters tezamen bindt. "Als één lid lijdt, lijden alle leden mede, als één lid eer ontvangt, delen alle leden in de vreugde" (1 Cor.12:26). Alle andere verbanden zoals familie, werk en hobby's komen op de tweede plaats. Jezus zei: "Wie zijn mijn moeder en broeders? Al wie de wil Gods doet, die is mijn broeder en zuster en moeder" (Marcus 3:33-34).

Samen delen

Materiële gemeenschap naast de geestelijke. Er mag in Christus geen onderscheid gemaakt worden naar ras, klasse of status; dit is namelijk in strijd met de liefde. Zie Hand.2:44-45 en 4:32-35. Verder zegt Paulus in 1Tim.6:17-18 dat men zijn hoop niet moet vestigen op `onzekere rijkdom, maar op God, die ons alles rijkelijk ten gebuike geeft, om wel te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig en mededeelzaam ...' De geestelijke gemeenschap en eenheid worden ondermijnd als de sociale en materiële gemeenschap en eenheid missen.

Soberheid

"Zalig gij armen, want uwer is het Koninkrijk Gods" (Lucas 6:20). De levensstijl van de christelijke gemeenschap is een uitdrukking van haar verbondenheid met haar Heer Jezus Christus. Als gevolg hiervan wordt zij gekenmerkt door eenvoud, zelfopoffering, een ontbreken van uiterlijk vertoon en een

weigering om op wat voor manier dan ook te buigen voor de god van de mammon. Niet de intentie 'eruit halen wat erin zit' (uit het leven en de schepping), maar de heerschappij van Jezus Christus over alle aspecten van het leven.

Medeleven

Het 'lichaam van Christus' bestaat 24 uur per dag en vraagt dus ook om een 24 uren verantwoordelijkheid. Als er sprake is van een geestelijke gemeenschap is, moet deze automatisch leiden tot een sociale gemeenschap, het er zijn voor de ander, helpen en dienen op allerlei vlak

Enkele voorbeelden

Met enkele kijkjes in het alledaagse leven van enkele gemeenschappen wordt duidelijk hoe de vermelde punten vlees en bloed krijgen in de actualiteit van het gemeenschapsleven.

Elim, een evangelische huisgemeente en leefgemeenschap, Doorn

"De huisgemeente op Elim heeft eigenlijk in twee fasen haar huidige vorm gekregen. Vanaf het begin van de leefgemeenschap in 1981 hebben we samenkomsten aan huis gehad. Aanvankelijk gingen we op zondag nog naar een reguliere kerk, maar vanaf 1985 hebben we ook de zondagse diensten in ons eigen huis. Dus naast de dagelijkse dagopeningen met de bewoners van de leefgemeenschap houden we driemaal in de week een huissamenkomst voor vrienden en bekenden die verlangen om zich samen met ons in te zetten om het Evangelie in praktijk te brengen. Dinsdag ligt de nadruk op gebed, donderdag op studie en zondag op viering. De kring van mensen die aan de wekelijkse vieringen deelnemen, bestaat uit ongeveer 50 volwassenen. Onze samenkomsten hebben een zeer laagkerkelijk profiel en worden gekenmerkt door 'vriendschap'. Koffie drinken en gewoon met elkaar kletsen vormen een belangrijk onderdeel. Het geestelijk gedeelte verloopt volgens de aanwijzingen van Paulus in 1Kor.14:26vv 'telkens als u samenkomt heeft een ieder iets'. Er is altijd voor iedereen gelegenheid om iets te zeggen, te delen, te bidden, een lied te zingen of op te geven, een klacht of nood te uiten etc. Wel hebben we de laatste jaren meer plaats ingeruimd voor een stukje onderwijs dat door telkens één van ons wordt voorbereid. U moet uit het voorgaande niet de indruk krijgen dat voor ons christen-zijn een optelsom van samenkomsten is. Beslist niet! We houden ons met name bezig met het vervullen van de opdracht van Jezus. Alleen of samen met anderen getuigen van zijn redding, armen en zieken helpen. We hebben vrienden in veel landen, waarmee we voortdurend in contact zijn en die we steunen in hun evangeliewerk en hun hulp aan de armen, bijvoorbeeld in India, Colombia, Thailand, Filippijnen en Oeganda.

De sfeer onder ons wordt niet alleen gekenmerkt door knusheid en gezelligheid, maar zeker ook door 'werk aan de winkel'. Jezus heeft gezegd: Gaat dan heen, maakt al de volken tot mijn discipelen' (Matt.28:19)."

Gijs van den Brink

Revival Joy Centrum, Utrecht

"Binnenkort zal het acht jaar geleden dat we als leefgemeenschap dit huis betrokken, d.w.z. een gezin met vier kinderen en ondergetekende. We hadden dit pand met nog een aantal personen gekocht, maar de anderen kwamen in de loop van dat jaar hier wonen. Inmiddels leven we hier met twee echtparen en elf kinderen, vier vrouwen en drie mannen. We zijn gegroeid van een leefgemeenschap met één of twee jongens die we binnen onze groep opnamen, naar een grotere opvangmogelijkheid voor zowel mannen als sinds kort ook voor vrouwen in de nieuwe 'vrouwenhome'. Hier kunnen we verslaafde vrouwen, ex-prostituees en ontheemden een veilig huis bieden en krijgen zij de kans om een nieuw en vrij leven met Jezus te mogen gaan beleven. Een multi-cultureel kerkcentrum maakt nu ook deel uit van het werk.

Veel mensen voelen zich eenzaam in deze op zichzelf gerichte maatschappij. Jezus' boodschap is er één van liefde, verdraagzaamheid en van wederzijds respect. We zijn allemaal verschillende mensen van verschillende nationaliteiten en culturen, maar met één visie: Jezus lief hebben en het leven delen met de armen. Zwervers worden weer mensen die in een huis leven. Verslaafden worden vrij, niet door ons, maar door Hem.

Vaak vragen mensen mij, vind je het niet moeilijk om met zoveel verschillende mensen te leven? Het is alleen mogelijk door de liefde van Jezus, door de werking van de Heilige Geest en door gebed. Dat is de sleutel. Een gemeenschappelijke roeping en visie helpt je om door te gaan als het moeilijk is, om steeds weer je verantwoordelijkheid op te pakken.

We zijn geen leefgemeenschap om de leefgemeenschap, maar we hebben samen één roeping om hen die in benauwdheid leven te redden. En ik ervaar het altijd weer als een enorme rijkdom van leven. Welke oma van 60 jaar mag met zoveel kinderen om haar heen leven, met zoveel jongens van verschillende nationaliteiten en culturen. Mensen uit Curaçao, Kaap-Verdische eilanden, Eritrea,

Suriname, Nieuw-Zeeland, Friesland, Utrecht, etc. Ruikt u de geuren al in onze keuken? God is een God van liefde, van gemeenschap, van overvloed!"

Toos Schrief

Timon woongroepen, Zeist

"In eerste instantie wilde Lieke graag in een woongroep gaan wonen. Na gesprekken met de vaste bewonersgroep zag ik het ook zitten en ik ben er in de loop der jaren alleen maar enthousiaster over geworden. Want ik zie dat het werkt. Je ziet mensen vooruit komen, groeien. Vooral op het sociale vlak. Er woonde bij ons bijvoorbeeld iemand die in het begin geen woord zei, maar toen hij wegging, kon je een heel gesprek met hem voeren.

Ik merk dat het ook mijzelf heel erg vormt, meer dan ik had verwacht. We hebben in de loop der jaren een goede band met de andere vaste bewoners opgebouwd. Dat zijn echte vrienden geworden.

Ik doe vooral gewone dingen met de tijdelijke bewoners zoals een keer gaan fietsen, spelletjes doen, koffie drinken of samen een klus doen. Kinderen zorgen in 90% van de gevallen voor een heel ontspannen sfeer. Ze zijn heel ontwapenend. Daarnaast maken ze ook wel een lawaai aan tafel, waar de volwassenen soms geen zin in hebben."

Pieter

Fasen in gemeenschapsleven

Gemeenschappen ontstaan niet zomaar. Vaak is het een proces van jaren voordat een groep mensen een gemeenschap is geworden. Ook is het geen statisch gegeven maar altijd aan verandering onderhevig. Gemeenschap is een geschenk dat we ontvangen als we leeg zijn van onszelf, als we kunnen luisteren naar anderen en met hen een relatie durven aangaan. Het is een avontuur met onbekende afloop. In dit hoofdstuk willen we enkele fasen bekijken die elke gemeenschap doormaakt in de loop van zijn bestaan.

Het is verhelderend te beseffen dat elke fase zijn opbouwende en afbrekende kanten heeft. Het is afbrekend als een groep langer dan nodig in een bepaalde fase blijft. Even belangrijk is het gegeven dat alle fasen noodzakelijk zijn voor de groei van een gemeenschap. Het is onrealistisch te verwachten dat de *ervaring van gemeenschap* altijd aanwezig moet zijn om een goede gemeenschap te zijn. Het is zelfs zo dat er zonder chaos en leegte geen echte ervaring van gemeenschap mogelijk is.

Oppervlakkigheid: de wij-fase

Het fundamentele principe van de fase van oppervlakkigheid is: 'We zijn allemaal gelijk'. In de eerste tijd van opbouw richten de groepsleden zich op wat zij gemeenschappelijk hebben: geloof, normen, een gezamenlijk doel. Iedereen richt zich op zijn taak en zorgt dat het werk gedaan wordt. Oppervlakkigheid is in deze periode nodig om de alledaagse dingen van het leven te doen. Diepe, persoonlijke gesprekken, die veel tijd en energie vragen, zijn niet op hun plaats. Geleidelijk aan echter verwordt deze oppervlakkige eenheid tot dwingende conformiteit. We vragen niet langer: 'Wat zijn onze gezamenlijke doelen?' maar 'Hoe moet ik mij gedragen om niet uit de boot te vallen?' 'Wat kan ik zeggen zonder dat ik uitgestoten wordt?'. Deze negatieve kant van de opbouwfase is te vergelijken met een ijsberg. Het topje zijn de dingen die we gemeenschappelijk hebben maar daaronder zijn verborgen verschillen, meningen en frustraties. Iemand is gekwetst maar durft niets te zeggen, een ander heeft een persoonlijk probleem maar is bang er mee voor de dag te komen. Of iemand heeft een goed idee maar verwacht dat hij niet serieus genomen zal worden. Dit kan een tijdlang zo doorgaan als het werk effectief georganiseerd is maar uiteindelijk zal de gemeenschap hierop stuklopen. Gebrek aan vertrouwen en oppervlakkige relaties zijn kenmerken van de negatieve kant van de wij-fase.

Chaos: de jij-fase

Terwijl de wij-fase gericht is op het handhaven van de gelijkheid en de bestaande orde, komen in de jij-fase de verschillen naar voren. We merken dat er een probleem is, dat er iets niet klopt. De nodige informatie komt op tafel en we ontdekken wie waarmee zit. Op zich biedt dit mogelijkheden voor creatieve oplossingen.

Het probleem is alleen dat in deze fase weinig mensen de moeite nemen om te luisteren of om de verschillen te erkennen. Iedereen lanceert zijn of haar ideeën zonder aandacht te schenken aan wat de ander zegt. Als iemand in deze fase tegen mij praat, ben ik, nog voordat de ander uitgesproken is, al bezig om mijn antwoord te formuleren. Moraliseren en met de vinger wijzen komen veelvuldig voor: 'Ik weet hoe jij het moet doen', 'je moet het op mijn manier doen'.

Plannen maken of proberen de problemen op te lossen zijn zelden succesvol in deze fase. Wanneer een groep in de chaos-fase blijft steken, komt dit omdat zij zich veelal meer op de inhoud van het

probleem richt dan op de manier waarop de groep tot besluiten komt. In gemeenschapsvorming is de manier waarop we besluiten nemen even belangrijk als wat er besloten wordt.

Er zijn twee manieren om uit de jij-fase te komen. De ene heet 'organiseren', dit leidt de groep tijdelijk uit de chaos maar leidt niet tot gemeenschap. De groep probeert zich eruit te 'organiseren'.

Bijvoorbeeld door suggesties zoals: 'Laten we een rondje maken en zeggen wat we allemaal denken', of 'Laten we een commissie instellen', of 'laten we de huisregels aanpassen'. De tweede en eigenlijk de enige weg uit de jij-fase en naar de ervaring van gemeenschap is de stilte ingaan en de leegte onder ogen zien. We moeten de situatie niet in de hand willen houden, maar durven loslaten en ontdekken wat er in onszelf zit dat deze verwarring veroorzaakt.

Leegte: de ik-fase

Tijdens de ik-fase is de focus naar binnen gericht. Ik neem de tijd om na te denken en tot bezinning te komen. Doorgaans herkennen één of twee leden de jij-fase en besluiten om 'er mee op te houden'. Iemand kan bijvoorbeeld zeggen: 'Ik heb blokkades die mij verhinderen om goed met jullie om te gaan en de situatie helder te beoordelen'. Of: 'Ik beseef nu mijn eigen behoefte om te controleren en manipuleren'. Door deze blokkades te verwijderen kan ik de anderen accepteren zoals ze zijn. Ik accepteer de verschillen die er zijn en windt me er niet meer over op. Frustraties, verwachtingen, angsten en noden kunnen onbevreesd genoemd worden omdat er ruimte is gekomen om echt te luisteren. Het grootste geschenk dat we onze gemeenschap kunnen geven, is onze eigen kwetsbaarheid. Onze maskers laten vallen, de waarheid spreken, onze gebrokenheid delen, onze tekortkomingen toegeven zonder te weten hoe de anderen zullen reageren; dit zijn de dingen die een groep van bezinning naar gemeenschap leiden. Vasthouden aan het gebruik van persoonlijke mededelingen is van het grootste belang om vooruit te komen. Wij-mededelingen generaliseren en ontlopen verantwoordelijkheid. Jij-mededelingen beschuldigen vaak of kwetsen mensen terwijl ik-mededelingen mij verantwoordelijk maken voor mijn gedachten en gevoelens, meer laten zien van wie ik ben en het voor anderen makkelijker maken om naar mij te luisteren.

Gemeenschap

De heilzame ervaring van gemeenschap is een geschenk dat we ontvangen als we leeg zijn van onszelf. De mate van verbondenheid en gemeenschap die een groep ondervindt is evenredig met de mate waarin de groep de stilte en de bezinning aandurft. Door onszelf te ontledigen maken we ruimte voor de ander. Verschillen worden niet ontkend maar aanvaard en gevierd. Er is ruimte om alle standpunten te horen. Leden die gewoonlijk stil zijn krijgen de kans wat te zeggen. Drukke leden worden stiller en leren te luisteren. Vertrouwen en veiligheid overheersen. Er zijn nog wel conflicten, maar dat is gezond. Deze fase is een ideale tijd om besluiten te nemen. Iedereen doet mee, is toegewijd en kan zich vinden in de genomen besluiten.

Hoewel deze fase mogelijkheden biedt voor vergaande verbondenheid is het goed te beseffen dat vriendschap toch niet vereist is. We hoeven iemand niet te 'mogen' om een relatie met hem of haar te hebben. We moeten echter wel iedereen van de groep bij het proces betrekken, exclusiviteit is één van de grootste vijanden van gemeenschap. Dingen hoeven ook niet altijd makkelijker te worden, maar echte gemeenschap is wel eerlijk, oprecht, en heeft respect voor alle leden. Kortom: het is de moeite waard.

Hoe verder?

In onze gefragmenteerde cultuur ervaren mensen gemeenschap doorgaans alleen in perioden van crisis. In een groep mensen die als los zand aan elkaar hangen, raakt plotseling iemand gewond of er gebeurt een natuurramp zoals een overstroming. Is het je wel eens opgevallen wat een eendracht er dan ontstaat en hoe goed iedereen opeens kan samenwerken? Mensen zetten hun eigen belang opzij om de crisis het hoofd te bieden, het resultaat is een ervaring van gemeenschap. Oorlogsveteranen delen soms hun gemengde gevoelens over het front. Aan de ene kant was de oorlog de slechtste ervaring van hun leven maar aan de andere kant vanwege de constante crisis en de hechte band met hun kameraden was het ook de diepste ervaring van gemeenschap.

Soms vraagt iemand: 'Als een groep de fase van gemeenschap heeft bereikt, blijft dit dan altijd zo?'

Als dat eens waar mocht zijn! De ervaring leert echter dat na enige tijd de groep weer wegglijdt in oppervlakkigheid of verwarring. Het is wel zo dat groepen die al langer onderweg zijn een basis van verbondenheid opbouwen waar ze op terug kunnen vallen als er moeilijke perioden aanbreken. De groep kan dan makkelijker onderkennen wanneer er oppervlakkigheid of verwarring optreedt en daarop reageren met bezinning en inkeer om zo de ervaring van gemeenschap weer terug te winnen.

Basisprincipes van een woongroep

Introductie

Waar begin je aan wanneer je als bewoner in een woongroep stapt?. Want woongroepelven heeft een prijs en kost extra tijd en energie waardoor andere dingen niet kunnen of op een lager pitje komen te staan. Wat niet wil zeggen dat leven in een woongroep natuurlijk ook veel oplevert: voor anderen en jezelf.

1) Onvoorwaardelijke Basistoewijding

De woongroep kun je er niet als "iets erbij" beschouwen in je leven. Het vraagt een duidelijke keuze en toewijding voor een (geruim) aantal jaren. De woongroep kan geen sluitstuk zijn in je leven. De woongroep bestaat uit mensen die samen de volle verantwoordelijkheid nemen om het woongroepgebeuren te dragen en te laten slagen. Uiteraard kan iemand wel eens een time out of sabbatical nodig hebben vanwege ziekte, een bevalling, moeilijke omstandigheden enzovoorts. Maar het uitgangspunt is dat de kerngroepleden samen de woongroep dragen.

2) Open (Eerlijke) Communicatie

Eerlijk kunnen delen over verwachtingen, grenzen, irritaties, etcetera is als bloed voor het goed functioneren van een lichaam. Door eerlijk te communiceren kan begrip ontstaan, misverstanden worden opgeruimd, conflicten worden vermeden of opgelost en kan vertrouwen groeien omdat je jezelf doet kennen en de ander leert kennen. Dat betekent uiteraard veel luisteren en goede, open vragen leren stellen.

3) Veel Contactmomenten

Ik heb ooit mensen eens horen roepen dat zij niet veel tijd samen hadden maar wel "kwaliteitstijd" samen doorbrachten. Eerlijk gezegd is mijn ervaring dat kwaliteit op het gebied van relaties niet zonder kwantiteit gaat. Bewoners van woongroepen beamen dat. Meer contact betekent meer vertrouwd raken met elkaar. Intensiever contact betekent vaak diepere relaties, er meer aan hebben en elkaar beter leren kennen. Bijvoorbeeld: samen regelmatig koffiedrinken, een bezinningsavond houden of gezellige avond organiseren, met een klussendag samen optrekken, het zijn allemaal ontmoetingsmomenten.

4) Eensgezinde Doelstelling

De woongroep is geen doel in zichzelf. Dan stopt de woongroep namelijk als je elkaar niet meer aardig vindt. Het bestaansrecht ligt mede in gastvrijheid, met andere woorden gasten kunnen herbergen, een thuis geven. De woongroep is er voor de gasten. Waar gaan we voor?

5) Balans Tussen Nabijheid en Afstand

Ieder mens verlangt naar intimiteit. De woongroep kun je zien als oefen en vindplaats van intimiteit. Intimiteit is te omschrijven als een vorm van verbondenheid waarbij je je ontspannen kunt, jezelf kunt zijn, de ander kunt toelaten en de ander de ander kunt laten zijn. Intimiteit hangt tussen twee polen in:

- respect voor elkaar, waarbij een zekere afstand gezond is;
- overgave aan elkaar, waarbij je de ander toegang of nabijheid geeft.

Ontmoeting (intimiteit) kan niet zonder ruimte en time out. Mag ik zijn wie ik ben?

Ontsporen van intimiteit kan uitmonden in onder meer:

- overheersen, manipuleren en claimen van de ander;
- versmelten door of met de ander, zodanig dat je de eigen identiteit kwijt raakt.

6) Elkaars Sterke En Zwakke Kanten Kennen

We zijn allemaal verschillend, gelukkig maar! Anders zou de woongroep een saaie, grijze massa zijn met veel eenzijdigheid. Naast onze kwaliteiten als mens hebben we ook allemaal onze valkuilen. Vaak zijn onze sterke kanten ook onze valkuilen wanneer we doorslaan in onze sterke kanten. Een voorbeeld: iemand kan heel daadkrachtig zijn maar daardoor ook teveel gaan eisen van zichzelf. Balans vinden en houden is vaak de kunst.

7) Zelfrelativerend Vermogen

We moeten onszelf niet te serieus gaan nemen. Gevoel voor humor en kunnen lachen om jezelf is heel gezond. Ga af en toe even in een helikopter boven je leven of de woongroep hangen: wat zie je? Hele kleine mensjes, veel gewriemel en het stelt allemaal echt niet zoveel voor. En toch geldt ook hier: God vindt die kleine penning van de weduwe heel kostbaar.

8) Gastvrijheid

Hoezeer voelen gasten zich thuis? Hoe gaan we met elkaar en gasten om? Heerst er vrede, begrip en veiligheid? Voelt een gast zich welkom? Een boekje heeft de titel "Open hart en open huis". Hoe open onze voordeur is, zegt iets over ons hart.

9) Gespiegeld Worden

De woongroep spiegelt enorm: je wordt aangesproken op je rottige kanten. Je scherpt elkaar behoorlijk, zoals je dat ook in een huwelijk doet. Dat vraagt bereidheid om eigen verantwoordelijkheid en pijn te willen aankijken en er niet omheen te draaien. Het vraagt ook om die pijn en wonden te willen loslaten en om te vergeven: de ander en niet te vergeten jezelf. Op die manier kun je meer 'heel' mens worden, een beter in plaats van bitter mens.

10) Eigen Probleemoplossend Vermogen

Praten we de onderlinge problemen uit? Dit punt sluit aan op het vorige punt. Waar het hier met name om gaat, is dat een woongroep zelf een bepaalde mate van volwassenheid moet hebben en niet bij elk conflict de interventie nodig heeft van een coach of begeleider. Het betekent dat de woongroep de problemen bij zichzelf legt en houdt en niet ineen slachtofferrol passief gaat wachten tot er hulp van buiten komt. Natuurlijk moet een woongroep af en toe eens een training ontvangen of hulp van buitenaf. Daar is niets mis mee.

11) Gelijkwaardigheid

Steeds weer komt dit punt terug: in de woongroepen leven we het gewone leven samen. Woongroepen zijn geen hulpverleningsbolwerkjes. De gast heeft behoefte aan veiligheid. Een belangrijk principe hierin naar gasten is: wat er over jou is besproken, is met jou besproken. Toch is de kracht van de woongroep dat de (tijdelijke) gasten ook meewerken aan het doel: gewoon samen leven. Dat vraagt van de kernbewoner dat hij/zij zich kwetsbaar durft op te stellen naar een gast en de erkenning dat ieder wat heeft. De gast heeft de kernbewoner ook veel te geven: gezelligheid, koffiedrinken, spelletjes doen. Het gaat dus niet alleen om gelijkwaardigheid, maar ook wederkerigheid in geven en ontvangen.

12) Identiteit

Christelijke woongroepen bestaan uit de overtuiging dat het evangelie van Jezus Christus goed nieuws betekent. Dat betekent onder meer Jezus volgen, niet uit eigen kracht maar in afhankelijkheid van de Heilige Geest. Gezamenlijk gebed bij maaltijden, zingen, lezen uit de bijbel en vieringen bij feestdagen horen daar bijvoorbeeld bij.

13) Getuigenis naar de omgeving

Het is zaak om open te blijven naar elkaar en gasten, maar ook naar de burens en woonwijk: laten zien dat je als christen samen kunt wonen en delen. Een open dag of buurtpraatje kan daarbij helpen. En sowieso ben je als woongroep natuurlijk een getuigenis om tegen de stroom van het individualisme in te roeien.

(Sjoerd Poorta, geschreven vanuit de Timon-woongroepen)

Grenzen in de woongroep

Samen als woongroep koken, eten, vergaderen, klussen, een training volgen. Samen een weekend weg, conflicten uitpraten, welkom heten aan nieuwe bewoners en afscheid nemen van oudgedienden. Samen spelletjes doen, een verjaardag of jubileum of christelijke feestdag samen vieren, afscheid nemen, bidden en een bezinningsavond meemaken. Leuk allemaal, zo'n gemeenschap, toch...?

Niet leuk!

Soms is het niet zo leuk en kost het woongroepelven meer energie dan het oplevert. Vooral als er een verbouwing aan zit te komen. Of bij problemen met werk, je huwelijk, conflicten of ziekte. Hoe voorkom je uitputting in een crisis? Hoe stellen we dan gezonde grenzen?

(h) Erkennen

Essentieel het op tijd herkennen van signalen bij jezelf die duiden op overbelasting, zoals

- lichamelijke kwalen (hoofdpijn, slapeloosheid, stijve nekspieren) of
- psychisch-sociale signalen (snel geïrriteerd zijn, niet goed kunnen concentreren of luisteren)

Je eigen grenzen voelen is één ding, je grenzen (beperkte) erkennen is een tweede. Het is een kunst om op tijd te stoppen én dat op een goede manier te communiceren naar onze gemeenschapsgenoten.

Time-out

Een time-out kan tijdelijk een oplossing bieden. Maar als die time-out lang gaat duren, gaat dat vaak ten koste van de woongroep. Het betekent dat andere kernbewoners structureel teveel op hun schouders te dragen krijgen. In zulke situaties moet de kernbewoner met een time-out zich afvragen of hij nog binnen de groep kan functioneren.

Dit geldt in elk geval voor Timon-woongroepen die zich ten doel stellen jongvolwassenen te helpen naar zelfstandigheid. De woongroep biedt meewoners een springplank naar zelfstandigheid. De kernbewoners bieden een veilige woonomgeving. Vanwege ziekte, burn-out of andere omstandigheden kan het gebeuren dat kernbewoners echter geen draagkracht meer kunnen verlenen aan de woongroep.

Ons groepsdoel voor ogen houden

Het gezamenlijke doel van de woongroep stelt in zo'n situatie een duidelijke grens. Het is essentieel regelmatig terug te keren naar onze opdracht. Deel ik de visie nog steeds? Kan ik nog de draagkracht verlenen die nodig is? Is dit nog mijn plek? Is het langzamerhand tijd voor een nieuwe fase?

Grenzen stellen bij de instroom

Niet iedereen is eraan toe om in een woongroep te wonen. Waarmoeten we op letten? Heel in het kort:

- Motivatie – wat heb ik met de doelgroep?
- Emotionele stabiliteit – heb ik voldoende zelfreflectie om mijn eigen gebrokenheid te onderkennen?
- Prioriteit en energie – heeft de woongroep prioriteit voor mij en heb ik genoeg energie?
- Persoonlijkheid in de groep – wat voor persoon ben ik in de groep? Hoe ga ik om met conflicten?
- Identiteit – In Timon-woongroepen staat Christus centraal als de Bron van liefde en licht om gastvrijheid te bieden en de ander door zijn ogen te kunnen zien.

Afstand - nabijheid

Grenzen stellen als kernbewoner heeft ook te maken met de balans houden tussen afstand en nabijheid. Intimiteit is te omschrijven als vorm van verbondenheid waarbij je je ontspannen kunt, jezelf kunt zijn, de ander kunt toelaten en de ander de ander kunt laten zijn. Naast tijden van samen zijn is het ook nodig om weer (in de stilte) tot onszelf in de rust weer te keren.

Zoeken naar balans

In de praktijk blijft het steeds weer zoeken naar balans. Of te wel:

- Wat zijn dingen waar ik energie uithaal in de woongroep? En in mijn privé-leven?
- Wat kost mij vooral energie in het gemeenschapsleven? En elders?
- Op welke manieren geef ik aan en ontvang ik van de woongroep? Kan ik daarmee uit de voeten?
- Hoe houd ik balans tussen werk, gezin, vrienden, privé en het wonen in de gemeenschap?
- Hoe houd ik balans tussen perfect alles willen doen en 'goed genoeg' in de woongroep? Wat is 'goed genoeg' voor mij/ons?
- In hoeverre voel ik mij (te) verantwoordelijk voor zaken of mensen in de woongroep die niet (alleen) mijn verantwoordelijkheid zijn?
- Wat zijn de waarschuwingssignalen (lichamelijk, psychisch, sociaal) die mij vertellen dat ik over mijn grenzen heenga?
- Hoe ziet onze jaarcyclus als woongroep eruit? Zijn er genoeg rustperiodes temidden van alle drukte?

(Sjoerd Poorta, vanuit de Timon-woongroepen)

Leefgemeenschap en hulpverlening

Het welzijnswerk dat we nu kennen is een product van de verzorgingsstaat. Het wordt voornamelijk bedreven door de overheid die zich garant stelt voor het collectieve sociale welzijn van haar onderdanen. Zo is welzijn een recht geworden. En is het welzijnswerk uitgegroeid tot een bedrijfstak, die ongeveer 15% van de Nederlandse beroepsbevolking omvat. Deze professionalisering kan worden omschreven als het streven om de hulpverlening te baseren op deskundigheid in plaats van vrijwilligheid of liefdadigheid.

Enkele negatieve aspecten:

1. Hulpverlener is een beroep geworden. Hier schuilt een gevaar: Voor de professionele hulpverlener is het belangrijk dat er cliënten zijn, zijn baan staat op het spel met alles wat daarbij hoort! Denk bijvoorbeeld eens aan de concurrentieslag tussen de diverse instellingen om subsidies in de wacht te slepen!
2. Het bureaucratiseren van de instellingen. Zo wordt het steeds moeilijker te weten wanneer je en waar je hulp kunt krijgen en onder welke condities etc. Voor de hulpverleners is de plicht om te rapporteren en te registreren zodanig dat het eigenlijke werk, het helpen van mensen, erdoor in het gedrang kan komen.
3. De structurele ongelijkheid tussen hulpverlener en cliënt. Er ontstaat heel snel afhankelijkheid. En er is weinig of geen plaats voor wederkerigheid, zelfs niet in de vorm van geld, wat door de verzekering wordt betaald.

Hulpverlening in de vroegchristelijke gemeente

In eerste hoofdstukken van Handelingen vinden we drie sleutelwoorden: getuigenis (marturia), gemeenschap (koinonia) en dienstbetoon (diakonia). Dienen is zowel geestelijk als materieel, zowel met het Woord (6:4) als met voedsel (6:2). In de eerste gemeente gingen Evangelie-verkondiging en praktisch dienstbetoon hand in hand (Hand.6:1-10). Ook gemeenschap was onlosmakelijk verbonden met verkondiging en diakonaat: 'zij die tot geloof gekomen waren, hadden alles gemeenschappelijk' (2:44; 4:32). 'En er was ook niet een behoefte onder hen' (2:34). Christelijke gemeenschap is een gemeenschap waarin de noden van allen serieus worden genomen. Hulpverlening was de vrucht van een gemeenschap die één was van hart en ziel. En dan gaat het niet alleen om individuele gelovigen van een plaatselijke gemeente, maar om duizenden gelovigen in en om Jeruzalem, verspreid over naar we mogen aannemen over meer dan honderd huisgemeenten. Een netwerk van wederzijdse liefde en hulp.

Wat is er gebeurd tussen toen en nu?

Onze samenleving is steeds individualistischer geworden zodat eenzaamheid misschien wel de belangrijkste oorzaak van problemen is geworden. Uit een NIPO-enquête in opdracht van het Leger des Heils uitgevoerd in 2001 blijkt dat Nederlanders zich het meest zorgen maken over de individualisering en het egoïsme in de maatschappij. De enquête werd uitgevoerd onder 1040 mensen van 18 jaar en ouder. Op de vraag of sprake is van een vervlakking van normen en waarden, antwoordde 91 procent met "ja". Bijna 70 procent is het eens met de stelling dat de Nederlandse maatschappij ten onder dreigt te gaan aan de toenemende individualisering. De vraag "Voelt u zich vaak eenzaam?" werd door niet minder dan 5 procent met "ja" beantwoord. Omgerekend naar de Nederlandse bevolking betekent dit dat 600.000 Nederlanders zich vaak eenzaam voelen. In 2002 werd hetzelfde onderzoek nog eens uitgevoerd. De in 2001 reeds geconstateerde verharding in onze maatschappij zet door. Net als in 2001 noemen burgers in 2002 gebrek aan respect, individualisme en onverdraagzaamheid als de belangrijkste problemen in de omgang met elkaar. Agressie, egoïsme en gebrek aan respect liggen volgens velen daaraan ten grondslag. Desalniettemin zijn de standpunten verhard gedurende het verloop van anderhalfjaar. In 2002 zijn meer Nederlanders van mening dat er geen echte armoede bestaat in ons land en dat het zeer makkelijk is om jarenlang ten onrechte een uitkering te ontvangen. De publieke mening over maatschappelijke vraagstukken lijkt ook harder. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat een stelling als ongewenst zwanger als tiener is je eigen schuld vaker wordt onderschreven. Ook vinden minder burgers dat wij er met zijn allen verantwoordelijk voor zijn dat iedereen voldoende geld heeft. Het is opvallend dat burgers in toenemende mate van mening zijn dat Nederland ten onder gaat aan de toenemende individualisering, maar zich tegelijkertijd minder verantwoordelijk voelen voor kwetsbare groepen. Een opmerkelijke paradox.

Niet alleen alleenstaanden voelen zich vaak eenzaam, maar ook het moderne kerngezin kan behoorlijk geïsoleerd raken. Het kerngezin als plaats van samenzijn en geborgenheid staat onder een enorme druk van de alsmaar oprukkende organisatie structuren.

Een leefgemeenschap van christenen kan de gemeenschapswaarden van het gezin ondersteunen en bewaren in deze ingewikkelde en afstandelijke samenleving. Het is ook een leefverband van waaruit of waarin mensen geholpen kunnen worden op een persoonlijke en vriendschappelijke wijze. Zij is minder kwetsbaar dan een gezin, omdat zij uit meer leden bestaat. De draagkracht is groter, zodat er bijvoorbeeld steeds iemand thuis kan zijn. Ook huisvesting is doorgaans eenvoudiger dan voor een enkel gezin.

Hulpverlening in een leefgemeenschap

'Open huis zijn' Gemeenschappen leggen zich vaak toe op bereikbaarheid, bijvoorbeeld door de afspraak dat er altijd iemand thuis is voor gasten, 24 uur per dag en dat 365 dagen per jaar, incl.

vakanties. Gastvrij kunnen zijn is een belangrijk motief om een gemeenschap te beginnen. Je kan dan een goede buur zijn, mensen kunnen altijd op de koffie of de thee komen.

Onderdak verlenen Tijdelijk onderdak verlenen bij acute situaties van dakloosheid, bv. bij een echtscheiding of aan jongeren die door een problematische thuissituatie er een tijdje uit moeten. Dit gegeven speelt bij de meeste evangelische gemeenschappen een grote rol.

Uit het onderdak bieden volgt als vanzelf de noodzaak om een zekere vorm van begeleiding te bieden. Het omgaan met mensen die voor een tijdje of zelfs voorgoed in de gemeenschap komen wonen, omdat ze niet zelfstandig kunnen wonen, maar dit mogelijk in de toekomst wel willen.

Bijvoorbeeld iemand die uit een inrichting of opvangcentrum komt of iemand die door een conflictsituatie in het gezin of het werk in moeilijkheden is gekomen. De begeleiding vindt plaats binnen een woon-, werk- en leefverband, waar altijd mensen aanwezig zijn. Dit maakt het mogelijk dat gasten goede relaties kunnen opbouwen met vaste bewoners. De nadruk ligt op gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Er wordt bijvoorbeeld gezocht naar werkzaamheden waarin de gast iets voor de leefgemeenschap kan betekenen. Dit geeft een stukje wederkerigheid in de relatie tussen helper en geholpene. Het geeft hem of haar waardering, het zelfvertrouwen dat vaak ver weg is, gaat weer groeien en men leert opnieuw eigen mogelijkheden ontdekken. Doordat er veel geïnvesteerd wordt in relaties met de gasten zijn de contacten vaak voor beide partijen verrijkend.

Er wordt gesproken over gasten en vaste bewoners. Het is minder stigmatiserend om een tijd te gast te zijn in een leefgemeenschap dan het stigma 'cliënt' opgeplakt te krijgen.

Het zogenaamde 'modellering' gebeurt ook in de therapeutische setting, met name met betrekking tot communicatieve vaardigheden. Maar in de leefgemeenschap vindt dit plaats op alle terreinen van het leven, 24 uur per dag. De leefgemeenschap laat gasten toe in haar gezamenlijk 'privé' leven. Er is sprake van een voorleven in de breedste zin van het woord.

In de methodiek van het maatschappelijk werk wordt een maximale toenadering voorgestaan, maar met behoud van distantie. Distantie omdat het om een hulpverleningsrelatie gaat met een functioneel karakter. In de leefgemeenschap ligt alle nadruk op de nabijheid. Zo kan iemand die in zijn leven geen goede relaties heeft gekend hier een andere wijze van omgang meemaken. Door slechte ervaringen kan iemand een negatief zelfbeeld hebben gekregen, wat weer gevolgen heeft voor het aangaan van nieuwe contacten. Deze cirkel kan in de leefgemeenschap doorbroken worden, als iemand merkt dat anderen werkelijk om hem of haar geven en de moeite waard vinden om mee om te gaan. En de nabijheid blijft ook vaak nadat iemand het huis verlaten heeft. Als de gast het huis verlaat betekent dit niet een abrupt einde van de relatie met de vaste bewoners, zoals meestal in de professionele hulpverlening (waar sowieso geen privé relatie mogelijk is). De leefgemeenschap blijft meestal als 'open huis' een veilige thuisbasis als de gast weinig of geen andere contacten heeft.

Conclusie

De hulpverlening als leefgemeenschap is beperkt qua doelgroep. Zij kan natuurlijk niet over de hele linie van de hulpverlening een alternatief bieden. De professionele hulpverlening is niet meer weg te denken uit onze maatschappij en dat is ook zeker niet wenselijk. Maar de leefgemeenschap biedt een vorm van hulp die aanvullend is en bijvoorbeeld een nazorgfunctie heeft in de vorm van begeleiding tot zelfstandigheid. Zij biedt een vorm van hulp die tussen de gewone burenhulp en de betaalde hulpverlening inzit. Een groot voordeel is dat een gezonde leefgemeenschap niet financieel afhankelijk is van de hulpverlening. Het is liefdedienst. Bovendien is het een goedkope manier van hulp, namelijk niet duurder dan de gewone woon- en leeflasten.

Hulpverlening als leefgemeenschap is ook geheel anders qua vorm. Geen systematische functionele relaties, maar ze is door middel van persoonlijke relaties gericht op de totale mens. Geen beroepsuitoefening, maar het maakt deel uit van het dagelijks leven van een christen. Geen tijdelijke projectmatige opvang, maar duurzame vrienden hulp, aangeboden als leefgemeenschap, dat wil zeggen als groot gezin.

Een voorbeeld wat opvang in een leefgemeenschap voor iemand kan betekenen geeft het verhaal van Jiska Zwaal die opgevangen is door het Revival Joy Centrum.

"God Zelf ontving me met open armen"

"Toen ik vorig jaar in de Revival Joy kerk kwam, was ik emotioneel kapot van binnen en verslaafd aan softdrugs en sigaretten. Op mijn negentiende ben ik tot bekering gekomen en de eerste tijd van mijn christen-zijn ging het goed, maar na een tijdje liep ik tegen onverwerkte ervaringen uit mijn kindertijd op waar ik niet mee wist om te gaan. Ik viel terug in oude leefgewoontes en drugsgebruik, en al snel was de puinhoop weer compleet. Ik kwam er achter dat ik het niet zelf kon. Toen ik in Revival Joy terecht kwam, voelde ik me vanaf het begin beschermd en geaccepteerd. God Zelf ontving me met open armen. Het was een hele bijzondere ervaring te merken dat Hij blij was om me terug te hebben. Ik merkte dat God door bepaalde mensen heen werkte, en stond hen toe mij te helpen. Gods liefde en

inzicht door hen hebben me al een heel stuk verder gebracht, en het afgelopen jaar is er veel in mij veranderd. Bijna iedere dag kwam ik bij de leefgemeenschap over de vloer. Ik heb er maanden op gewacht dat het 'vrouwenhome' haar deuren opent, zodat ik hier kan blijven en niet steeds 's avonds naar huis hoef. Het zal nog meer veiligheid voor me creëren. De discipline van het programma zal me nog veel leren, totdat God alles heeft recht gebogen wat krom is."

Nog een voorbeeld: Het gedicht dat Peter ontving bij zijn afscheid van de Timon woongroep 't Gooi waar hij een tijdlang meewoner was. Het gedicht ging vergezeld van een kaars.

DOORTOCHT

Licht in de duisternis
lamp voor je voeten
altijd onderweg
aanstekelig licht
Timon-kaars.
Kring van mensen
nabuurschap in Bussum.
Geeft warmte aan je nieuwe plek
iets vertrouwd, niet voor lang
kwijnend licht.
Beelden vervagen, komen niet meer
nieuw begin, op je eigen benen staan.
Wikken en wagen,
met nieuwe vragen
andere dagen
nieuwe mensen en ook wensen.
Het komt
met andere woorden,
nieuwe vrijheid
en 't gaat steeds weer.

je woongenoten.

Gemeenschap van goederen

Een rode draad die door dit hele boekje loopt is het gegeven dat evangelische gemeenschappen zeer divers van aard zijn. Dit geldt ook wat betreft het omgaan met materiële bezittingen. Zo zijn er groepen waarbij alle leden financieel zelfstandig zijn en er maandelijks een bepaald bedrag gegeven wordt voor de huishoudpot. Hier worden dan de gezamenlijke uitgaven van betaald zoals maaltijden, een krant of een feestavond. Voorbeelden zijn de woongroepen van Stichting Timon of het Arendsnest van Youth for Christ. Sommigen gemeenschappen gaan een stuk verder in het samen delen. Alle inkomsten van de leden gaan komen op één bankrekening en worden naar behoefte weer verdeeld over de leden voor bijvoorbeeld zakgeld of vakantiegeld en over de uitgaven die gezamenlijk zijn zoals de huur van het huis, eventuele auto's en het huishouden. Voorbeelden zijn leefgemeenschap Elim of de Revival Joy gemeenschap. Een huishoudpot is een vrij algemeen gegeven dat bijvoorbeeld ook in studentenhuizen of onder een groep die op vakantie gaat voorkomt. Gemeenschap van goederen is minder algemeen bekend, vandaar dat we hier wat meer aandacht geven aan deze manier van omgaan met financiën. Evangelische gemeenschappen baseren zich hiervoor op de Bijbel al wordt hun uitleg van dit onderwerp niet door alle gemeenschappen gedeeld.

De eerste gemeente

Van de eerste christelijke gemeente in Jeruzalem en omstreken hebben we een ondubbelzinnig bewijs dat zij in gemeenschap van goederen leefde. Zo lezen we in Hand. 4:32-35,

'En de menigte van hen, die tot het geloof gekomen waren, was een van hart en ziel, en ook niet een zeide, dat iets van hetgeen hij bezat zijn persoonlijk eigendom was, doch zij hadden alles gemeenschappelijk. ... Want er was ook niet een behoeftig onder hen; want allen, die eigenaars waren van stukken grond of van huizen, verkochten die en brachten de opbrengst van de verkoop en legden die aan de voeten der apostelen; 35 en aan een ieder werd uitgedeeld naar behoefte.' (zie ook Hand.2:43-47)

Maar is dit nu een eenmalig snel voorbijgaand iets geweest of is het juist een fundamenteel en onderscheidend getuigenis van de christelijke kerk. Was het alleen een plaatselijk initiatief van een paar christenen in Jeruzalem, dat al snel dood bloedde of was het van grote omvang en is het bedoeld als een blijvend teken van de aanwezigheid van het Koninkrijk Gods? Dat zijn de vragen, waarvoor we staan.

Misverstand

Eerst moeten we echter een hardnekkig misverstand uit de weg ruimen. Het misverstand dat we hier te doen zouden hebben met iets dat vergelijkbaar is met communisme, dat wil zeggen met een communistische staatseconomie, of met socialisme. De vergelijking wordt regelmatig gemaakt maar de verschillen veel groter dan de overeenkomsten. Ten eerste gaat het hier niet over de 'staat', dus ook niet over een staatseconomie, maar over de 'gemeente' van Jezus Christus, over 'hen, die tot het geloof gekomen waren'. Ten tweede is er geen sprake van een bij de grondwet geregelde onteigening van eigendommen, maar hier worden bezittingen vrijwillig en uit liefde verkocht ten behoeve van de armen.

Sabbatsjaar en jubeljaar

Lucas refereert met zijn beschrijving van de eerste gemeente aan het sabbatsjaar, zoals we hierover lezen in Deut. 15:4 'er zal geen arme onder u zijn, want de Here zal u gewis zegenen ... Elk zevende jaar kende Israël een sabbatsjaar en elk zevende sabbatsjaar, dus elk 50-ste jaar een jubeljaar. In Lev.25:10-13 lezen we 'Gij zult het vijftigste jaar heiligen en vrijheid in het land afkondigen voor al zijn bewoners, een jubeljaar zal het voor u zijn, dan zal ieder van u tot zijn bezitting en tot zijn geslacht terugkeren. ...In dit jubeljaar zal ieder van u zijn bezitting terugkrijgen'. Jesaja (61:1-3) profeteert dat met de komst van de Messias dit jubeljaar, het jaar van het welbehagen des Heren, voor goed zal aanbreken. En Jezus zegt in de synagoge van Nazaret (Luc.4:16-21) nadat Hij dit gedeelte uit Jesaja heeft voorgelezen: 'Heden is dit schriftwoord voor uw oren vervuld.'

Maar wat is er nu precies vervuld met de komst van Jezus? Wat gebeurde er in het jubeljaar? We zetten het nog eens op een rijtje: 1. het land braak laten liggen 2. kwijtschelding van schulden 3. vrijlating van slaven en 4. teruggave van familie eigendommen, d.w.z. er vond een herverdeling van het bezit plaats. Als dit vervuld wordt in het Koninkrijk van Jezus, betekent dit dat er daar geen mensen met schulden meer zijn, dat er daar geen slaven meer zijn en dat er daar ook geen verschil tussen rijk en arm meer is. En dat is precies wat wij lezen in Handelingen over de eerste christengemeenten. Ook het punt van zorg voor het land (milieu!) is vandaag weer actueel..

Alle gelovigen priesters

Het algemeen priesterschap der gelovigen is een bekend artikel in onze geloofsbelijdenis. We lezen hierover in 1 Petr.2:9.

'Gij echter zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilige natie, een volk [Gode] ten eigendom, om de grote daden te verkondigen van Hem, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht'.

Dus alle gelovigen worden in het Nieuwe Verbond beschouwd als priesters, terwijl het in het Oude Verbond slechts een select gezelschap was, dat in direct contact met God mocht komen. Maar nu, na de komst van de Messias Jezus zijn alle gelovigen priesters en hebben een directe relatie met de Heer door de Heilige Geest. Het oudtestamentische priesterschap is dus vervuld in de nieuwtestamentische gemeente. Maar wat is dan zoal kenmerkend voor een priester? Één van de vele kenmerken wordt genoemd in Num.18:20 'In hun land zult gij geen erfdeel hebben en een stuk land zal u onder hen niet ten deel vallen; Ik ben uw deel en uw erfdeel onder de Israelieten.' Priesters hadden dus geen bezit op aarde, God zelf was hun erfdeel, en daarmee de hele aarde. Het Nieuwe Verbond brengt de vervulling van dit priesterschap voor alle gelovigen (vgl. 1Kor.3:22-23), Dit werd in praktijk gebracht in de eerste gemeente, waarvan we lezen dat 'ze alles gemeenschappelijk hadden'.

Het gemeentegedrag

Het leven van de nieuwtestamentische gemeente is niet alleen een vervulling van het Oude Testament maar ook een voortzetting van de leefwijze van Jezus en de twaalf. Jezus heeft geen materiële bezittingen voor zichzelf geclaimd. Hij en de twaalf leefden van een gemeenschappelijke beurs, die Judas beheerde (Joh.13:29). Ook andere volgelingen van Jezus gaven hun bijdragen aan deze gemeenschappelijke kas (Luc.8:1-3).

Ook de gezamenlijke maaltijden in de eerste gemeenten waren een voortzetting van de maaltijden die Jezus dagelijks met zijn discipelen gebruikte. Alleen was de Heer nu niet lichamelijk, maar in de Geest aanwezig.

Ten tijde van het Nieuwe Testament en in de eerste drie eeuwen van onze jaartelling kwamen de gelovigen samen in huizen. We lezen dan ook meerdere malen over de 'gemeente bij hen aan huis'

(Rom.16:5; 1Cor.16:19; Col.4:15). Uit het boek Handelingen weten we dat de kern van deze huisgemeenten bestond uit het zogenoemde uitgebreide gezin, waar naast vader, moeder en kinderen ook vaak grootouders, een paar ooms en tantes, en knechten toe behoorden. Daar werd gebeden, gezongen, geleefd, gegeten en geleden. Niet de individu, maar het gemeenteg gezin stond centraal in de christelijke levenspraktijk. Zo leerde Jezus de discipelen bidden: Onze Vader die in de hemelen zijt ... Geef ons heden ons dagelijks brood (Matt.6:9,11). Het gaat om ons brood, niet mijn brood. En Paulus zegt in 1 Tim.6:8 dat men niet zijn hoop moet vestigen op `onzekere rijkdom, maar op God, die ons alles rijkelijk ten gebuik geeft, om wel te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig en mededeelzaam...!.

Zo kunnen we samenvattend zeggen dat in het Oude Testament de gemeenschap van goederen werd onderwezen als een ideaal (jubeljaar) en werd gepraktiseerd door een select toegewijd gezelschap (priesters). De gemeente van het Nieuwe Verbond Nieuwe Testament overtreft die van het Oude. Het ideaal is werkelijkheid geworden en wat eerst voor een select gezelschap was, is nu voor alle gelovigen weggelegd.

In de kerkgeschiedenis legde de kerkvaders zich al snel neer bij de gedachte dat dit niet voor iedereen haalbaar was. Zo schreef Johannes Chrysostomus, rond 390 na Chr.: "Wat zei Christus? "De vossen hebben holen en de vogels hebben nesten maar de Zoon des Mensen heeft geen plaats om zijn hoofd neer te leggen." Als wij dit nu van jullie zouden vragen zou dit voor de meesten waarschijnlijk overkomen als misplaatst en belastend. Daarom, *vanwege jullie zwakheid*, (cursivering red.) ontsla ik jullie van een exacte navolging maar ik verwacht wel dat jullie niet gehecht zijn aan bezit. Ik veroordeel degenen die huizen, velden, goederen en slaven hebben niet maar ik wens dat jullie deze dingen op de juiste wijze bezitten. Jullie hebben deze rijkdom niet ontvangen zodat je het voor jezelf kan houden maar ook om aan anderen te kunnen uitdelen".

Maatschappijvisie

Als we kijken naar de maatschappijvisies van de verschillende gemeenschappen komen we een aantal gedachten tegen. Sommigen zijn ontstaan vanuit een nood in de maatschappij zoals de Timon woongroepen terwijl anderen zoals Elim ontstaan zijn vanuit de visie om een bijbelse levenswijze gestalte te geven. De een ziet het als zijn taak om aanwezig te zijn in de maatschappij en daar een bijdrage aan leveren, de ander zou het liefst zoveel mogelijk een eigen maatschappij vormen en deze als een modelsamenleving tonen aan anderen. De traditionele Israëlitische kibboets komt dicht in de buurt van een zichzelf voorzienende modelsamenleving. Omdat dit laatste idee waarschijnlijk meer vragen oproept willen wij hier wat uitvoeriger op ingaan.

We kunnen twee roepingen van de kerk onderscheiden, de roeping tot zijn en de roeping tot doen. De laatste is ons niet onbekend, maar de eerste lijkt vergeten. Het is de verdienste van mensen als Yoder, Hauerwas en Willimon, die deze eerste roeping in onze tijd sterk onder de aandacht brengen. Hauerwas en Willimon zeggen: de christelijke gemeente of gemeenschap heeft geen sociale strategie, maar is een sociale strategie, heeft geen sociaal doel, maar is een sociaal doel. Zij zien de politieke hoofdtak van een christelijke gemeenschap niet in de persoonlijke verandering van de individuele mens of het verbeteren van de maatschappij, maar in het vormen van een modelsamenleving, de christelijke gemeenschap als alternatieve samenleving. Een plaats waar mensen trouw zijn in hun relaties, hun vijanden liefhebben, de waarheid vertellen, de armen ondersteunen en zo getuigen van de verbazingwekkende gemeenschap-scheppende kracht van God. Jezus zegt in Mattheus 5:14-16, "Gij zijt het licht der wereld. Een stad die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven ..."

Maar hoe zijn we dan het licht van de wereld? "Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk Ik u liefgehad heb, dat gij ook elkander liefhebt. Hieraan zullen allen weten, dat gij discipelen van Mij zijt, indien gij liefde hebt onder elkander" (Johannes 13:34-35)

Het is de roeping tot het zijn van het Lichaam van Jezus Christus. De Gemeente wereldwijd bestaat uit honderden duizenden plaatselijke christelijke gemeenschappen met allerlei verschillende hoofddoelen, bijvoorbeeld lofprijs en prediking (zondagsdienst) of hulpverlening (Evangelisch Begeleidingscentrum De Schuilplaats) of evangelisatie (Revival Joy) of zending etc. Stuk voor stuk `levensgemeenschappen', waar christenen met elkaar leven en/of werken. Maar wat is er gebeurd door de tijden heen? Er is iets veranderd. Om te zien wat er veranderd is, moeten even terug naar het begin van onze jaartelling.

Van gemeenschap naar organisatie

De gemeenschap heeft plaatsgemaakt voor de organisatie. Ten diepste liggen de wortels van deze omslag in de overgang van Hebreeuws-bijbels denken naar de Grieks-Romeins-moderne mentaliteit. De Joods-Bijbelse grondstructuur van de samenleving is de familie en de vader. Bij de Grieken was het de organisatie van de stadstaat, door de Romeinen aangevuld met een zeer grondige rechtspraak.

Dit Grieks-Romeinse model stempelt zeer diep de moderne samenleving, met alle consequenties van dien.

Binnen de joodse familie was het onderwijs concreet en praktisch (bv het boek Spreuken), bij de Grieken is het meer theoretisch en filosofisch. Centraal in het Hebreeuws is het werkwoord, dus het doen, in het Grieks het zelfstandig naamwoord, d.w.z. het denken en het abstracte. De joden ervaren God, de Grieken filosoferen over God.

Het joodse patroon van de familie en de vader is naar het hart van God. Bij problemen in de wereld besluit God Zijn Zoon te geven! De Grieks-Romeins-moderne mentaliteit is een comité of commissie te organiseren.

Deze overgang van gemeenschap naar organisatie verloopt natuurlijk zeer geleidelijk. Maar in de 19de eeuw is dit proces in West Europa in een versnelling gekomen. Dit is de conclusie van de franse socioloog Emile Durkheim. Wat er ten diepste veranderd is, is de manier waarop mensen met elkaar omgaan. Het duizenden jaren oude grondpatroon van menselijk samenleven, de gemeenschap, heeft plaats gemaakt voor een nieuw patroon, de organisatie. De gemeenschap is een samenlevingsverband met vele aspecten, een verband dat de mens meestal niet zelf heeft uitgekozen, maar waarvan je door geboorte lid bent, zoals het gezin, de stam, de buurt. Het is een leefgemeenschap waar lief en leed wordt gedeeld. Zij wordt bijeengehouden door een gevoel van saamhorigheid. Het voornaamste doel is het samenzijn zelf.

De organisatie is de tegenpool: een onpersoonlijke bewust geconstrueerde vorm van samenwerking, in het leven geroepen om een bepaald doel te verwezenlijken, bv. een bedrijf, een universiteit etc. Uit eigen vrije wil treed je toe en de duur van het lidmaatschap is beperkt. Je bent er ook maar een deel van je tijd en met een deel van je persoonlijkheid bij betrokken.

In onze maatschappij moet het type gemeenschap steeds meer wijken voor het type organisatie. Dit betekent een verlies aan menselijke warmte en intimiteit.

Er is nog een tweede belangrijk element dat onze cultuur kenmerkt.

Scheiding tussen het privé- en het openbare leven

In de Westerse cultuur is specialisme en rationalisme heel belangrijk. Niets kun je doen zonder een opleiding genoten te hebben. Niets kun je doen zonder een uitvoerige argumentatie. En als je die twee dingen niet bezit val je buiten de boot in onze maatschappij. Dit heeft pijnlijke gevolgen voor de gemeente van Jezus Christus. Het specialisme heeft dit gevolg: men durft zich niet meer uit te spreken als christen over niet-religieuze zaken. Men spreekt als zakenman, als politicus of als wetenschapper en geheel gescheiden hiervan als christen. Dit laatste wordt dan ook vaak overgelaten aan gespecialiseerde christenen, de theologen. De eenheid van het leven is verdwenen. God is gedegradeerd van Schepper en Heer van de wereld tot een privé- mening en een vrijetijdsbesteding. Het rationalisme heeft als gevolg dat zaken van geloof en godsdienst zijn verdrongen naar het privé leven of nog erger naar het gevoelsleven. Terwijl in het openbare leven, waar we allemaal gezamenlijk deel aan hebben, de ratio, het verstand regeert.

Hier komen we op wat Lesslie Newbiggin noemt het meest cruciale kenmerk van de moderne wereldvisie, namelijk in 's mensen bestaan twee realiteiten te onderscheiden namelijk het privé- en het openbare. Een privé leven van waarden en normen waar de persoonlijke keus regeert en waar het heel moeilijk is om te communiceren, want ieder mag zijn eigen mening hebben over waarden en normen. En een openbaar leven, waar men elkaar voortdurend aanspreekt op feiten. We argumenteren, experimenteren, doen testen totdat we overeenstemming bereiken over de feiten. Want feiten en met name 'waardevrije' feiten zijn de meest geprezen artikelen in onze cultuur.

Dit nu is een voortdurende strijd voor evangelische christenen. Want één van hun fundamentele geloofswaarden is deze: geloven, leven en werken zijn geen gescheiden bezigheden zijn, maar fundamenteel en principieel een éénheid. Waar deze drie zaken geen eenheid vormen, daar kun je niet meer spreken van een mens uit één stuk. En is dat nu niet juist het getuigenis van een christen dat hij de heerschappij van Jezus aanvaard over alle terreinen van het leven.

In christelijke leef- en werkgemeenschappen wordt er steeds naar gestreefd om de plaats waar je leeft en/of werkt te maken tot een plaats waar het leven in als zijn facetten als een eenheid beleefd kan worden. Zo proberen zij iets van de shalom, de vrede en het heil, de heelheid van God zichtbaar te maken.

Gastvrijheid

Zo verschillend als evangelische gemeenschappen zijn, wat ze allemaal gemeenschappelijk hebben is een ruim hart voor gastvrijheid. De mogelijkheid kunnen hebben om gastvrij te zijn is een van de

belangrijkste redenen waarom er gemeenschappen worden opgericht. Vandaar dat we dit hoofdstuk afsluiten met een kort beschrijving van gastvrijheid en enkele praktijkvoorbeelden.

In een gemeenschap die zich toelegt op gastvrijheid kan men vier verschillende vormen van gastvrijheid tegenkomen. In de eerste plaats dat zij zich opent voor gasten. De gasten worden als vriend tegemoet getreden, ze zijn vrij, ze mogen zichzelf zijn en ze worden uitgenodigd om het leven van de gemeenschap mee te beleven. Als ze dat willen kunnen ze een eigen inbreng hebben. De gemeenschap ziet het als een verrijking om invloeden van buitenaf bij zich toe te laten. Bij echte gastvrijheid gaat het dus om wederkerigheid. De gastheer geeft maar ontvangt tegelijkertijd van de gast. De rollen kunnen steeds wisselen, soms ben je degene die ontvangt en mag je binnenkomen in het leven van de ander en een andere keer ben je weer de gastheer die uitdeelt van wat hij heeft. Gasten zijn niet alleen welkom, maar ze staan centraal. De gemeenschap is er juist om vreemdelingen te kunnen ontvangen. Een gezonde gemeenschap is vaak te herkennen aan de manier waarop zij een onverwachte gast ontvangt.

Een ander aspect is dat de leden weten dat zij bij elkaar te gast zijn. Ze laten de anderen toe in hun leven en sluiten elkaar niet uit. Dit is niet zo vanzelfsprekend als het lijkt. Mensen hebben vaak de neiging zich terug te trekken in het eigen bekende kringetje met als gevolg dat degenen die daar buiten vallen zich buitengesloten voelen. Doordat in gemeenschappen vaak herhaald wordt dat het doel van de gemeenschap gastvrijheid is, kan vrij snel gesignaleerd worden dat leden van de gemeenschap de neiging vertonen zich af te sluiten en kunnen zij er opmerkzaam op gemaakt worden.

Uiteindelijk zijn de leden van een gemeenschap zelf geen gastheren of gastvrouwen maar zijn zij gasten van Jezus Christus die zelf de gastheer is. Zij worden bij Hem aan tafel genodigd en mogen delen in het feestmaal dat Hij aanricht. Vanuit die positie kunnen zij dan weer anderen uitnodigen. Naast dat zij gasten van de Heer zijn, zijn zij ook gasten, vreemdelingen op aarde. Het thema van de hele Bijbel is dat wij op aarde slechts vreemdelingen zijn met een beperkte verblijfsvergunning. In sommige teksten wordt dit ook expliciet genoemd zoals in Hebrëeën 11:13: "... zij hebben beleden, dat zij vreemdelingen en bijwoners waren op aarde." Deuteronomium 10:19 verbindt aan dit gegeven meteen de opdracht om gastvrij te zijn: "Daarom zult gij de vreemdeling liefde bewijzen, want vreemdelingen zijt gij geweest in het land Egypte."

Tot slot is het door het ontvangen van gasten mogelijk dat de gemeenschap God zelf ontmoet. Dit ervaren Abraham al toen hij zijn drie gasten ontving bij de terebint van Mamre. Later vinden we het ook weer in de Hebrëeënbrief: "Vergeet de herbergzaamheid niet, want daardoor hebben sommigen, zonder het te weten engelen geherbergd." (13:2) Het antwoord van Jezus op de vraag: "Wanneer hebben wij U als vreemdeling gezien, en hebben u gehuisvest?" laat aan duidelijkheid niets te wensen over: "Voorwaar Ik zeg u, in zoverre gij dit aan een van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan." (Matt.25:38, 45)

Ter illustratie enkele voorbeelden van hoe evangelische gemeenschappen met gastvrijheid omgaan.

Gemeenschapshuis Het Brandpunt te Rotterdam

Op 21 september 2002 was de officiële opening van het Brandpunt. Een huis in Rotterdam waar pas tot geloof gekomen christenen in een christelijk gezin tot zichzelf kunnen komen en kunnen groeien in het leven als christen. Er leven nu in totaal veertien bewoners, Marian en Richard Bossenbroek met hun drie kinderen, de teamleden Carine en Carolien, vier gasten en twee mensen die voor enkele weken van de noodopvang gebruik maken. Daarbij komen nog mensen die zomaar komen binnenlopen zodat er regelmatig voor twintig mensen gekookt moet worden. Naast het bieden van een gezinssituatie is de mogelijkheid tot inloop een van de doelstellingen van het huis. Bijvoorbeeld voor die man afkomstig uit een streng moslimland waar Judith een gesprek mee had. Hij vertelde haar dat hij al zijn hele leven een last op zijn schouders voelt. Hij wist in zijn hart dat Jezus hem verlossing kon geven maar durfde dat nog niet aan vanwege zijn vrienden en familie die niets meer met hem te maken zouden willen hebben als hij voor Jezus zou kiezen.

Het huis trekt al veel belangstelling. Zo stond er onlangs een pagina groot artikel in het Nederlands Dagblad waarin enkele bewoners aangaven waarom zij voor het Brandpunt gekozen hadden. Enkele citaten. "Martha (19) een schoolgaand meisje afkomstig uit een bevindelijk-gereformeerd schippersgezin. Haar vader en moeder kunnen vanwege het werk bijna nooit thuis zijn. Haar hervonden relatie met God vervaagt, omdat 'thuis', bij haar broers, continu de tv en de muziek aanstond. Hier tref ik weer een echt gezinsleven aan."

"Werner (23) komt oorspronkelijk uit Zuid-Afrika. Een vliegticket naar Nederland, 'verjaardagscadeau van mijn moeder', bracht hem in Rotterdam. Drie jaar geleden is hij christen geworden. Nadat het bedrijf waar hij als ict'er werkte failliet was gegaan, raakte hij stuurloos en viel terug. 'Ik voel heel sterk dat God aan me trekt'. Het verblijf in dit huis ervaart hij als een opbouwtijd".

De stichting gemeenschapshuizen streeft ernaar in elke Rotterdamse wijk zo'n huis op te richten dat als lichtpunt kan fungeren. Richard: "Initiatieven als deze voorzien in een enorme behoefte".

Gods helende liefde

Een voorbeeld van hoe gemeenschapsleden elkaar kunnen helpen om oude wonden te boven te komen biedt het verhaal van Daniëlle van der Veer van de Revival Joy gemeenschap te Utrecht. Daniëlle is getrouwd met Edwin en samen hebben ze drie jonge kinderen. Ze is op diverse wijzen binnen de bediening van revival Joy werkzaam. Ze komt uit een christelijk gezin, haar ouders hadden altijd leidinggevende taken binnen de kerk en daarnaast nog pleegkinderen die veel zorg en aandacht nodig hadden vanwege hun problematische achtergrond. Daniëlle ging zo'n beetje haar eigen weg totdat ze op haar tiende slachtoffer werd van een verkrachting. Haar ouders vingen haar wel goed op, maar na een tijdje ging het leven weer 'gewoon' verder. Haar ouders dachten dat ze het redelijk goed verwerkt had maar dat was helemaal niet zo. Ze stopte haar angsten steeds verder weg. Mede door de zorg voor de voor de pleegbroertjes en haar gehandicapte zusje miste ze in haar tienerjaren de positieve aandacht die ze als klein kind wel gehad had. De afstand tussen haar ouders en haar werd steeds groter. Toen ze op een bewuste wijze tot geloof in God was gekomen vond ze het moeilijk om Zijn liefde en aandacht voor haar toe te laten. Zoals ze zelf zegt: "De gebeurtenissen hadden mij meer gevormd dan ik me had gerealiseerd! Ik had wel oog voor andermans problemen maar vond dat ikzelf niet moest zeuren: ik kwam toch uit een fijn gezin, ik was toch niet verslaafd, ik had toch geen problemen? Ik ontkende de diepe pijn die er binnen in mij zat. Ik had mij afgesloten voor Gods liefde en voor de liefde van de mensen om mij heen. Daardoor liep ik emotioneel vast." Binnen de bediening en de woongemeenschap van Revival Joy kon ze echter zelf niet meer buiten schot blijven. God gebruikte de mensen om haar heen om haar zicht te geven op haar eigen hart. Uiteindelijk zocht ze hulp bij een christenpsychologe en heeft ze verschillende zeer goede ontmoetingen met haar ouders gehad. Nu ervaart ze Gods uitgestrekte hand steeds meer. Hij laat haar Zijn Vaderhart zien en vooral dat ze speciaal is in zijn ogen. Steeds meer worden de oude beschermingsmuren afgebroken en mag ze te voorschijn komen als de dochter van God die ze is.

Een impressie uit het dagelijks leven van een gasthuis voor pelgrims van Oasis Trails op de weg naar Santiago de Compostela

Een steentje bijdragen.

Een bijzondere indruk maakte ze op ons, die Marleen. Ze kwam pas aangestrompeld toen het donker was. De avondmaaltijd was allang voorbij. Slechts enkele gasten zaten nog na te genieten van de dag op het terras. Ze was een mooie vrouw uit Oostenrijk, niet ouder dan 21. Ze ging zwaar gebukt onder haar rugzak en ze leek redelijk afgepeigerd. Terwijl ze met grote moeite het steile pad naar het terras beklom, werd ze vrolijk begroet door collega-pelgrims. Ze was echter helemaal niet in de stemming voor frivole fratsen. Ze liet haar loodzware rugzak op de grond vallen en barstte in snikken uit. Al huilend ontdeed ze zich van haar solide bergschoenen. De oorzaak van haar verdriet kwam langzaam in zicht; ze had het vel compleet van haar hielen af gelopen. Haar ene hiel was zelfs behoorlijk ontstoken. Vol afschuw bekeek ze haar voeten en wij met haar... Ze stopte niet met jammeren. We meenden omdat ze zoveel pijn had. Maar toen ze eindelijk weer enigszins kalmeerde, bleek niet de pijn, maar een voortijdig einde van haar pelgrimsreis de reden van haar verdriet te zijn. Voor haar was het voltooiën van die zware tocht ontzettend belangrijk. Ze had in haar rugzak een groot stuk steen uit Oostenrijk meegenomen, om dat aan de voet van het "Cruz del Hierro" (ijzeren kruis) neer te leggen. Dit kruis staat 400 kilometer verder bovenop een hoge mast, die in een grote berg steentjes lijkt te zijn geplant. Die steentjes zijn daar in de loop van 1000 jaar neergegooid door passerende pelgrims. Ze namen die steentjes van huis mee. Zo deponeerden ze symbolisch hun zondelast aan de voet van het kruis. Marleen vond dat ze in haar korte leven zoveel gezondigd had, dat een klein steentje daar niet voldoende uitdrukking aan kon geven. Ze nam een heel grote kei mee. Maar nu zag het er naar uit, dat die ene mogelijkheid haar last te verlichten door haar stukgelopen hakken was verprutst. Wat een voorrecht is het dan dit radeloze meisje te mogen vertellen over de onmetelijke liefde van God, die door middel van het offer van Jezus haar schuld allang weggedaan heeft. Over een hemelse Vader, die van haar houdt zoals ze is en niets anders vraagt dan overgave in kinderlijk vertrouwen. God opende haar hart voor deze werkelijkheid en door haar tranen heen begon haar gezicht te stralen. Prachtig!

Marleen bleef een paar dagen in de herberg. Een van de eerste dingen die ze deed, was die zware steen aan stukken gooien. Een klein stukje bewaarde ze als herinnering. Ze is wel verder gegaan; op slippers. Niet meer als schuldbewuste pelgrim met een loden last, maar als toerist. Na nog een paar etappes is ze definitief gestopt.

Ze heeft vast nog wel een weg te gaan, voordat ze haar leven definitief in Gods handen kan leggen. Maar wellicht heeft haar verblijf in de herberg daar een heel klein steentje aan bijgedragen.

GEESTELIJK LEVEN

Zoals inmiddels duidelijk zal zijn is een kenmerk van evangelische gemeenschappen de grote diversiteit aan vormen en levensstijlen. Dit komt ook tot uiting in de manier waarop het geestelijk leven wordt vorm gegeven. Voor sommige groepen heeft dit de vorm van een huisgemeente waarbij in de gemeenschap samenkomsten gehouden worden waarbij ook mensen van buiten de gemeenschap betrokken zijn. Bij andere groepen gaan de leden van de gemeenschap naar een plaatselijke kerk en er zijn ook gemeenschappen waarvan de leden naar verschillende kerken gaan. Verschillen zijn er ook door de week heen. Soms worden er bidstonden gehouden, een lied gezongen voor de maaltijd of zijn er andere momenten van bezinning. Onderstaande teksten geven een inzicht in hoe verschillende gemeenschappen vorm geven aan het geestelijk leven in de groep en soms in de achtergronden die tot die keuzes geleid hebben. Naast de liturgische verschillen wordt er aandacht gegeven aan enkele andere aspecten van evangelisch geestelijk leven namelijk de aandacht voor geestelijke strijd en de intellectuele doordenking van het geloof. Tot slot wordt ingegaan op de relatie tussen de gemeenschap en de plaatselijke gemeente aan de hand van de ervaringen van leefgemeenschap Zilt te Gorinchem en van de visie en werkwijze van de Timon woongroepen.

Huisgemeente-praktijk

In het hoofdstuk geschiedenis hebben we al uitgebreid stilgestaan bij de bijbelse motivatie van de huisgemeentepraktijk zodat we hier volstaan met een voorbeeld van een hoe een huisgemeente tegenwoordig functioneert. We hebben gekozen voor de beschrijving die Göksal geeft van de Revival Joy samenkomsten.

“Hét hoogtepunt van onze wekelijkse activiteiten is de zondagse eredienst. We weten dat we enorm afhankelijk zijn van God in het werk dat we als kerkbediening doen. Het is Zijn zalving, Zijn aanwezigheid, Zijn kracht die we verwachten in deze erediensten. Velen worden door Hem aangeraakt tijdens de tijden van aanbidding, prediking en gebedsbediening.

De eredienst wordt doorgaans bezocht door een vaste kerngroep en daaromheen een relatief grote gastengroep. Mensen die op straat leven, of verslaafd zijn aan diverse drugs, prostituees, et cetera. bezoeken regelmatig onze erediensten.

Revival Joy houdt van krachtige lofprijs en aanbidding! Door middel van moderne muziekstijlen leidt het aanbiddingsteam onder leiding een aanbiddingsleider de kerk tot aanbidding van God. De bijbel zegt hierover: "Nochtans zijt Gij de Heilige, die troont op de lofzangen Israëls" (Psalm 22:4). Door middel van aanbidding, bouwen we de Troon van God: Hij is in ons midden! Het is Gods verlangen om zo "gebroken harten te helen en hén die vastzitten in zonde en ellende vrij te zetten" (zie Jesaja 61:1-2).

De bijbel leert dat aanbidding een 'baanbreker' is: het maakt de weg van het hart vrij om het Woord van God te kunnen ontvangen. Het is onze opdracht om het Woord van God zuiver te verkondigen. De Heilige Geest is daarbij de Persoon die het Woord levend en krachtig maakt. De prediking gaat vaak over hele persoonlijke onderwerpen. We ervaren dat God op een heel persoonlijk niveau tot Zijn kinderen wil spreken. We strekken ons uit naar een krachtige, duidelijke, toegankelijke en toepasbare prediking.

Naast senior-pastor Rob, en pastor Edwin, zijn er nog andere leiders en gastsprekers die regelmatig voorgaan. Na de prediking kan men op de boodschap reageren door gebed te vragen, toewijdingen te vernieuwen, zich te bekeren, genezing te vragen etcetera. Velen ervaren in deze tijden van gebedsbediening onder leiding van ons gebedsteam, een krachtige aanraking van God: Hij komt werkelijk tegemoet in de noden van de mens. Na de eredienst is er ruimte voor ontmoeting (fellowship).

Naast de eredienst komt de kerk tevens op woensdagavond bijeen na een gemeenschappelijke maaltijd te hebben gebruikt. De woensdagavond draagt een ander karakter dan de zondagse eredienst; Deze avond gebruiken we voor extra diensten, bijbelstudie, bidstonden, conferenties, films, fellowship & ontspanning, etcetera.

Evangelisatie is een belangrijke pijler van de Revival Joy kerk. De visie van het werk is Jesaja 61. "De Geest van des Heren is op mij, omdat de Here mij gezalfd heeft; Hij heeft mij gezonden om aan armen het evangelie te brengen..."

De mens heeft het evangelie nodig ook al is men zich hier niet van bewust. Want het evangelie is een kracht waardoor een ieder gered kan worden, en daarom willen we ons er niet voor schamen, maar het naar de mensen brengen. Als we dit doen dan zijn onze voeten lieflijk voor God. [Rom 10:15]. Bijna dagelijks gaan er teams uit naar de binnenstad om Gods boodschap te brengen. We strekken ons uit naar verschillende groepen: prostituees, verslaafden dealers, pooiers, zwervers, criminelen, 'gewone burgers'. We getuigen van wat Jezus heeft gedaan in onze eigen levens.

Sommige mensen zullen misschien niet begrijpen waarom we gelegen of ongelegen willen vertellen van Hem, maar de mensen in de hel die begrijpen ons wel, want zij begeren dat er ook maar iemand naar hun familieleden toegaat met de waarheid van Jezus ,(zie Lucas 16:27-28).”

Geen eigen kerk

Naast gemeenschappen met een gemeente aan huis zijn er ook groepen waarvan de leden allemaal naar verschillende gemeenten of kerken gaan. Zij zien dit niet als storend maar juist als verrijkend door met elkaar in gesprek te gaan over de verschillen in geloofsbeleving wordt hun geloofsleven gestimuleerd. Door de week zijn er dan wel momenten waarop de gemeenschap samenkomt voor gebed of voor een korte viering. Een voorbeeld van zo'n gemeenschap is de Oude Zijds 100 gemeenschap, op de wallen te Amsterdam. Hier gaat iedereen zondags naar zijn eigen kerk maar elke dag zijn er samenkomsten in de kapel van de gemeenschap, de Allemanskapel. Een impressie van de kapel en van de plaats die deze in de gemeenschap inneemt volgt hieronder.

Kapel van alledag, plaats van gemeenschap, inspiratie en rust. Hier begint en eindigt het werk. De samenkomsten zijn de pilaren van onze gemeenschap.

De Allemanskapel van Sint Joris is het hart van de gemeenschap Oudezijds 100. Heel principieel is Oudezijds 100 geen eigen kerk, maar een plaats waar mensen uit verschillende hoeken van de kerk hun geloof vormgeven. Dat komt ook tot uitdrukking in de kapeldiensten en in de inrichting. Het ochtend- en avondgebed (om 8.30 en 19.30 uur) worden steeds door een ander gemeenschapslid voorbereid. Daardoor ontstaan diensten die een afspiegeling zijn van de hele breedte van het christelijk geloven van de gemeenschap, die ook deel is van de kerk. Eenmaal per week wordt er Eucharistie / Heilig Avondmaal gevierd.

Niet alleen de gemeenschap zelf maar ook anderen maken gebruik van de kapel. Heel diverse groepen zijn regelmatig te gast, zoals Jeugd met een Opdracht en de zusters van Moeder Teresa.

Inrichting van de Allemanskapel

Voor alles moet een kapel mooi zijn. Ook iemand die slechts zelden een kerk van binnen ziet moet er zich thuis kunnen voelen. Mensen die vaak in een kerk komen moeten er ook iets van hun eigen thuiskerk terug kunnen vinden. Daarom zijn in de kapel symbolen verborgen die mensen vertrouwd zijn.

Jordaan Achter door de kapel stroomt de Jordaan die ons aan onze Joodse wortels herinnert. Er liggen stenen van plaatsen die door de gemeenschap bezocht zijn. Het is zo een herinnering aan de geschiedenis van de gemeenschap. Het water is ook ons doopvont en herinnert aan het begin van ieders eigen geloof. Er kan zowel door besprenkeling als door onderdompeling gedoopt worden. Er is immers maar één doop, alleen de hoeveelheid water verschilt.

De cirkels In de vloer van de kapel zijn cirkels te zien. Welke inhoud of vorm de samenkomsten in de kapel ook hebben, het heeft iets te maken met een inspiratie die van boven komt. Als een steen, die in het water valt en cirkels vormt. Door naar het midden te gaan vinden we de inspiratie die God geeft, die ons alleen maar uitstuurt, terug de wereld in. Overal in de kapel, en zelfs even daarbuiten, bevinden we ons in de cirkels. Welke plaats je ook zelf kiest je maakt deel uit van de gemeenschap.

Iconostase Voorin de kapel staat de iconostase, zoals bekend uit de Orthodoxe kerk. Ook een volledige Orthodoxe liturgie kan in de Allemanskapel gevierd worden. Op de iconostase is van alles te zien; een ikoon van Jezus, van Maria met het kind Jezus, maar ook de vier evangelisten zijn er te vinden.

Bijbel Midden in de kapel staat de lessenaar met de bijbel. Centraal staat het Woord van God. De schriften als bron van ons geloof. Van hier klinken de oude verhalen die ons inspireren en ons de wereld inzenden om het Woord door te geven.

Altaar In de kapel is ook een altaartafel. Hier wordt geloven concreet. Aan de tafel van breken en delen, de tafel van viering, wordt de logische liturgische overgang van de dienst in de kapel naar de dienst buiten gemaakt: geloven met handen en voeten

Wereldbol Deze wereldbol met kaarsen is bekend in de Lutherse kerk in Scandinavië. Aan de kaars in het midden, de Christus-kaars, kunnen wij onze kaarsen, onze gebeden, ontsteken. Zo verlichten onze gebeden de wereld.

Sint Joris Sint Joris is bij velen een geliefde godsmán die leefde in de vierde eeuw en die streed tegen het kwaad. Waarom heet de kapel naar deze man?

Voordat de kapel in gebruik werd genomen was het een sex-theater. Sint Joris is streed en hij versloeg het kwaad. Hierin herkennen wij Gods kracht.

Als gemeenschap zien we het als onze taak om te werken totdat dit dorp, dit mokum, tot geloof komt. Samen met anderen die in deze kapel komen. Dat vraagt tijd, veel tijd zelfs en wellicht dat wij het iets kunnen bespoedigen. Maar er is geen twijfel dat het zal gebeuren.

Bidstonden

Naast een vrij liturgische invulling van het gezamenlijk geestelijk leven zoals bij de hierboven genoemde Oude Zijds 100 gemeenschap kan er het bij evangelische samenkomsten ook veel spontaner soms ook chaotischer aan toe gaan. Bij gemeenschap In de Vrijheid te Wemeldinge kan je alles verwachten als je een bidstond mee maakt.

In de Vrijheid te Wemeldinge is een leefgemeenschap waar alcohol- en drugsverslaafden worden opgevangen. Remko vertelt over hoe het is om met een aantal jongens van de straat een bidstond te houden.

"Hoe is dat, samenwonen met 21 ex-verslaafden in een groot huis? Hectisch. En met 21 ex-verslaafden op een bidstond? Je moet tegen een stootje kunnen.

Elke woensdagochtend wordt er gevast en gebeden. Met vallen en opstaan worden de regels van de bergrede in de praktijk gebracht. "Laten we het gebed vanuit de stilte van God in ons geboren worden". Dat is voor iemand die net van de straat komt wel even wennen. Wennen? Oorlog is het! Toch is het wonderlijk om te zien hoe snel het gebed door de meesten als een serieuze bezigheid aanvaard wordt. Waarschijnlijk ervaren zij dat de Geest hun geest voedt, iets waarnaar ze onbewust altijd gehunkerd hebben, maar tot nu toe verstoken van zijn geweest. Iets oorspronkelijks keert terug. Ik hoop altijd dat het geestelijke contact met God uiteindelijk iemands grootste schat wordt.

Bij het bidden ervaren we allerlei belemmeringen. We zijn soms nog zo gehaast dat we de rust niet kunnen vinden om te bidden. Onze gedachten gaan alle kanten op en het kost moeite om ons te concentreren op het gebed. Of we moeten bidden dat God ons bewegelijkheid geeft voor onze medemens zodat we oprecht voor hen kunnen bidden.

Hoewel de confrontatie met de werkelijkheid hard kan aankomen, gaan we toch door. We ervaren namelijk de liefde van Jezus voor ons. Maar het kost ook wat. Welke inzet wil je geven om een leerling van Jezus te zijn? Jezus is heftig goed maar heftig. Geen grens wordt verlegd zonder strijd.

"Rem, ik kan het niet", zeggen sommigen tegen mij. Ik zeg: "Ik kan het, een zeer zwak persoonje, dus jij kan het ook. Maar niet uit eigen kracht. Jezus geeft je kracht door de Heilige Geest." Maar ze ervaren hun eigen tekort in alles. Dan bidden we en krijgt iemand soms een droom, een aanraking, verhoring of een woord van God. Onze opvang duurt 18 maanden, de discipelschapstraining 3 jaar. Jezus is er ook voor ex-verslaafden en langzaam gaan ze iets begrijpen van het afhankelijk zijn van Hem en van de tijd die het kost om te groeien in het leven met Hem."

Geestelijke strijd

Een aspect van het geestelijk leven dat in evangelische gemeenschappen nogal eens aandacht krijgt is de invloed die de duisternis op het leven van mensen kan hebben en de bevrijding daarvan die Jezus Christus ons aanbiedt. Het evangelisch begeleidingscentrum De Schuilplaats in 't Harde heeft een beleidsstuk gemaakt waarin de relatie tussen therapie, psychologie en gebed, geestelijke strijd en bevrijding aan de orde komt. De Schuilplaats is een gemeenschap waarbinnen mensen opgevangen worden en waarbij waar nodig externe deskundigen aangetrokken worden. Bij het stellen van een diagnose bij de intake van een nieuwe bewoner letten de medewerkers er onder andere op of er tekenen zijn van gebondenheid of bezetenheid. Zij spreken van gebondenheid als een gedeelte van het 'zijn' van een mens bezet is. Dit kan door werking van de satan in de mens en/of doordat de persoon volhardt in een zonde en zo de band met het rijk van de duisternis onderhoudt en/of doordat een demon in de persoon huist. Dit kan zowel bij een ongelovige als bij een gelovige voorkomen. Met bezetenheid wordt bedoeld dat de kern van de mens bestuurd wordt door de werking van satan en/of demonen. Een voorbeeld is een meisje dat regelmatig bleef stelen en er op het laatst niet meer mee kon stoppen. De boze zei tegen haar: "dat is van mij, dat hoort bij mijn rijk." Na gebed was dat meisje ineens bevrijd van de dwang tot stelen. Als we de boze een vinger geven, neem hij niet je hand maar hij neemt je helemaal. Een vrouw loog altijd, zoveel dat ze het echt zelf geloofde. Op dat moment is een kamer bezet door de boze: "dat is van mij, je zondigt bewust, je laat me toe in je huis." En andere oorzaak van gebondenheid kunnen vervloekingen zijn; deze komen vooral in andere culturen veel voor. Over een souvenir uit een oosterse cultuur kan bijvoorbeeld een vervloeking uitgesproken zijn. Zo kunnen we de boze in huis halen. Zelfvervloekingen komen ook voor.

Bijvoorbeeld bij mensen die steeds negatief over zichzelf praten: "mij lukt toch niets". We kunnen ook te maken hebben met de zonden van het voorgeslacht. In de Bijbel kunnen we lezen dat een zonde van iemand gevolgen kan hebben voor heel zijn huis en zijn nageslacht. Bij een meisje dat problemen had met onreine gedachten tegen haar wil, bleek hetzelfde ook in haar voorgeslacht voor te komen. Bij bijvoorbeeld dronkenschap komt dit ook nogal eens voor. Als iemand tot geloof komt ontstaat er dan een strijd om in het licht te wandelen.

Mensen die bewust de duisternis opzoeken door aan occultisme, spiritisme of waarzeggerij mee te doen komen ook in de macht van de boze. We kunnen niet voor de grap eens naar een waarzegger gaan, met de boze valt niet te spelen.

Als duidelijk geworden is dat er sprake is van gebondenheid, wordt bepaald hoe verder te gaan. Wil de persoon in kwestie bevrijd worden? Wil hij of zij Jezus Christus volgen voor de rest van zijn of haar leven? Het is belangrijk dat hij of zij dit verlangen heeft en niet alleen maar van de problemen af wil. Men moet bereid zijn om schoon schip te maken door bijvoorbeeld boeken enz. op te ruimen. Jezus wil mensen bevrijden. Wij mogen het doen en we hebben de opdracht om het te doen in Zijn naam.

Intellectuele doordenking van het geloof

Evangelischen krijgen nogal eens het verwijt dat hun geloof erg oppervlakkig is en vooral op het gevoel en de ervaring gericht. Nu zal daar in de begintijd van de evangelische beweging wel een kern van waarheid in gezeten hebben maar inmiddels is er ruimschoots aandacht voor de rationele kant van het geloof. De oprichter van L'Abri Francis Schaeffer was onvermoeibaar in het wegnemen van intellectuele blokkades met betrekking tot het christelijk geloof. Nog steeds is, naast hartverwarmende gastvrijheid, de intellectuele doordenking van het geloof de grote kracht van de leefgemeenschappen van L'Abri zoals die in Utrecht of Eck en Wiel. In hun doelstelling verwoordden ze het zo: De eigentijdse mens door gastvrijheid en open gesprek brengen tot een serieus nemen van bijbelse antwoorden op de vragen van de moderne samenleving. Naast aandacht voor persoonlijke vragen over geloof en leven is er altijd veel aandacht voor de samenleving waarin wij leven. Of het nu over economie, kunst of milieuvraagstukken gaat, alles wordt besproken in een gemoedelijke sfeer. Een voorbeeld bieden enkele citaten uit een inleiding van Dick Keyes over het vertrouwen op God in een onbetrouwbare wereld.

Vertrouwen op God in een onbetrouwbare wereld

'Ik stel mijn vertrouwen op de Heer mijn God' leren we onze kinderen zingen. Maar waarop denken we dan te kunnen vertrouwen? Dat God zal zorgen dat het altijd goed met ons zal gaan of dat Hij al onze diepste verlangens zal vervullen? Maar dat heeft Hij ons niet beloofd. Wat belooft Hij ons dan wel? Het is van groot belang dat we ons een juist beeld vormen van wat ons vertrouwen op God mag inhouden, anders lopen we gevaar uit te komen bij teleurstelling, schuldgevoelens, twijfels en angst. Mag ik er bijvoorbeeld op vertrouwen dat God mij altijd vergeeft en dat Hij mij beschermt tegen pijn, teleurstelling of de valkuil van een venijnige zonde? Heeft Hij een fantastisch plan voor mijn leven en zal ik nooit een serieus ongeluk of kanker krijgen? We moeten weten wat God ons daadwerkelijk belooft. Als we Gods beloften te laag inschatten met als gevolg een te klein vertrouwen, komen we wellicht uit bij een berustende, of zelfs cynische en bittere levenshouding, die uitmondt in een saai en statisch leven. Schatten we Zijn beloften anderzijds te hoog in met als gevolg een te groot vertrouwen, dan lopen we kans bedrogen, gedesillusioneerd of zelfs wanhopig uit te komen. We moeten daarom kijken wat de Bijbel in zijn geheel ons aanreikt als een gerechtvaardigd vertrouwen op God. Het is niet raadzaam om ons vertrouwen te bouwen op enkele afzonderlijke verzen en die zonder oog voor de oorspronkelijke context lukraak op onszelf toe te passen. We moeten goed in de gaten houden waar en wanneer en aan wie een bepaalde belofte is gedaan en hoe die eventueel op ons van toepassing zou kunnen zijn.

Beloften

Er zijn echter in de Bijbel ook beloften die op alle christenen van toepassing zijn. Een voorbeeld hiervan vinden we in Romeinen 5:1 - 5. Zijn wij gerechtvaardigd door het geloof in Christus, zegt Paulus, dan zullen vrede met God (1), toegang tot de genade waarin wij staan (2), en hoop op de heerlijkheid Gods (3) daaruit voortvloeien. Bovendien zal verdrukking volharding uitwerken, volharding beproefdheid, en beproefdheid hoop (4). Dit zou je de vier vruchten van de rechtvaardiging kunnen noemen.

Vertrouwen

Het is met oog op ons vertrouwen op God van groot belang dat we realistische verwachtingen koesteren. We mogen geen frustratievrij leven verwachten. We leven in de schaduw van de zondeval. In deze gevallen wereld zal ieder aspect van ons leven zijn frustraties kennen. De eerste

hoofdstukken van Genesis laten zien dat er gebrokenheid zal zijn in onze relatie met God, met onze medemens, met onszelf en met de natuur. Vertrouwen dat God wel alle kreukels voor ons recht zal strijken is misplaatst. Zo zit de wereld waarin wij leven nu eenmaal niet in elkaar. Er is geen garantie dat mijn plannen zullen lukken, dat mijn rechten gerespecteerd zullen worden, dat mijn leven soepel zal verlopen. Wij moeten niet verbaasd zijn als ziekte, pijn en lijden ons treffen. De Bijbel zegt eerder dat we daar op voorbereid moeten zijn. Het is zeker geen reden om te denken dat God ons heeft verlaten.

We moeten ook niet te vast zitten aan onze eigen verwachtingen voor het verdere verloop van ons leven. Ons vertrouwen moet niet gebouwd zijn op wat we denken dat God voor ons in ons leven zal doen, maar op God als Persoon. Dat vraagt om nederigheid, om besef van eigen beperktheid. Wij kunnen alleen de losse draden en knopen aan de achterzijde van het tapijt zien. God ziet het patroon aan de voorkant.

De sterkste basis voor ons vertrouwen op God is uiteindelijk het kruis. Daar heeft de betrouwbaarheid en de liefde van God zich bewezen. 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad dat hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft.' Een van mijn professoren begon zijn preek eens als volgt: drie weken geleden is mijn broer verongelukt, zijn vrouw en vijf kinderen alleen achterlatend. Hoe kan ik dan nog beweren dat God goed is? Ik kan daar onmogelijk naar kijken en zeggen dat God goed is. Maar dat is niet alles wat God mij heeft gegeven om naar te kijken. En toen volgde een preek over het kruis.

Relatie kerk – leefgemeenschap

Als de leden van een gemeenschap ervoor kiezen om naar een plaatselijke kerk te gaan is het niet vanzelfsprekend dat de verhouding tussen de kerk en de gemeenschap altijd soepel loopt. In leefgemeenschap Zilt te Gorinchem hebben ze daar ervaring mee. Johan licht ons hierover in.

De relatie van een leefgemeenschap met de traditionele kerk. Het voorbeeld van Zilt.

Wie kiest voor het leven in een leefgemeenschap, zoekt bewust het spanningsveld op. Je moet je vaker dan normaal verantwoorden voor deze keuze. Want ook al kan er tegenwoordig veel, samen met andere mensen onder één dak wonen en je leven delen is ook anno 2002 bijzonder. En dat roept vragen op.

Je hebt veel uit te leggen. Richting je familie, je vrienden. En ook aan de gemeente waartoe je behoort. Niet zelden wordt er met een zekere argwaan naar de leefgemeenschap en haar bewoners gekeken. Wat gebeurt er allemaal achter die (gesloten) deuren? De voorganger van onze hervormd-gereformeerde gemeente verwoordde het, toen hij hoorde van onze plannen om een leefgemeenschap op te richten, als volgt: ik ben bang dat sommige kikkers halverwege het rijden uit de kruiwagen springen.

Een dergelijke gereserveerde reactie is begrijpelijk. Het gemeenschapsleven kent ook minder fraaie voorbeelden. En juist omdat je je uitgedaagd voelt om het evangelie handen en voeten te geven en je je bewust in een spanningsveld plaatst, gaat er weleens iets mis. Er kleeft blijkbaar een risico aan het gemeenschapsleven. Ikzelf noem dat trouwens liever een geloofsdaad. En ook is het waar dat het gemeenschapsleven je uitnodigt en uitdaagt je geestelijke horizon te verbreden. Ik zal niet de eerste gereformeerde bonder zijn die binnen de muren van een leefgemeenschap zijn geloof heeft verrijkt met elementen uit de evangelische beweging en de rooms-katholieke spiritualiteit. Maar is dat alles een reden om de leefgemeenschap te wantrouwen of te mijden, of in het ergste geval als woonvorm af te schrijven?

In heel wat traditionele (lees: orthodox-protestantse) kerken overheerst het wantrouwen en de kritische afstandelijkheid, terwijl de leefgemeenschap juist zo veel te bieden heeft. Een leefgemeenschap kan in een dorp of stadsdeel een ideale uitvalsbasis zijn voor gemeentewerk. Een missionaire gemeente kan de laagdrempelige leefgemeenschap goed gebruiken voor een gesprekskring voor zoekers, een Alpha-cursus of kinderkerk. Een gemeente die wat meer op zichzelf gericht is, kan de leefgemeenschap inschakelen als gastvrije ontmoetingsplaats voor groothuisbezoeken, kindercatechese of kringwerk. Zeker als bewoners van de leefgemeenschap bij dergelijke activiteiten betrokken zijn, is die koppeling snel en gemakkelijk gemaakt.

In Zilt, de diaconale leefgemeenschap in Gorinchem waar ik sinds eind 1998 woon, zien we dit soort dwarsverbanden met de eigen gemeente aarzelend op gang komen. Het is daarbij overigens zoeken naar een evenwicht met het opvangen van gasten, onze primaire doelstelling. Verheugend, maar gezien de terughoudendheid in de eigen gemeente tegelijkertijd verbazend, is het om te zien dat contacten met diaconieën elders en officiële kerkelijke organen soepel verlopen. Dat zijn vaak zeer bemoedigende contacten.

Timon en kerk zijn

Naar de strekking van de statuten ontleend Timon zijn bestaansrecht en identiteit van hulpverleningsinstelling aan het evangelie van Jezus Christus en heeft Timon als christelijke instelling een diaconale taak. Dat geldt voor de organisatie als geheel en voor elke afdeling, in het bijzonder voor de afdeling woongroepen. Het streven bij de laatste is immers meer dan bij andere afdelingen om de woongroep te verbinden met het diaconaat van de lokale kerken. De Timon woongroep is daarom per definitie niet het verlengstuk van de hulpverlening, maar het verlengstuk van de geloofsgemeenschap; een kerkelijk instrument.

Met het Evangelie als uitgangspunt veronderstelt Timon dat kernbewoners (de eigenlijke woongroep) Christus belijdende gelovigen zijn. Een Timon woongroep is dus in essentie (een vorm van) christelijke gemeenschap. "Gemeenschap" is in dit verband geen stoffelijk, maar een geestelijk begrip. Zoals als "bewust samen één zijn". Dat brengt ons bij een stelling van Dietrich Bonhoeffer;

"christelijke gemeenschap is niet een ideaal, dat wij moeten verwerkelijken, maar een door God in Christus geschapen werkelijkheid waarin wij mogen deel hebben."

De bovenstaande krachtige definitie van het fenomeen Timon woongroep is veelbetekenend . Ondanks het feit dat kernbewoners een scala aan kerkkleuren en achtergronden inbrengen zullen ze deze definitie van de Timon woongroep doorgaans onderschrijven en het eens zijn op de volgende punten:

Een Timon woongroep is een christelijke gemeenschap. Feitelijk is iedere christelijke gemeenschap, hoe klein ook, in geestelijk opzicht een afspiegeling van 'het origineel' de universele Gemeente. Met hetzelfde potentieel. Net zoals als het bekende Droste plaatje.

Deze gemeenschap is een creatief product van God; een door God in het heden geschapen werkelijkheid en niet zomaar een complexe constructie die met noeste menselijke inspanningen en technieken overeind gezet en gehouden moet worden. Niet een doel waarnaar gestreefd moet worden, maar een door God gerealiseerd uitgangspunt!

In de Timon woongroepen wordt op verschillende manieren vorm gegeven aan het christelijke uitgangspunt. De ene groep kent bijbelstudie-bijeenkomsten en zingt gezamenlijk uit de Opwekkingbundel; de andere groep heeft een stilleruimte waar men enkele malen per week een 'Taizé-achtig' avondgebed heeft. Weer een andere groep kent een tafelliturgie met zingen en bidden. Globaal krijgt het christelijk geloof in een drietal vormen gestalte: een liturgie rond maaltijd en feesten, momenten van inspiratie en verdieping en de relatie met kerken - alle groepen hebben (individueel of gezamenlijk) banden met plaatselijke kerken. Werken aan een 'thuis' voor jongeren kan worden gekenmerkt met het bijbelse begrip 'diaconia'. In het leven en het samenleven gaat het om de dienst aan elkaar. Leven betekent in bijbelse zin: leven van wat wij ontvangen. Bewoners van woongroepen zijn erop gericht, ieder met hun eigen rol, elkaar te helpen. Niet de sterke en de zwakke staat centraal, maar de wederkerige relatie: de een probeert iets voor de ander te betekenen en omgekeerd. Zo kan de bijbelse dienstbaarheid leidraad zijn voor het leven in een woongroep.

SITUATIE ANNO 2008

In het najaar van 1988 werd binnen de evangelische leefgemeenschap Elim de visie geboren om iets voor het gemeenschapsleven in Nederland te gaan betekenen. Het eerste doel was om te onderzoeken hoeveel evangelische gemeenschappen er in Nederland bestonden. Het tweede dat direct daaraan gekoppeld werd, was nagaan of deze gemeenschappen belangstelling hadden om een netwerk te vormen. Wij vonden er toen ruim twintig.

In het voorjaar van 1989 werd de eerste landelijke ontmoetingsdag van evangelische basisgemeenschappen gehouden. Zo'n 130 mensen en 23 gemeenschappen namen deel. Dit is nu een jaarlijkse bijeenkomst. Hiernaast bestaat er een werkgroep van leden van vijf gemeenschappen, een cursus voor belangstellenden en een tijdschrift, 'Samenleven', met informatie over evangelisch gemeenschapsleven in binnen- en buitenland. Wat Elim doet is geen onderzoek op wetenschappelijke basis maar het voornaamste doel is om gemeenschappen met elkaar en met belangstellenden in contact te brengen en zo te stimuleren en te motiveren.

De kring van twintig gemeenschappen uit 1988 is uitgebreid tot 35 gemeenschappen in 2008. Slechts vier zijn er vóór 1970 ontstaan, De Zendingdiaconessen in 1936, De Nikola gemeenschap in 1964, Oude Zijds 100 in 1965 en de Hooge Berkt gemeenschap in 1967. Van 1970 - 1980 zijn er elf gestart, in de jaren 1981-1990 zien we een flinke toename met 22 nieuwe groepen. Dit zet zich door met 18 nieuwe groepen in de jaren 1991-2000. Van 2001-2008 zijn tot nu toe elf nieuwe groepen ontstaan.

Grootte en bewonerssamenstelling

Verreweg de meeste gemeenschappen zijn klein, en bestaan uit één of meer gezinnen en enkele alleenstaanden, Enkele bestaan uit drie of meer alleenstaande jongeren of studenten. Dan zijn er nog enkele die groter zijn en bestaan uit 20 tot 60 personen met een gevarieerde samenstelling: gezinnen, alleenstaanden, zowel jongeren als ouderen, en één ouder gezinnen. Voorbeelden zijn de B'Ulah hoeve of de Schuilplaats. Een voorbeeld van een gemeenschap van alleen vrouwen is de Zendingdiaconessen gemeenschap in Amerongen. Zij hebben gekozen om ongehuwd te blijven om zo God beter te kunnen dienen en voor hun naasten te kunnen zorgen. In evangelisch Nederland is dit echter een uitzondering.

Om de gemeenschappen heen vind men doorgaans een kring van vrienden die zich wel betrokken voelen bij de gemeenschap maar zich toch niet geheel willen verbinden.

Wat betreft sociale achtergronden vinden we alle lagen van de samenleving vertegenwoordigd, maar het merendeel is afkomstig uit de midden- en lagere sociale groepen.

Inspiratiebronnen

De inspiratie komt van twee kanten, een maatschappelijke en een bijbelse. De eerste vinden we bij de groepen die getroffen worden door een nood in de maatschappij. Deze zijn vaak projectmatig opgezet en voornamelijk gericht op het lenigen van de nood die hun voor ogen staat. De tweede bij groepen die hun bezieling vinden in de Bijbel en in het leven van de eerste christenen. Hier gaat het vaak meer om een manier van leven dan om een project. De scheiding is in de praktijk nooit scherp te trekken maar het zijn wel twee uitgangspunten die steeds weer terugkeren. Voorbeelden van de eerste groep zijn gemeenschappen die zich toeleggen op hulpverlening bijv. de woongroepen van Stichting Timon. Deze leefgroepen zijn opgezet om jonge mensen die niet staande kunnen blijven in de maatschappij tijdelijk te ondersteunen en te helpen totdat ze zelf weer verder kunnen. In deze gemeenschappen wordt doorgaans onderscheid gemaakt tussen kernbewoners, de vaste groep, en medebewoners, de tijdelijke gasten. Bij groepen die zich in de eerste plaats laten inspireren door de Bijbel wordt minder nadruk gelegd op het onderscheid tussen gasten en vaste bewoners. Een voorbeeld is de Terebint in Punthorst. Vaak werkt het voorbeeld van een buitenlandse gemeenschap erg inspirerend zoals bijvoorbeeld de Jezus beweging van de 70er jaren uit Californië, de gemeenschappen van de Redeemer Church in Houston USA waar zo'n 15 jaar geleden een boek over verscheen. Een ander voorbeeld is de oecumenische gemeenschap Taizé in Frankrijk waardoor dominee Boiten van de Oude Zijds 100 gemeenschap in Amsterdam zich onder andere liet inspireren.

Doelstellingen

Praktisch alle gemeenschappen hebben een doelstelling. De motivatie om een gemeenschap te vormen is vaak het besef dat je in je eentje of als gezin niet diegene kan zijn voor anderen die je graag zou willen zijn. Bijvoorbeeld een thuissituatie bieden voor eenzaam of voor mensen met een bepaalde hulpvraag.

Veel gemeenschappen hebben hulpverlening als doelstelling omdat een gemeenschap een hele goede vorm van hulpverlening kan bieden zoals eerder in dit boek al aan de orde kwam. Een andere doelstelling die veel voorkomt is te leven naar wat je gelooft. Het samenleven wordt dan gezien als een nieuwe leefwijze waarbij geloven, leven en werken weer een eenheid zijn zoals ook bij de eerste christenen het geval was. Het gaat dan om een voorbeeldsamenleving. Omdat de Nederlandse gemeenschappen erg klein zijn, valt dit niet altijd zo op. De Broederhof beweging telt wereldwijd zo'n 3000 leden. Zij hebben hun eigen bedrijven, eigen kerk en eigen basisscholen. In Engeland, Duitsland, Amerika en Australië zijn tien gemeenschappen bij deze beweging aangesloten met een gemiddelde grootte van zo'n 300 leden. Bij zo'n omvang wordt er iets zichtbaar van een alternatieve samenleving. Zij willen laten zien dat de in hoofdstuk 2 beschreven maatschappijvisie waarbij de eenheid van geloven, leven en werken centraal staat, in de praktijk ook mogelijk is. De basis voor hen is wat Jezus leerde over geweldloosheid, liefde voor je naaste en je vijanden en trouw in het huwelijk. In de gemeenschappen wordt veel gediscussieerd hoe deze waarden het beste in de praktijk gebracht kunnen worden en regelmatig zijn er gemeenschapsvergaderingen om te bespreken of de koers die de gemeenschap gaat nog de juiste is. Zo hebben zij hun eigen opvattingen over de waarde en de mogelijkheden van kinderen. Een klein voorbeeld: "Onderwijs is ontwaken. De diepste mysteries van het leven in al zijn facetten moet onthuld worden aan de kinderen. Hun aanvoelen van het essentiële en het goddelijke in alle dingen en achter alle dingen moet gestimuleerd worden en sterk worden." Door niet alleen in de eigen gemeenschappen deze waarden uit te werken maar ook actief te zijn in allerlei maatschappelijke organisaties gaat er een sterke voorbeeldwerking van hen uit. Zo zijn ze actief in campagnes tegen de doodstraf, in buurtopbouwwerk in achterstandswijken of in vredes-initiatieven. Er zijn hier altijd gasten en logés aanwezig in de gemeenschappen die ook meewerken in de werkplaatsen van de gemeenschap. Nederlandse woon/werkgemeenschappen waar een kerkelijke gemeente aan verbonden is zijn o.a: Elim te Doorn en de B'Ulahhoeve te Steenwijk. Een lijst van gemeenschappen met hun doelstellingen is achter in het boek opgenomen. Naast de naar buiten gerichte doelstellingen is altijd het besef aanwezig dat het gemeenschapsleven jezelf verrijkt en vormt.

Huisvesting

Opvallend is dat vrijwel alle gemeenschappen onderdak hebben gevonden in bestaande panden. Terwijl Centraal Wonen en Groepswonen voor ouderen bijna geheel op nieuwbouw zijn aangewezen, zoeken evangelische groepen bestaande gebouwen en maken die geschikt voor groepswonen. Vooral Centraal Wonen werkt vaak samen met woningbouwverenigingen om hun huisvesting te realiseren. Evangelische gemeenschappen zoeken bijvoorbeeld een gemeentehuis, een grote villa, een huizenblok in een binnenstad of een vroeger vakantieoord. De verbouwing wordt zoveel mogelijk zelf ter hand genomen en draagt zo gelijk bij tot de groepsvorming. Een mogelijke reden hiervoor is dat er op deze manier snel gestart kan worden zonder het langdurige traject van toewijzing, planning en bouwfase te hoeven afleggen. Ook het feit dat groepen het pand vaak zelf beheren geeft aan dat de groepen streven naar een zo groot mogelijke onafhankelijkheid van instanties. Meestal is het pand eigendom van een stichting die door de gemeenschap is opgericht. Hierin hebben of alleen leden van de gemeenschap zitting of er zijn ook externe deskundigen bij betrokken die waken over de goede gang van zaken in de gemeenschap. Sommige Timongroepen zijn in nieuwbouw gehuisvest. Dit hangt samen met het feit dat bij Timon een hele organisatie achter de woongroepen staat en het zodoende makkelijker is om het hele traject van ontwerp tot uiteindelijke gebouw te doorlopen.

Stabiliteit

Tot 1990 waren de groepen redelijk stabiel. Van 1970 tot 1990 is slechts één gemeenschap gestopt, De Croy gemeenschap stopte en ging verder als niet residentiële gemeenschap. Daarna verandert het beeld. Van 1990 tot 2000 stoppen er veertien groepen. De redenen zijn van verschillende aard. Sommige groepen zoals Pniël te Amsterdam of De Prins te Den Haag kwamen voort uit de Jezusbeweging. Toen de beweging verdween bleven de gemeenschappen nog lange tijd bestaan en raakte meer betrokken bij de kerkelijke gemeente waar ze aan verbonden waren. Geleidelijk aan werd de visie echter minder, was er geen goede opvolging voor de leiding te vinden of kwamen er financiële problemen waarna besloten werd de gemeenschap op te heffen. Een gemeenschap zoals die te Hemmen, voortgekomen uit Youth for Christ, rustte slechts op één echtpaar met een aantal medebewoners. Toen het echtpaar na 20 jaar besloot om een andere weg in te slaan, hield hiermee tevens de gemeenschap op te bestaan. Misstanden in een gemeenschap kunnen ook een aanleiding zijn om te stoppen zoals bij de Leitourgia Gemeente te Breda het geval was. Onvoldoende draagkracht van degenen die een gemeenschap opstarten kan ertoe leiden dat een gemeenschap niet goed van de grond komt zoals de Jesus Fellowship te Amsterdam die drie jaar heeft bestaan.

Van 2001 tot 2003 zijn er tien groepen gestopt. Doordat er regelmatig groepen stoppen en groepen opgestart worden blijft het totaal aan gemeenschappen rond de 35 schommelen. Het aantal bewoners is in de meeste gemeenschappen redelijk stabiel. De meeste gemeenschappen zijn ook niet sterk gericht op groei in aantal maar beperken zich tot de visie die de groep tijdens het ontstaan had. Sommige groepen hebben vanaf het begin als doelstelling om meerdere gemeenschappen op te zetten of deze visie ontwikkelt zich gaandeweg. Zo worden er nog steeds woongroepen van Stichting Timon opgezet al naar er verzoeken komen om te helpen een groep op te zetten. De Stichting gemeenschapshuizen Rotterdam heeft als doelstelling om in elke wijk van Rotterdam een gemeenschapshuis op te zetten.

Voorbeelden uit het dagelijks leven

Hier volgen enkele impressies van het dagelijks leven in een gemeenschap. Eerst maken we een dag mee uit het leven van een gemeenschap, vervolgens een verslag van een maaltijd met een aantal gasten bij de Trekvogels te Westerbur, Duitsland en tot slot een schets van de reis van de Oude Zijds 100 gemeenschap naar Frankrijk.

Een dag uit het leven van een kernbewoner van een Timon woongroep

Bij de dagelijkse zorg voor elkaar en voor de tijdelijke bewoners komt wel het een en ander kijken. 's Morgens sluip ik heel zacht door het huis naar de badkamer en de keuken. Ik moet al vroeg op mijn werk zijn en ben een van de eersten die opstaat in ons huis met vijftien bewoners. Ik zet een grote pot thee, zodat degenen die na mij opstaan vast wat te drinken hebben en pers sinaasappels voor een van de bewoners die met griep in bed ligt.

Ik hoef maar een halve dag te werken en dat komt goed uit, want vanmiddag is het mijn beurt om de gemeenschappelijke ruimte schoon te maken en voor het avondeten te zorgen, samen met een meewoner. Aangezien voor vijftien mensen aardappels schillen een hele klus is, hebben we dat gisteravond met een aantal mensen tijdens de huisvergadering gedaan. Nu ik aan die vergadering terugdenk, laat ik tijdens het fietsen naar mijn werk een aantal zaken nog eens de revue passeren. De zieke bewoner vindt het moeilijk om zelf om aandacht te vragen en heeft daardoor een aantal dagen weinig mensen gezien. Dit blijft een lastig punt. Een woongroep is geen gezin, maar je woont ook niet alleen op kamers. Het zit ergens tussenin. Moet je dan altijd zelf om iets vragen of mag je ook spontaan wat zorg verwachten? Ik voel me wel aangesproken en zou het fijn vinden als ik ziek was dat mensen ook spontaan aandacht aan mij gaven. Vandaar vandaag begonnen met dat glaasje sinasappelsap.

Gisteren kwam er ook een nieuwe tijdelijke bewoner kijken. Wij als kernbewoners denken mee of een nieuwe meewoner (een jongere die nog niet volledig zelfstandig kan of wil wonen) past binnen onze woongroep; de aspirant meewoner bedenkt van zijn kant of hij of zij in een woongroep wil wonen. Het meisje dat er gister was gaf aan dat ze momenteel alleen woont, maar aanspraak erg mist en ze wil leren haar grenzen te trekken naar anderen. Aan de andere kant ziet ze wel op tegen de drukte en de levendigheid in een woongroep. De volgende keer komt ze kijken hoe het haar bevalt tijdens de maaltijd met z'n vijftien. Wat was er nog meer op de vergadering? Oh ja, de aankondiging van de gezamenlijke woongroependag met alle woongroepen van Timon. Serieus thema hoor: omgaan met grenzen. In een woongroep heb je heel veel met grenzen te maken; die van jezelf, die van een ander. De belangen kunnen soms botsen, wat doe je dan? Zijn grenzen egoïstisch? Vind je het moeilijk om 'nee' te zeggen? Of ga je te snel over de grenzen van anderen heen? Wat doe ik met mijn schuldgevoel of angst om grenzen te stellen? Gelukkig wordt de woongroependag afgesloten op een sportieve manier: grenzen verkennen tijdens een volleybal toernooi. Mijn lievelingssport, dus ik kijk daar al naar uit.

Stoppen met mijmeren - ik ben op mijn werk gearriveerd. Nu vragen de kleuters mijn aandacht. Na mijn werk fiets ik snel naar huis, haal de auto en een van de meewoners op met wie ik de boodschappen- en kookbeurt heb. Gezamenlijk vertrekken we naar de winkel. Ze vindt het nog steeds moeilijk om voor zoveel mensen eten in te slaan en heeft de neiging veel te veel te nemen. Samen puzzelen we uit wat we echt nodig hebben en hoe we binnen het budget van de huishoudpot kunnen blijven. Gisteravond is geconstateerd dat het daar goed mee gaat en de kunst is om dat zo te houden. De middag vliegt voorbij: boodschappen doen, de gemeenschappelijke ruimte schoonmaken, eten koken en om zes uur eten, want 's avonds hebben een aantal mensen ook weer hun eigen bezigheden. Na de maaltijd leest een van de bewoners ter afsluiting een mooi gedicht voor. Het is er een om straks nog eens rustig na te lezen. Opruimen doen andere bewoners en zij zorgen ook voor de koffie voor de bewoners die thuis zijn. Daarna eindelijk wat tijd voor mezelf. Ook heel belangrijk. Tot slot is er vanavond nog een avondsluiting met een liturgische invulling. Niet verplicht, maar voor wie dat wil een rustpunt in de drukte van alle dag. Moe, maar tevreden duik ik mijn bed in. Het is geen rustig bestaan het leven in een woongroep, maar wel afwisselend!

Geen alledaags bezoek...

Naast de zorg voor elkaar en eventuele tijdelijke meewoners, is het ontvangen van gasten een belangrijk aspect van het gemeenschapsleven. Dat dit soms anders kan uitvallen dan verwacht, ervaarde de gemeenschap de Trekvogels, in Westerbuurt Duitsland, op een avond. De Trekvogels is een Nederlands/Duitse gemeenschap. "Ze willen graag samen met ons eten en de geschiedenis van de Trekvogels horen. Ze zouden om 12.30 uur komen. Helaas, ze waren er niet. We wachten, de aardappels worden weer op het vuur gezet, dan er weer afgehaald! Ruim anderhalf uur te laat komt ons bezoek. Het is een goede vriend van ons met een groep Palestijnen, waaronder ook een aantal christenen. Onze vriend had gezegd, dat we maar iets moesten koken wat speciaal is voor Oostfriesland. Natuurlijk vis! Alles staat op tafel, we hebben gezongen en willen gaan eten. De vis blijft bijna onaangeroerd staan. Het tafereel verandert zich: brood boter en kaas komen opeens op tafel (we aten nog dagen vis daarna!). De stemming was goed. Opeens wordt er vastgesteld, dat er iemand uit de groep jarig is. Er wordt een gitaar gepakt en dan begint het, er wordt gezongen en gedanst. Het was heerlijk! Daarna hebben we verteld van Gods wonderen! Op verschillende gezichten kon je lezen, dat ze begrepen waarover we spraken, voor anderen was het een onbekende wereld. Dit bezoek was een rijke ervaring. We wensen dat ze iets van de liefde van Christus hebben ervaren in ons huis.

Op reis

Naast het reilen en zeilen van de gemeenschap en op bezoek komende gasten is het ook goed om de blik af en toe naar buiten te richten om nieuwe inspiratie op te doen. Zo maakt de Oude Zijds 100 gemeenschap elk jaar samen een reis met wat meer inhoud dan het gewone vakantie-uitje. In 2000 ging de reis naar Troyes in Frankrijk met als doel om oude kathedralen en nieuwe gemeenschapsvormen te bezoeken. Een van de bezoeken was aan de Communauté Monastique de Jérusalem in Vézelay. Luc vertelt hierover:
Ze hebben in Vézelay een duidelijke missie; het ontvangen van pelgrims op weg naar Santiago de Compostela en het gebed gaande houden in de kerk. De kerk is prachtig en de broeder die ons rondleidt kan er prachtig van vertellen. Hier komen dan ook de twee delen van onze reis samen; een oude kerk bewoond door een nieuwe gemeenschap. Ik denk dat de reis een goede oefening was in open staan naar elkaar, naar anderen die ook in een gemeenschap leven, naar christenen van lang geleden en misschien daardoor ook wel openstaan naar mijzelf en naar God toe. De gemeenschappen die we bezocht hebben verschillen sterk van elkaar en toch overheerst allereerst het gevoel van herkenning, van een leven dat gedeeld wordt dwars door alle verschillen heen.

PROFIELSCHETSEN

Hieronder worden profielschetsen gegeven van 29 evangelische gemeenschappen. Gegeven wordt: de naam; adres, telefoon, fax, email, website, contactpersoon, jaar van oprichting, kerkelijke gezindte, samenstelling en doelstelling.

L 'ABRI

Burg. Verburghweg 40 4024 HR Eck en Wiel 0344 691914 website: www.labri.nl

Henk Reitsema

Kromme Nieuwegracht 90 3512 HM Utrecht 030 2316933

1971

Interkerkelijk

3 echtparen, een alleenstaande, parttimers, gasten.

De eigentijdse medemens door gastvrijheid en open gesprek te brengen tot een serieus nemen van bijbelse antwoorden op de vragen van de moderne samenleving.

DE AKKER

Jan van Zutphenweg 4, 3958 GE Amerongen 0343-459598

Website: www.deakker.net

2006,

Interkerkelijk

Aart van Kruistum: email:a.vankruistum@zdh.nl

12 leden, gezinnen en singles, verspreid wonend in Amerongen en omgeving. In de toekomst in een nieuw te bouwen appartementencomplexje

Ondersteunen van de gemeenschap van Zendings-Diaconessen, kringloopwinkel, begrafenisonderneming

Ruimte voor enkele jonge mensen om te participeren

B'ULAH HOEVE

Onderduikersweg 6 8346 KP De Bult 0521 514792 fax: 0521 514613

Mevr. Elisabeth Heermans

1970

Eigen samenkomsten op basis van het bijbels realisme waar ook anderen te gast zijn.

Samenstelling: 65 vaste bewoners van alle leeftijden, in weekenden en vakanties vaak veel gasten.

Oprichten en in stand houden van woon en werkgemeenschappen waarbinnen mensen tot ontspanning en ontplooiing kunnen komen in een veilige en inspirerende omgeving.

BIJ DE BRON

La Source, Pouzols, 15320 Faverolles, France 0033 471234906 of 0033 471234150 fax: 0033

471234906 email: janvanee@wanadoo.fr website: www.eventjesfrankrijk.nl

Jan en Jenneke van Ee

18 mei 2004

Evangelisch

1 echtpaar met drie kinderen, drie tot vijf gasten van 14 tot 30 jaar.

We wonen en werken op een boerderij en begeleiden jongeren die veel tegenwind hebben gehad in het leven. Onze begeleiding is afgestemd op het oplossen van problemen bij jongeren op het psychosociale en pastorale vlak. We werken vanuit het geloof dat ieder mens uniek is en dat iedereen voor God de moeite waard is en dus niet hopeloos! God heeft een doel met ons, dat komt tot uitdrukking in een verblijf op La Bonne Source. Wij bieden jongeren een Time out periode aan, (wij sturen graag een informatie folder) en helpen ze hier te ontdekken wie ze zijn en wat ze met hun leven willen gaan doen, daarna gaan ze weer terug naar Nederland.

De jongeren wonen met ons samen, we delen lief en leed en helpen ze op weg zodat ze in Nederland weer de draad kunnen oppakken. Naast de begeleiding van jongeren, is ons time-out arrangement ook beschikbaar voor mensen die boven deze leeftijd zitten. Dit kunnen ook echtparen zijn.

BRANDPUNT GEMEENSCHAPSHUIS

Zuidhoek 168 3082 PP Rotterdam 010 283 92 20 email: info@gemeenschapshuizen.nl website:

www.gemeenschapshuizen.nl

Marian en Richard Bossenbroek

2002

Interkerkelijk

Team van 4 christenen (1 echtpaar met drie kinderen, 2 alleengaanden). Vier plaatsen voor doelgroep en twee voor noodopvang.

Doelstelling:

Het begeleiden van (4)jong gelovigen die moeite hebben met een christelijke levensstijl in hun eigen woonomgeving.

Noodopvang (2 plaatsen) bieden voor korte termijn.

Gastvrijheid bieden aan ieder die daaraan behoefte heeft.

In iedere wijk van Rotterdam een huis opzetten met deze doelstelling.

CASELLA

Waterstraat 2 3511 BW Utrecht 030 2430538 email: casella@zustersaugustinessen.nl website:

www.casella.nl

Marie Madeleine Maas

2001

Kerngroep katholiek, openstaand voor alle levensbeschouwingen

4 religieuzen en 4 vrouwen (leeftijd 20-45) die op tijdelijke basis zich aansluiten.

Door samenkomen van twee verschillende werelden elkaar verrijkend.

Naar studie/werk zetten we ons in voor een sociaal vrijwilligers project.

CORNERSTONE

Centre for Intercultural Studies

Hagelkruisstraat 19 5835 BD Beugen (N.Br.) 0485-369130 e-mail administration@cornerstone-mtc.com, website <http://www.cornerstone-mtc.com/>

Michael Eijgenraam

1989

Evangelisch, interkerkelijk en internationaal

5 stafechtparen, maximaal 45 studenten, 1 stafechtpaar extern

Cornerstone is Engelstalige studie- en leefgemeenschap waar mensen een bijbelschool- en missiologische training ontvangen die geheel gericht is op de zending. Studenten komen uit Europese landen, maar ook uit Azië (Korea) en Afrika. De school heeft een capaciteit van ± 45 studenten, niet alleen vrijgezellen, maar ook gezinnen met kinderen. Staf en studenten leven en werken er samen in een gemeenschap. Het leven in een multiculturele leefgemeenschap is een wezenlijk onderdeel van de training. De basis opleiding duurt twee jaar en leidt tot een door de EEAA geaccrediteerd diploma.

E B C

evangelisch begeleidingscentrum

Vaarbekerweg 7 8084 PT 't Harde 0525 637230 fax 0525 662316 e mail: info@ebc.st website:

www.ebc.st

Joop Rijkers, Jan de Zwaan en Klaas Holwerda

1973

De 40 vaste diaconale medewerkers, waaronder echtparen met en zonder kinderen en alleengaanden, vormen een interkerkelijke intentionele gemeenschap. Daarnaast parttimers, stagiaires en vrijwilligers.

Circa 75 medebewoners verdeeld over vijf locaties.

Tijdelijke opvang en begeleidingsactiviteiten op De Schuilplaats en De Eikenhorst.

Begeleid Zelfstandig Wonen op De Kade en De Pal en het EBW in Oldebroek.

ELIM

Evangelische Leefgemeenschap Immanuël

Bergweg 7 3941 RA Doorn 0343 417064 fax: 0343 415355 e mail: info@elim.nl

website:www.elim.nl

Gijs van den Brink, Wim Dorsman

1981

Evangelisch

3 echtparen, 1 alleenstaande, 3 kinderen, gasten, vrijwilligers

Het zijn van een christelijke leefgemeenschap, een wijze van leven. Een open huis, een wijze van evangelisatie. Een huisgemeente, een wijze van gemeente zijn. Een derde wereld partner, een wijze van zending.

HAIKU WOONGROEP

Koepoortstraat 44 6981 AT Doesburg 0313-484432, 06-15236339 email:

woongroephaiku@raketnet.nl website: www.woongroephaiku.nl

André Bikker

1996

Interkerkelijk

8 volwassenen, 7 kinderen

Het fundament wat de basis vormt van woongroep Haiku is 'samen leven in de Geest van Jezus Christus tot opbouw van elkaar en de wereld'. Het gemeenschappelijk gebed is de adem van de woongroep; als basis van ons doen en door de kapel als ritme in onze dag! De bewoners delen graag hun huis met gasten. Diverse arrangementen zijn mogelijk. Er is één gastenkamer en een pipowagen beschikbaar daarnaast een gemeenschappelijke huiskamer met klein bibliotheek. Tevens vormen de vrij toegankelijke huiskapel en de tuin plekken van rust en stilte. Om 21.00 is er dagelijks avondgebed in de kapel. Gasten en belangstellende zijn daar zeer welkom. Wilt u meer info dan sturen u de folder met de arrangementen en nieuwsbrief toe.

DE HOOGHE BERKT

Hooge Berkt 16, 5571 TH Bergeijk, Postbus 40, 5570 AA Bergeijk, 0497-551720, fax: 0497-551721

email: bergeijk@hoogeberkt.nl, website: www.hoogeberkt.nl

Sybe Travaille.

1967

Katholiek. Alle stromingen zijn welkom. Een warm hart voor oecumene.

Gehuwden (met of zonder kinderen), alleenstaanden, religieuzen, mensen die een kerkelijk ambt bekleden, ouderen en jongeren. In totaal 125 geëngageerden. Er zijn veel vrienden van de gemeenschap die geen vast engagement hebben, maar wel ondersteunen, meewerken en meeleven. Daarnaast zijn er altijd gasten voor korte of langere tijd.

Missie van Gemeenschap De Hooge Berkt: "De Hooge Berkt is een plaats waar mensen met elkaar een gemeenschap vormen om christelijk leven concreet te maken. De gemeenschap wil, op basis van deze spiritualiteit, een vindplaats zijn voor geloof en een plek voor geloofsontmoeting voor iedereen die zich hiertoe aangetrokken voelt."

IN DE VRIJHEID

Pr. Beatrixweg 8 4424 AC Wemeldinge 0113 622339, www.indevrijheid.nl

R.E. Jorritsma

1991

Evangelisch

Fulltimers, parttimers, vrijwilligers en stagiaires

Opvangcentrum voor alcohol en drugsverslaafden. Is AWBZ erkend en voert een curatief programma van 1 jaar, capaciteit van 27 bedden. Tevens drugspreventie, straathoekwerk en evangelisatie activiteiten.

KLEIN HEIDEVELD

Ginkelseweg 2, 6866 DZ Heesum 0317 311601 website: www.kleinheideveld.nl

Jaap van Meerveld

2002

Protestant

2 gezinnen, een met twee kinderen, 2 meewoners en ruimte voor 2 gasten

Een open huis zijn waar de relatie met God, met elkaar en met de ander centraal staat.

LIGHTHOUSE

Vossiusstraat 41 3314 BT Dordrecht 078-6356827

e-mail: Lighthouse_41@hotmail.com

website: www.lighthouse-krispijn.nl

2003

Interkerkelijk

5 jongeren tussen 18-25 jaar

We zijn een woongroep van Youth for Christ en de Hervormde Wijkgemeente Krispijn met als doel de liefde van Christus voor mensen te laten zien in de wijk Krispijn Dit d.m.v. het opbouwen van relaties, een open huis en diverse activiteiten voor jongeren.

DE LINDENHORST

Hoofdstraat 260, 3972 LL Driebergen, 0343 517549, email: bettine@yfc.nl, website: www.yfc.nl

Bettine van Delden

1997, in verschillende vormen al langer

Interkerkelijk

3 (vaste) kernbewoners en maximaal 10 jongeren. Alle jongeren zijn diaconaal medewerker bij Youth for Christ.

Jongeren een jaar lang toerusten en opbouwen tot discipelschap en evangelisatie, door middel van werken, training en wonen in de leefgemeenschap.

MARCUSHOEVE

Antoniusplein 6 5943 AH Lomm 077 4734500, email :marcushoeve@yahoo.com,

René en Gonny van der Horn

2001 (nieuwe start)

Evangelisch met aandacht voor de Joodse wortels van het Evangelie

1 echtpaar en 1 alleenstaande

Het huis biedt plaats aan 3 alleenstaanden voor beschermd en/of begeleid wonen. Daarnaast kortdurende opvang eigen verzorging . In de zomermaandenvakantie en retraitsgasten. Slapen met ontbijt zowel als eigen verzorging mogelijk.

NIKOLA KOMMUNITEIT

Maliesingel 63 3581 BS Utrecht, 030 2314184 e mail: nikkom@wanadoo.nl, www.Nikola-kommuniteit.nl

Claar de Roy Brokmeier

1964

Oecumenisch

Samenstelling: 15 personen, vrouwen en mannen, gehuwd en alleenstaand.

Geïnspireerd door het leven van de eerste christengemeenschap (Hand.2:42-47)

willen wij het leven samen delen, samen bidden, mediteren en gastvrij zijn. Iedereen is welkom tijdens de gebedsuren in onze kapel, tijdens het Open huis, gastendagen of open avonden. Ook kan men voor kortere of langere tijd bij ons logeren. Wees Welkom.

OASIS TRAILS

Grote Meent 12 3945 GG Cothen 0343 420940 e mail: info@oasistrails.org, www.oasistrails.org

Marijke Burkunk 0343 421178

1997

Interkerkelijk, charismatisch

Onderdak en toerusting voor pelgrims

Het pelgrimshuis is gevestigd aan de pelgrimsweg naar Santiago de Compostela en is geopend van 1 april tot 1 november.

OUDEZIJD'S 100 GEMEENSCHAP

COMMUNITEIT SPE GAUDENTES

O.Z. Achterburgwal 100 1012 DS Amsterdam 020-6266634

Janssenstichting 1 8434 NZ Waskemeer 0516-577292

e-mail: info@oudeziijds100.nl

website: www.oudeziijds100.nl

Amsterdam: br Luc Tanja sg

Waskemeer: sr Georgine Boiten-du Rieu sg

1955

Oecumenisch, 50 leden woongemeenschap, 150 vrijwilligers, 12 leden van de communiteit
Mensen uit alle hoeken van de samenleving vormen samen Communautaire Gemeenschap Oudeziijds 100. In de binnenstad van Amsterdam en op het platteland van Friesland is zij open en gastvrij om de zorg voor elkaar te delen met anderen. Oudeziijds 100 biedt hulp aan mensen aan de zelfkant van het leven in de binnenstad van Amsterdam. Oudeziijds 100 vangt mensen op, leeft met hen samen en helpt hen om opnieuw zelfstandig in de maatschappij te kunnen functioneren en leven. Oudeziijds 100 ziet, in alle verscheidenheid, ook de eenheid van het christelijk geloven. In een ontdekkingstocht vol spanning zoekt de gemeenschap juist wat in de Kerk samenbindt. Kern van Oudeziijds 100 wordt gevormd door de Gemeente Spe Gaudentes.

REVIVAL JOY

Revival Joy is de overkoepelende naam van de verschillende onderdelen van een meer omvattend werk, namelijk: de leefgemeenschap Filadelfia, St. De Burcht (armenzorg/opvangcentrum), Rachab (evangelisatie onder prostituees) en de Revival Joy kerk.

Wijde Begijnenstraat 1 3 3512 AW Utrecht 030 2300851, tijdens kantoor uren ook: 2300488 fax 030 2340126 e mail Revivaljoy@wxs.nl website: www.revivaljoy.nl

Mevr. T. Schlief

1994

Evangelisch

3 gezinnen met kinderen, 6 alleenstaanden, externe leidersechtparen.

De leefgemeenschap Filadelfia is 15 jaar geleden gesticht door Rob en Maudi de Boer en is bedoeld als ondersteuning

SANDENBURG 38

Sandenburg 36/38 4385 GA Vlissingen 0118 473920

Leo of Sjukat v.d. Mull 0118 410696

1997, 2003 nieuwe start

Interkerkelijk

Drie mannen, opvangmogelijkheden en ruimte voor mensen die aan de doelstelling mee willen werken.

Het opvangen en het brengen tot geestelijke en sociale ontplooiing van mensen die in crisissituaties verkeren dan wel anderszins geen uitweg zien of het werkelijke doel en de zingeving in hun leven missen, en daarom geestelijke en of sociale hulp behoeven. Het evangelie van Jezus Christus is hierbij de richtlijn.

TEREBINT DE

Puntweg 9 7715 PK Punthorst 0529 482377 fax: 0529 481058 e mail:

terebint@hotmail.com

Mevr. G. Terpstra

1982

Evangelisch/Charismatisch

Drie leidinggevende volwassenen, veel (jong) volwassenen, enkele gezinnen en onvolledige gezinnen, kinderen.

Door een praktisch geloofsleven in gehoorzaamheid aan het Woord van Jesaja 61 te worden tot 'terebinten der gerechtigheid, een planting des Heren tot Zijn verheerlijking', persoonlijke problemen te overwinnen en dienstbaar te zijn in het Koninkrijk van God.

TIMON WOONGROEPEN

Laan van Vollenhove 3209 3706 AR Zeist 030-6940070 e-mail: info@timon.nl website:

www.timon.nl

Sjoerd Poorta: s.poorta@timon.nl voor info over kernbewoner zijn

Dit Jager: d.jager@timon.nl voor aanmelding als meewoner

Eerste groep startte in 1985

Interkerkelijk

Samenstelling 10 woongroepen, te weten in: Amersfoort, Culemborg, Houten 3x, Rotterdam, Zwolle, Zeist, Amsterdam, Enschede. Twee zijn er bovendien in oprichting: in Utrecht (2009) en nog een tweede in Amsterdam (2008).

Doel: Het bieden van sociaal kaderen support geven aan tijdelijke bewoners (meewoners) op hun weg naar zelfstandigheid. Het gaat om jongvolwassenen tussen de 18-30 jaar die maximaal twee jaar in de woongroep blijven en door ambulante begeleiders wekelijks bezocht worden. De kernbewoners vormen de vaste groep die zorgen voor een stabiele, veilige woonomgeving.

Timon zoekt regelmatig nieuwe kernbewoners.

TREKVOGELS DE

Pastor August Janssen Straat 1, 26553 Dornum, Ortsteil Westerbur in

Ostfriesland/Duitsland. Tel. 0049 4933 1269 of 404. Fax 0049 4933 914108

Dicky Bouman, Marion Lambers

1990 interkerkelijk en internationaal

Kerngroep: 10 personen

Meelevenden: 1 echtpaar met 3 kinderen en 3 alleenstaanden.

Gastvrijheid verlenen. Een luisterend oor hebben voor mensen, die hulp zoeken en hen door pastorale hulpverlening terzijde staan. De mogelijkheid bieden om een bepaalde tijd met ons mee te leven. Christenen toerusten. Mensen bekendmaken met Jezus Christus.

VRIJHEID IN CHRISTUS

Commissieweg 13 7957 NC De Wijk 0522-441554, email: stichtingvic@wanadoo.nl

Sjoerd van Oosten

2004

Evangelisch

Twee gezinnen, 8 tijdelijke bewoners

Het doel is een open huis te zijn voor ieder mens die om wat voor reden dan ook in de wereld is vastgelopen en/of op zoek wil gaan naar de wil van God en Jezus in zijn of haar leven, gedurende een in overleg vast te stellen periode.

W.I.C. EVANGELIE CENTRUM

De werkelijkheid is Christus

Coevorderweg 6 7707 AR Balkbrug, 0523 656423 fax: 0523 657877 email:

ev.centrum.de.WIC.@hetnet.nl

Dhr. G.W. Tessemaker

1978

Interkerkelijk

Huisouders en een 20tal bewoners intern en een zestal bewoners extern

Onderdak bieden aan mensen in nood en 'beschermd zelfstandig wonen' voor mensen op weg naar volledige zelfstandigheid.

Aan de WIC is verbonden stichting Rentmeester

DE WITTENBERG

Bijbelschool

Krakelingweg 10, 3707 HV ZEIST 030-6924166 fax: 030-6913897 email:

denboer@dewittenberg.nl

website: www.dewittenberg.nl

1972

Gereformeerde gemeente tot Evangelisch

Vijftig studenten en een aantal stafleden met hun gezinnen.

De Wittenberg is een leer- en leefgemeenschap en is gericht op het vormen van jonge christenen, zodat zij in staat en bereid zijn om in de maatschappij en in de kerk als christen te leven en Jezus Christus als hun Heer na te volgen.

De Wittenberg biedt vier éénjarige dagopleidingen (Missionair Werk / Nederland, Missionair Werk / Buitenland, Bijbelstudie & Geloofsopbouw en de propedeuse van de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk/Godsdienstleraar) waarbij de studenten op de Wittenberg leren en leven in de leefgemeenschap.

ZENDINGS- DIACONESSEN

Gemeenschap van Zendings- Diaconessen in Nederland

Jan van Zutphenweg 4, 3958 GE Amerongen 0343-459595, email: amerongen@zdh.nl

website:www.zdh.nl

1935 Interkerkelijk

zuster Dorien Peet email: zr.dorien@zdh.nl

actief in diaconaat, pastoraat, evangelisatie en zending

23 Diaconessen, (diaconale) medewerkers en vrijwilligers in diverse locaties:

Conferentiecentrum Bethanië; gastenverblijf;

Elim: zorgcentrum voor ouderen;

hospice De Wingerd;

Zustergemeenschap en weesdorp in Rwanda;

Actief in diaconaat, pastoraat, evangelisatie en zending.

Mogelijkheid tot kortverbanddiacones, minimaal 2 jaar meewerken.

ZILT

Sint Hubertuslaan 25 4205 ZA Gorinchem 0183 640505 email: info@leefgemeenschapzilt.nl

www.leefgemeenschapzilt.nl

De dienstdoende bewoner.

1999

Interkerkelijk

Kernbewoners: 3 gezinnen, 2 singles (8 volwassenen, 8 kinderen).

We zoeken een single kernbewoner; in de zomer van 2008 krijgen we tevens een vacature voor een gezin.

Zilt is een christelijke leefgemeenschap waar gastvrijheid centraal staat. We hebben ruimte voor vier à vijf gasten om tijdelijk mee te wonen.

LITERATUUR

Algemeen

Samenleven

Jaarlijks Magazine met info over evangelische leefgemeenschappen in binnen- en buitenland. 1990 - heden, Uitgave Stichting Elim, Bergweg 7, 3941 RA Doorn. Zie ook: www.elim.nl

Jean Vanier, *10 stappen naar gemeenschap*

De 10 stappen naar gemeenschap van Jean Vanier zijn al jaren lang een inspiratie voor veel gemeenschappen. Sinds de eerste uitgave in 1979 van zijn boek: 'La communauté, lieu du pardon et de la fête' waarin deze stappen het eerste hoofdstuk vormen zijn ze in talloze groepen tot zegen geweest. In het Nederlands/Vlaams uitgegeven onder de naam: 'In broosheid dragen' Averbode 1994. De Katholieke Charismatische Vernieuwing heeft er nu een handzame brochure van gemaakt die voor 1 euro te bestellen is bij het Dienstencentrum KCV, tel: 0492-554644 of info@kcv-net.nl Ook als pdf te vinden op: <http://www.stucom.nl/pub/0137/0137a.pdf>

Jean Vanier, *Ons menszijn dankbaar aanvaarden*, 195 pag, Maklu, 2004.

In dit uitdagende werk deelt Jean Vanier zijn diepmenselijke droom mee over het realiseren van een gemeenschappelijke waarde die onze gemeenschappen, onze menselijke verhoudingen en onszelf radicaal verandert.

Kathryn Spink *Groeien in verwondering*, Jean Vanier en de Ark, Averbode, 2007.

In 1964 startte een buitengewone man een buitengewoon project. Jean Vanier, ex-officier van de Canadese marine en zoon van een Canadese Gouverneur, kocht een klein huis in een dorp ten noorden van Parijs en nodigde drie mentaal gehandicapte mannen uit om bij hem te wonen. Dat was het begin van "l'Arche" (de Ark), een bijzondere vorm van gemeenschapsleven waarin mensen die in deze wereld vaak verworpen en geminacht worden, toch het geluk ten volle kunnen beleven. Op dit moment zijn er wonderlijk genoeg 125 Arkgemeenschappen verspreid over verschillende continenten. Hun boodschap – dat de armen en zwakken een bron van leven, hoop en vrede kunnen zijn – heeft relevantie voor Kerk en wereld.

Tony Campolo *Het koninkrijk van God is een feest*, Buijten en Schipperheijn, 2007.

De kroegbazen en 'zondaars' hielden van Jezus omdat Hij feest met ze vierde. De melaatsen van de samenleving vonden in Hem iemand die wél met ze wilde eten en drinken. En terwijl de vromen en de religieuzen zijn boodschap niet begrepen, werd Hij enthousiast gevolgd door eenzame mensen die nergens welkom waren.

Onze Jezus was en is de Heer van het feest. Niet op een losbandige manier, maar in de geest van het oudtestamentische Jubeljaar waardoor mensen weer een nieuwe kans kregen. Dit boek is een poging om dat vergeten aspect van het christendom opnieuw onder de aandacht te brengen. Het maakt duidelijk dat christenen, waar ze ook zijn, de feeststemming terug zouden moeten brengen.

Dietrich Bonhoeffer, *Verborgenen omgang, gemeenschapsleven en gebedenboek van de Bijbel Ten Have*, 2003.

Leo Fijen, *Leefregels voor het bestaan van alledag, Ten Have*, 2004.

TV presentator Leo Fijen wil trager leven, op een andere, meer bewuste manier de tijd doorbrengen en dichterbij de diepste stem van zijn hart komen. Hij is daarom op zoek naar nieuwe leefregels en vraagt de hulp van Nederlandse abten en abdissen in buitenlandse kloosters. Hij gaat op reis langs Nederlandse godzoekers op de mooiste plekken van Europa, maar hij maakt tegelijk een andere reis: die van zijn hoofd naar zijn hart.

Wil Derkse, *Een levensregel voor beginners, Benedictijnse spiritualiteit voor het dagelijks leven*, Lannoo, 2003.

Diana Leafe Christian, *Creating a Life Together, Practical Tools to Grow Ecovillages and Intentional Communities* New Society Publishers, 2003.

In onze Westerse cultuur kunnen we een nieuw diep persoonlijk verlangen ontdekken, alsof plotseling een knop omgedraaid is bij duizenden mensen. Ons bewust dat onze cultuur steeds meer gefragmenteerder, oppervlakkiger, duurder en gevaarlijker wordt, verlangen we naar een leven dat warmer, vriendelijker, eenvoudiger en gemeenschappelijker is. Helaas faalde 90 procent van de gemeenschappen die in de negentiger jaren probeerde te starten. De meeste vielen snel uit elkaar

vaak na conflicten en met emotionele schade. Wat hadden die 10 procent die wel slaagden wat de 90 procent niet hadden? Dit boek geeft een antwoord op deze vraag. Met de ervaring van veel gemeenschappen, veel voorbeelden en heldere inzichten wordt het traject geschilderd dat een gemeenschap kan gaan om met succes de eindstreep te halen.

Te bestellen bij Omslag voor 26,- euro plus 1,- euro verzendkosten tel.: 040-2910295 of www.omslag.nl

Communities Directory 2007.

Zeer uitgebreide gids met beschrijvingen van zo'n 900 verschillende woon-/leefgemeenschappen in Noord-Amerika, inclusief ecodorpen, collectieven, communes en Centraal Wonenprojecten ('Co-housing'), aangevuld met nog eens 300 gemeenschapsprojecten in de rest van de wereld (waaronder ook Europa en een paar in Nederland). Te bestellen bij: <http://www.ic.org/>

Jean Vanier, *In broosheid dragen, Gemeenschap beleven vanuit de spiritualiteit van de Ark.*, Averbode 1994.

Veel gelezen standaardwerk over christelijk gemeenschapsleven.

Ontstaan

Tony Weggemans, Saskia Poldervaart en Harrie Jansen, *Woongroepen, Individualiteit in groepsverband*, Aula Paperback 108, Het Spectrum, Utrecht Antwerpen, 1985.

Communities Magazine , Fellowship for Intentional Community, FIC, 138-N Twin Oaks Rd., Louisa VA 23093 U.S.A.

een publicatie van de FIC met veel algemene informatie over leefgemeenschappen.

Geschiedenis

E.H. Broadbent, *The Pilgrim Church*, Marshall Pickering, London The Evangelical Heritage Series 1989

Trevor Saxby, *Pilgrims of a Common life. Christian Community of Goods through the Centuries.* Herald Press, Scottdale 1987.

Opvattingen

Stanley Hauerwas, William H. Willimon, *Resident Aliens, Life in the Christian Colony*, Abingdon Press, Nashville 1991.

Goede beschrijving van de kerk- en maatschappijvisie van evangelische christenen.

Geestelijk leven

Wolfgang Simson, *Huizen die de wereld veranderen*, Gideon Hoornaar 2001..

Robert & Julia Banks, *The Church Comes Home*, Hendrickson Publishers, Peabody 1998

Del Birkey, *The House Church, a Model for Renewing the Church*, Herald Press, Scottdale 1988

Jan Hendriks, *Gemeente als Herberg. De kerk van 2000 - een concrete utopie*, Kok Kampen 1999.

Buitenland

Eberhard Arnold `Why we live in Community', Plough Farmington USA 1995, 73 pp.
Verantwoording van de stichter van de Broederhof beweging. Ook verkrijgbaar als e-book op www.plough.com

David Janzen and members of Shalom Mission Communities, *Fire, Salt, And Peace: Intentional Christian Communities Alive in North America*
Shalom Mission Communities, 1996.

Simon Cooper & Mike Farrant, *Fire in our Hearts*
The story of the Jesus Fellowship, Multiply 1997, herziene versie

Praktische informatie

Bewoners als Ontwikkelaar, Evaluatie, Wegwijzer Bewoners als ontwikkelaar, SEV 1999.

Gemeenschappelijk eigendom van woonruimte, Rechtsvorm en Financiële Organisatie, brochure van Stichting Stut Nijmegen, 2000. www.stut-consult.nl

Internet bronnen

De websites van de diverse leefgemeenschappen staan vermeld bij de profielschetsen van de betreffende gemeenschappen.

Enkele algemene Nederlandse leefgemeenschappen sites:

www.leefgemeenschappen.nl	Steunpunt Leefgemeenschappen
leefgemeenschappen.pagina.nl	Startpagina Leefgemeenschappen
http://www.gemeenschappelijkwonen.nl	Federatie Gemeenschappelijk Wonen

Enkele grote buitenlandse evangelische gemeenschappen:

<http://churchcommunities.org>
wereldwijd tien gemeenschappen met in totaal zo'n 3.000 leden.
Hun uitgeverij met veel e.books is: www.plough.com

www.jesus.org.uk
New Creation Christian Community, een evangelisch/charismatische beweging met zo'n 70 gemeenschappen in Engeland.

www.jpusa.org
Jesus People USA, een evangelische gemeenschap van zo'n 500 leden in Chicago.

Een grote algemene site voor leefgemeenschappen is:
www.ic.org van de Amerikaanse Fellowship for Intentional Communities

OVER DE AUTEURS:

Drs Gijs van den Brink is lid van de leefgemeenschap Elim te Doorn. Hij is redacteur van de Studiebijbel, oudste van de evangeliegemeente Elim en coördinator van de zendingsprojecten van Elim.

Drs. Wim Dorsman is lid van de leefgemeenschap Elim te Doorn. Hij is coördinator van het netwerk evangelische leefgemeenschappen en redacteur van het Magazine Samenleven.

Drs. Henk Minnema is heeft bijna 25 jaar deel uitgemaakt van de Emmausbeweging van Abbé Pierre, waaronder zes jaar als voorzitter van Emmaus Nederland.